

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

VOL 12 వ వసంతంలో
134 ISSUES నూటం ముప్పై
 నాలువ సంచిక
 పూర్తి చేసుకున్న దక్కన్ ల్యాండ్

- ❖ పొలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం
- ❖ కొత్త చరిత్రనీది 'ఉమ్మెడా'!
- ❖ భానుడు గుట్టు భారత్ గుప్పిట్లో: అదిత్య-ఎల్1
- ❖ బంజార చరిత్రకు దిక్కుచి

చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ

ప్రైదరాబాద్ (Regd. 720/1982) బాలచెలిమి

బాలచెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

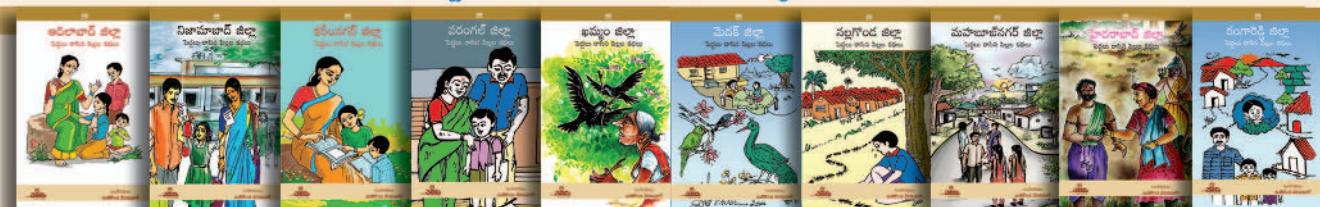
పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచేచే అట బోమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పార్ట్వపుస్తకాలు అంధించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అంబంచేచి బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల అలోచనా వైపుళ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఉపాలకు ప్రాణం వాసిస్తాయి. వారిలో స్ఫురణాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్ మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు - ఒకటమేది ప్రాథమిక విజ్ఞానాభిభావాల్లో, పిల్లలో వైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాలసాహిత్యమే నెరవేర్గలదు.

జథి అవ్యంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వస్థమైన కథలు. 'చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ' తెలంగాణలోనీ ఉమ్మడి 10 జిల్లల "బడి పిల్లల కథలు" సంకలనాలుగా అందమైన బోమ్మలతో గతంలో వెలువరించింది. అచి రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనూ విశేష ఆదరణ పాంచాయి.

అలాగే ఇప్పుడు పిల్లలకోసం తెలంగాణలోనీ ఉమ్మడి పది జిల్లల బాల సాహిత్య రచయితలు రాసిన "పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు" పచి సంకలనాలను అందమైన బోమ్మలతో వెలువరించింది. చిన్నారులు, పెద్దలు, సాహితీ వేత్తలు ఎప్పటివలె ఈ పుస్తకాలను ఆదలిస్తారని ఆరిస్తున్నాం.

-మచికొండ వేదకుమార్
చైర్మన్, చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ అకాడమీ

పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు (ఉమ్మడి పది జిల్లలు)

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 350 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

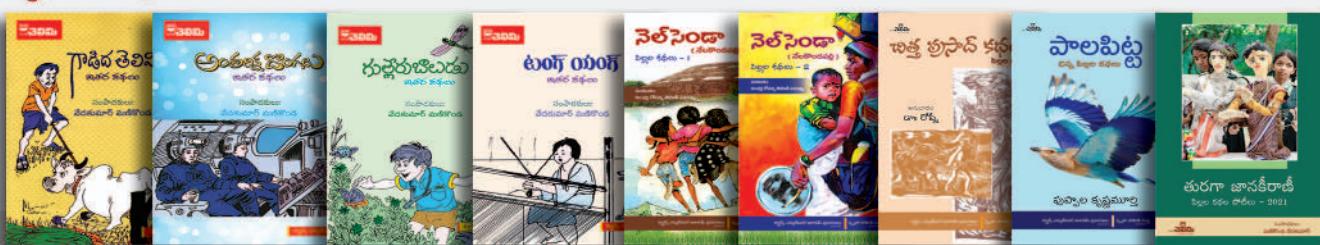
అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు. మరియు
'భూపతి సదన్' 3-6-716, స్ట్రీట్ నెం. 12,
హిమాయత్నగర్, ప్రైదరాబాద్-500029

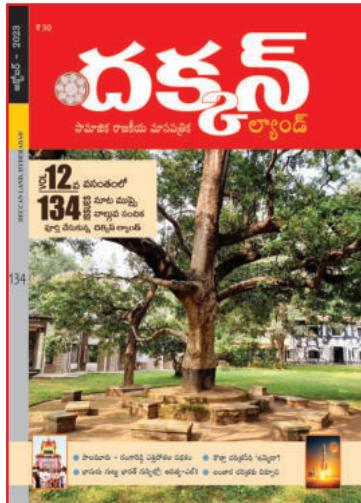
ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com website : www.balachelimi.com

చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

శాంతినికేతన్ (విశ్వభారతి)

2021లో UNESCO చే గుర్తింపు

విశ్వకవి రఫింద్రనాథ్ రాగుర్ నెలకొల్పిన శాంతినికేతన్కు యునెన్స్‌గు వరద్ద పొలటేజ్ సైట్ గుర్తింపు లభించింది. పశ్చిమబెంగాల్ లోని శాంతినికేతన్ సాంస్కృతిక, విద్యార్థిద్రంగా వెలుగొందుతోంది. సాంతినికేతన్ లోని ఒక ప్రాచీన మండపం కింది పొలటేజ్ కమిటీ 45వ సెషన్ సందర్భంగా ఈ గుర్తింపు ప్రకటన వెలువడింది. 1901లో ఏర్పాత్తిన శాంతినికేతన్ మొదటి భారతీయ సంప్రదాయాలను బోధించే దేశిడెన్సియల్ స్కూల్‌గా ఉండింది. మతపరమైన, సాంస్కృతిక పరమైన హాద్దులను అభిగమిస్తూ అంతర్జాతీయ ఐకమత్యం సాధించడం ఆశయంగా శాంతినికేతన్ ఏర్పడింది. 1921లో అట విశ్వభారతి పేరుతో ప్రపంచ విశ్వవిద్యాలయంగా మారింది. ఆసియాకు చెంబిన ప్రాచీన, మధ్యయుగాల నాటి సమైక్యసంతో కూడిన విరిష్ట వాస్తుకైలి, జానపద సంప్రదాయాలతో శాంతినికేతన్ రూపుబద్ధుకుంది.

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

పరవస్తు గారి పాత బాకీ

ఈయత పరవస్తు లోకేష్వర్ గారి కథలంబే చెపులు కోసుకునేవారు ఉండరంబే అతిశయోక్తి. ఎందుకంబే వారు కథ చెప్పే విధానం, శైలి, భాష, యాన అలా వుంటుంది. ముఖ్యంగా ప్రైదరాబాద్ నగరం గురించి చాలా తెలియని విషయాలు మాలాంటి వారికి తెలియజేశారు. సెప్టెంబర్ మాసంలో వారు రాసిన ‘పాత బాకీ’ కథ ఎంతగానో నచ్చింది. ప్రాచీన ధర్మశాస్త్రాల ప్రకారం అప్పు తీర్పుక పోవటం నేరమే కాదు పాపం కూడా. అప్పు తీర్పుకుండా చనిపోతే ఆ ఆత్మ నరకానికి వెళ్లుతుంది. లేదా అప్పు తీసుకున్న కుటుంబంలో బానిసగానో లేదా నాలుగు కాళ్ల పశువుగానో జన్మిస్తాడు. అందుకే కొడుకు, మనుమడు లేదా ముని మనుమడైనా ఒక ‘పవిత్ర ధర్మంగా’ ఆ అప్పు తీర్మాని అని, తనకు చిన్నప్పుడు బైఫాయిడ్ వచ్చినప్పుడు వాళ్ల బాపు డాక్టర్ వద్ద చేసిన అప్పు గురించి చెప్పి, ప్రస్తుత కాలంలో ప్రభుత్వ బ్యాంకులను మోసం చేస్తున్న వ్యాపారవేత్తల గురించి, పేదోళ్లు, ఉన్నోళ్లు ఎలా వ్యవహరిస్తారో చాలా చక్కగా తెలియజేశారు.

- పేణగోపాల్, ప్రైదరాబాద్

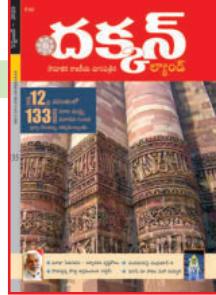
చందమామషై చంద్రయాన్-3

చంద్రయాన్-3 విజయం కోసం భారతీయులందరితో పాటు ప్రపంచం మొత్తం ఎంతో ఉత్సంఘంగా ఎదురు చూసింది. ప్రధాని మోదీ ఇతర దేశాల్లో సమావేశాల్లో ఉండి కూడా చంద్రయాన్ ల్యాండింగ్ కోసం ఉత్సంఘంగా లైవ్ చూశారు. చరిత్రకు గతంలోనే కాదు, భవిష్యత్తులో కూడా ఉనికి ఉంటుంది. ఒక జ్ఞాపకంగా, ఒక స్వరణగా, ప్రైరణగా, అనుభవ పారంగా చరిత్ర జీవిస్తునే ఉంటుంది. ఆ అర్థంలో చంద్రయాన్-3 ప్రస్తుతం ఇక ఒక ఘన చరిత్ర అని రచయిత మట్టు నుఢాకర్ చాలా క్లూప్తంగా చంద్రయాన్-3 విజయం గురించి తెలియచేశారు.

- రణికాంత్, నల్గొండ

పరిశోధకులకు సుభవార్త

దక్ష్య ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) అమోదం పాంబిని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, జీత్సాపిక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాభూతక, విష్ణేషుభూతక రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకొపడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకొపడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సంభవించాలని కోరుతున్నాం.

దక్ష్య ల్యాండ్

జనాభా పెరుగుదల

చరిత్రకు మండు యుగంలో ఐదు మిలియన్ ప్రజలు మాత్రమే ఉన్నారు. క్రీస్తుశకానికి అది 20 మిలియన్లుయ్యింది. 1650 నాటికి ఐదుమందల మిలియన్లు 1850 నాటికి వెయ్యి మిలియన్లుగా పెరుగుతూ వచ్చింది. గత రెండు శతాబ్దాలుగా అది పదింత లయ్యింది. 2010 నుండి 2023 నాటికి ఒక బిలియన్ పెరిగింది. ఈ గణంకాలు మానవాభివృద్ధిని మాత్రమే కాకుండా పెరుగుదల వెంట తెచ్చుకున్న సమస్యలను, సౌకర్యాలను కూడా సూచిస్తున్నాయి. పర్యావరణ వైతన్యం, అవగాహనలను పెంపాందించుకోవడంలో పలు విషయాలను సౌకర్యాలగా చూపటం, కారణాలుగా పేర్కొనటం, వాటిని నిందార్థమేనవిగా చూపడం విషయంలో మెలకుప ఎంతో అవసరమని రచయిత సీతా రామారావు తెలియజేసినందుకు వారికి ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు.

సామాజిక తత్త్వాన్త్రేత్త, సుప్రసిద్ధ రచయిత, బీసీ కమిషన్ తొలి చైర్మాన్, మేధావుల ఐక్యవేదిక వ్యవస్థాపకలు బి.ఎస్.రాములు జన్మదిన వజ్రోత్సవాల గురించి తెలియజేసినందుకు కృతజ్ఞతలు.

- కె. మాహాన్, మేధుల్

మిషన్ భగీరథి

ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో గుక్కెడు నీళ్లకోసం ఆడబిడ్డలు పడిన కష్టాలను, వాగుల చెలమల నీలినే త్రాగిన గిరిజనల దీన్సితిని, భోర్టెడ్ గరజాన్ని మింగి జీవచ్చివాలుగా మారిన నల్గొండ అభాగ్యుల దుస్థితిని సమూలంగా మార్గటానికి మిషన్ భగీరథి అంకురార్పణ జరిగింది. తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని ప్రతీ ఒక్కరికి స్వచ్ఛమైన, సురక్షితమైన, శుద్ధి చేసిన తాగునీచీని అందించే లక్ష్యంతో తెలంగాణ ప్రభుత్వం మిషన్ భగీరథి అనే తాగునీచీ పథకాన్ని అత్యంత ప్రాధాన్య పథకంగా ప్రారంభించింది. గౌరవ ముఖ్యమంత్రి 05.08.2014న కరీంగార్లో జరిగిన సభలో ఈ ప్రణాళికను ఆవిష్కరించారు. మిషన్ భగీరథి ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కల్వకుంటల్ చంద్రశేఖరరావుగారి మానన పుత్రిక. ఈ పథకం వివరంగా గణాకాలతో నహ తెలియజేసిన మాజీ చీఫ్ ఇంజనీర్ ఎం. నరసింగరావుకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

- ఎన్. ప్రవీణ్, సిద్ధిపేట

దక్ష్య ల్యాండ్కు ISSN అమోదం

రచయితలు తమ రచనలను పంపలసిన చిరుసామా :

“చంద్రిం” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రదించవచ్చిన అఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com - లడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 12 సంచిక: 2 పేజీలు: 60

ఆక్షోబర్ - 2023

సంపాదకులు

మణికొండ వేదకుమార్

9848044713

edit.deccan@gmail.com

సహకియ సంపాదకులు

కట్టు ప్రభాకర్

సర్పులైఫ్స్

హాచ్. మోహన్లాల్

వాణిజ్య ప్రీక్షిలులు

సయ్యద్ ఖెజర్ భావ

9030626288

ఫాటోగ్రాఫర్

టి.ఎస్.ప్రా

కవిహేచీ

శాంతినికెతన్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్ - 500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayathnagar, Hyderabad - 500 029

TELANGANA

Mobile: 9030626288

Fax: 040-27635644

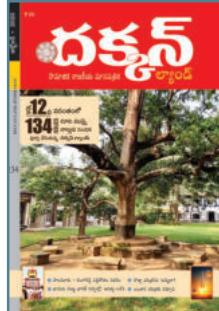
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు

సలహాలు, సూచనలు అందించిన

వివిధ రంగాల నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజీల్లో...

పాలమూరు

- రంగారెడ్డి

ఎత్తిపోతల పథకం

భానుడి గట్టు...

భారత గుప్పిల్లో

అదిత్య-ఎల్1

జీవీర్ భాయ్ - ఒక విశ్వాసి భిక్షుర్ స్వరం	అ.వెంకట రెడ్డి	6
అక్కప్పు నగరం... హరిత ప్రార్థనాబాయ్... (ఇఱిటిలియల్)	వేదకుమార్. యం	7
భానుడి గుట్టు... భారత గుప్పిల్లో..!! అదిత్య-ఎల్1	పుట్టు పెద్దిభిలేసు	9
జానే కపణి గయే బిధిన్	పరసు లోకిశ్వర్	13
మల్టీ కాపాడుకుండా.. మనిషినీ కాపాడుకుండా!	డా. అర్. సీతారామారావు	15
తొలి పంచాయితనం గంగాపురం శిథిల చెన్నోకేశవాలయం	ఈశువుని శివనగిరింద్రి	17
అక్కప్పు నగరం అందరికీ అదర్చం	ప్రా. మణికొండ వేదకుమార్	19
ఉమ్మెది ఖమ్ముం జల్లూ శిలా మరియు ఖనిజ సంపద	కమలం మహిందర్రింద్రి	23
జ్ఞాపకాల మూట	దక్కన్ సుఖ్యాన్	26
ప్రపంచ వారసత్వ పటంలో శాంతినికేతన్	సవేగ	27
పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం	శ్రీధర్ రావ్ దేశపాండే	29
జీవనాధారమైన నదీలును భవిష్యత్తు కోసం కాపాడుకుండా	కట్టు ప్రభాకర్	35
త్రయ్తి జీవనవేదం బతుకమ్మ	ఎసికె. శ్రీపాల	37
త్రయ్తితోణి భ్రమించి భవిష్యత్తు	డా॥ భారత రవీందర్	39
కొత్త చరిత్ర నీని 'ఉమ్మెదా'!	శ్రీరామేజు పార్సిపాల్	41
బంజార చరిత్రకు బిక్కాసి - రంజీత్ కథాగాన ప్రస్తర్ధనలు	డా. గణ్ణం వెంకన్	44
మహాబుస్సిగార్ జల్లూ గ్రామ నామాలు - ప్రశ్నేక రూపాలు	డా॥ మండల సెక్యూరిటీ	47
పుట్టోబాల్ లిగ్జనం హాబిట్ ఒక క్లూఅండ్	ఎం.డి. కఠిం	49
మనిషిమా పాచిట మహా మహామ్మాలి!	డా॥ లఘ్యయ్ గాంధీ	51
దివిసుండి భువికి దివి వచ్చిన రోజు	డా॥ శ్రీకాంత్	54
జీ20 సదస్యులో ఇద్దరు గీరిజన మహిళారైతులు	దక్కన్ సుఖ్యాన్	56
కాకి పిల్ల (కథ)	కె. తరలాష్	57
ముప్పు(కథ)	వై. చెల్లి	58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అన్వయితున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నించితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, సంస్కరితి, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్మాదిదాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

జపీర్ భాయ్ - ఒక నిశ్చబ్ద ధిక్కార స్వరం

ది సియాసత్ డైలీ మేనేజింగ్ ఎడిటర్ జపీరుడ్నే అలిఫాన్ ఆగస్టు 7, సోమవారం అల్ఫాల్లో ప్రజా యుద్ధ నొక తన చిర కాల స్నేహితుడైన గద్దర్ అన్న అంత్యక్రియల ఊరేగింపులో గుండెపోటు కారణంగా మరణించారు. ఆయన అకాల మరణం సామాజిక కార్యకర్తలకు అణగారిన వర్గాలకు తీరని దుఖం. గద్దరన్న మరణంతో జపీర్ భాయ్ తో పాటు యావత్త తెలంగాణ సమాజం శోక సముద్రంలో మునిగి ఉన్న సమయంలో మరో దుఖాన్ని మిగిలించి వెళ్ళాడు జపీర్ భాయ్.

ఆగస్టు 6వ తేదీ నాడు మదీనా హాల్లో విద్యావంతుల వేదిక నిర్వహించిన ప్రాథమిక జయశంకర్ గారి సంస్కరణ సభలో మాట్లాడి వెళుతున్నప్పుడు నాగర్ కర్మాల్ జిల్లా అధ్యాధార్

మండలం సుంది వచ్చిన నా మిత్రుడు జపీరున్న జపీర్ భాయ్కి పరిచయం చేయగా ఎంతో అప్యాయతతో జామీల్ ను పలకరించి ఆయన ఉర్దూ మీడియం పారశాల కోసం ఆ ప్రాంత పిల్లల హక్కుల కోసం అధ్యాధార్ లో చేస్తున్న పనులను తెలుసుకుని చాలా సంతోషించాడు. ఆయన వెళ్లిన పది నిమిషాలకి బాంబు లాంటి గద్దరన్న మరణ వార్తతో మళ్ళీ ఎల్చి స్టేడియంలో ఆ మరుసటి రోజు గన్ పౌర్కష వద్ద చాలా విపోధంతో కలుసుకున్నాము. సాయంత్రం మొబైల్ లో ట్రైవ్ లో చూస్తునే ఉన్నాము జపీర్ భాయ్ గద్దరన్నను వదలకుండా అంటిపెట్టుకుని వ్యాస్ ముందు భాగంలో ఉండడడం. సాయంత్రం పెదుగు లాంటి వార్తా నమ్మలైని వార్త జపీర్ భాయ్ ఇక లేదని.

అందరికీ సుపరిచిత పేరు జపీర్ భాయ్ పత్రికా రంగమే కాకుండా సామాజిక రాజకీయ కార్యకలాపాలలో పాల్గొని ప్రజలందరికీ చిర పరిచితులు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉద్యమంలో ఆయన కీలక పాత్ర పోషించారు. ప్రజాస్థాప్యం, సామాజిక న్యాయం మరియు సమానత్వం అనే రాజ్యానగ విలువలకు ఎట్టి పరిస్తిలో రాజీ పడని లొకిక వాది జపీర్ భాయ్.

నా పరిచయం:

తెలంగాణ రాష్ట్ర మలి దశ ఉద్యమంలో తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ హిమాయత్ సగర్లో జపీర్ భాయ్తో నా తొలి పరిచయం. తొలి పరిచయం తోనే తన చిరునవ్వుతో మృదు మధురమైన భాయ్ సాచ్ అనే పిలుపుతో ఆకర్షితులైన వేలాది మంది ఆయన అభిమానులలో నేను ఒకస్తో. సమయ పాలన ఆయన మారు పేరు. ఉద్యమ కారులుగా మన సమావేశాలన్నీ అనుకున్న సమయం కంటే ఆలస్యంగానే ప్రారంభం అపుతాయి. జపీర్ సాచ్ మాత్రం సమయానికి వచ్చి కూర్చునే వాడు. ‘ఆరే సాచ్ టైమ్ పే కామ్ నహి కరేగా తో తెలంగాణ కైనా చలాయింగే’

భాయ్ సాచ్ అని ముక్కు సూటిగానే అనేవాడు. ప్రేక్షకులలో లోనే కూర్చుని అందరూ చేపేది శ్రద్ధ గా వినేవాడు. మాట్లాడే అవసరం వస్తే మాత్రం చెప్పుదలచుకున్నది సులవుగా అందరికి అర్థం అయ్యే విధంగా క్లప్పంగా మాట్లాడే వాడు. సియాసత్ కార్యాలయానాకి వెళ్ళే వరకు తెలియదు ఆయన చేస్తున్న పలు సామాజిక కార్యక్రమాలు. ముందుగా ఆయన ఆఫీసులో ఒక రకమైన తులసి ఆకుల ఛాయతో మొదలయ్యేది ముచ్చట. ఆ స్పెషల్ చాయ ఆయన ఆఫీసులోనే దొరికేది. ఒక రోజు ఆయన చేసే పనుల గురించి చెప్పమని అడిగిపుట్టు సామాజిక కార్యక్రమాల సియాసత్ టూర్కు వెళ్లినట్లు అనిపించింది. ఆయన చేపట్టే పనులను పరిశీలిస్తే చాలా వివరాలు తెలుస్తాయి.

సామాజిక కార్యక్రమాలు:

వేద బాహుజనుల సాధికారికతకు విద్య ద్వారానే సాధ్యం అని బలంగా నమ్మిన వ్యక్తి జపీర్ భాయ్. విద్య లేని కారణంగానే సమాజంలో ఉన్న అసమానతలో పాటు నూతన అనమానతలు ఉత్పన్న మవుతున్నాయని ముఖ్యంగా చదువుకున్న వారు చదువులేని వారు ఇంగ్లీషు వచ్చిన వారు రాని వారు నాట్యమైన విద్య అందుకున్న వారు అందుకోని వారు అనే తారతమ్యాలతో సమాజం విభజింప పదుతుందని ఈ దిశగా విమ్మెనా చేయాలనే తపసుతో మొదలైనదే సియాసత్ మిల్లత్ ఘండ్ ద్వారా తెలుగు

రాష్ట్రాలతో పాటు బీపీర్, గుజరాత్, జార్హండ్, పశ్చిమ బెంగాల్, ఉత్తరప్రదేశ్ మరియు ఇతర రాష్ట్రాల అణగారిన వర్గాల పిల్లల విద్య మరియు ఇతర అవసరాలకు అబిద్ అలీ భాన్ ట్రస్ట్ ద్వారా వేలాది మంది నిరుపేద విద్యార్థులకు కోట్ల రూపాయలు విరాళంగా అందించారు. సియాసత్ పత్రికా కార్యాలయంలో పోలీ పరీక్షలకు కావలసిన కోచింగ్ ఇచ్చి వేలాది మంది యువతి యువకులు ఉపాధి పొందే అవకాశాలు కల్పించారు. అదే విధంగా ఉన్నత చదువులు చదివి ఇంగ్లీషు మాట్లాడడంలో వెనుక బడ్డ విద్యార్థులకు స్టోక్స్ ఇంగ్లీష్ తరగతులను ఏర్పాటు చేశారు. ఇక్కడ శిక్షణ పొందిన విద్యార్థులు ఐటి కంపానీలలో ఉద్యోగాలు చేయడమే కాకుండా కొంత మంది విద్యార్థులు అమెరికాలో ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారు. ఈ విద్యార్థులంతా అతి నిరుపేద కుటుంబాలకు చెందిన విద్యార్థులు. ఈ కార్యక్రమాలు కేవలం ముస్లిం యువతి యువకుల కోసమే కాదని చాలా మందికి తెలియదు. ఒక సారి ఒక కోచింగ్ కార్యక్రమానికి మహబూబ్ నగర్ వెళ్లినప్పుడు కోచింగ్ విద్యార్థులను ఉద్యేశించి మాట్లాడుతూ ఏదో అనుమానం వచ్చి మైక్ కోసమే నిర్మాపకులను ముస్లిమేతర విద్యార్థులు

(తరువాయి కప పేజీలో)

ఆకుపచ్చ నగరం... హరిత పైదరాబాద్

ప్రకృతి సమవాది. తను ఇవ్వదగిన ప్రతిది సృష్టిలోని ప్రతి జీవరాశికి అవసరాలకి అనుగుణంగా అందించగల వర ప్రసాదిని. జీవరాశులన్నిటిలో తెలివైనవాడుగా పరిగణించ బధుతున్న మనిషి 'ప్రకృతి తన ఒక్కడిదే' అన్న భావనతో అవసరానికి మించి వినియోగించబట్టం జీవ వైవిధ్యం దెబ్బ తినడమే కాక, ప్రకృతిలో సమతుల్యతకి విఫూతం ఏర్పడుతుంది. దీని వల్ల ప్రకృతి విషట్టులు వేగంగా వెంటనే తోసుకొన్నున్నాయి. మానవాళి అవసరాలకి అనుగుణంగా ప్రకృతిని క్రమబద్ధంగా వినియోగించుకోగల నేటి తక్షణ అవసరం.

పైదరాబాద్ నగరం నేడు ప్రకృతిపరంగా ఎన్నో సమస్యలను ఉమ్మడి రాష్ట్ర పరిపాలనా తప్పిదాలతో ఎదుర్కొంటుంది. చిన్నపాటి వర్ష మొచ్చినా రహదారులు, లోతట్టు ప్రాంతాలు నీటి మునుగుతున్నాయి. డ్రైసేజీ నీటితో భూగర్జుజలాలు విషపూరిత మవుతున్నాయి. వరదలతో ప్రాణస్థం, ధన నష్టం తరచుగా చూస్తున్నాం.

ఐలీ, ఫార్మా, విద్యారంగాల్లో పైదరాబాద్ దూసుకెళ్తుంది. వైద్య, విద్య, ఉపాధి అవకాశాలు ఇక్కడ కేంద్రిక్యతమవటం వలన తెలంగాణా నుంచే కాక, ఇతర ప్రాంతాల నుంచి వలనలు పెరిగాయి. ప్రజా రవాణా సౌకర్యాలు ఆవసరమైనంత పెరగనందున వ్యక్తిగత వాహనాల సంఖ్య పెరిగింది. దీనితో ట్రాఫిక్ రద్ది పెరిగింది. ఇంధనం వాడకం పెరిగింది. వాయుకాలువ్యం, శబ్ద కాలువ్యం పెరిగాయి. శరవేగంతో వాతావరణ మార్పులు జరుగుతున్నాయి. ఇవనీ ప్రజల జీవనంలోని పలు అంశాలను ప్రభావితం చేస్తున్నాయి.

అభివృద్ధి, దానితో సమస్యలు ఎంత సహజమై సమస్యలూ, వాటి పరిష్కారాలు అంతే సహజంగా కలిసి ఉంటాయి. ఈ సమస్యలన్నిటికి పరిష్కారం మన చేతుల్లోనే ఉంది.

పైదరాబాదుకు ఉద్యానవనాలు, మెట్ల బావులు, వారసత్వ కట్టడాలు, చెరువులతో వురాషైభవం తేవాలి. ఆకుపచ్చనగరంగా రూపుదిద్దాలి. తెలంగాణా ప్రభుత్వం ఈ దిశగా ప్రణాళికాబద్ధంగా ముందుకు సాగడం ఆహారించ దగ్గ విషయం.

ప్రజారవాణాభివృద్ధికి ఎలక్ట్రికల్ బస్సులు, సూటర్లు, కార్లు వినియోగంలోకి తేవాలి. MMTS వ్యవస్థను మరింతగా విస్తరించాలి. అనుసంధాన రహదారులు నిర్మించాలి. దీని వలన ట్రాఫిక్ రద్ది, వాయు, శబ్ద కాలుశ్యాలను నివారించవచ్చు.

డ్రైసేజీ, వరదనీటిని ఎక్కడికక్కడ శుద్ధపరచి, ఆ నీటిని స్థానిక చెరువుల్లోకి, మూసిలోకి మళ్ళీంచాలి. వర్షపు నీటిని ఒడిసి పట్టి, నగరంలోని వందల చెరువులకి మళ్ళీంచాలి. నీటి వృధా, నీటి కాలువ్యం తగ్గించాచ్చు. నగరం మీద వలనల వ్యతిష్ఠి పెరగకుండా 100 కి.మీ. దూరంలో ఉన్న చిన్న చిన్న పట్టణాలను కొంటరు మ్యార్గనెట్లుగా అభివృద్ధి చేయాలి. రాష్ట్రంలో విద్యావకాశాలు, ఉపాధి అవకాశాలు కల్పిస్తే వలనలు తగ్గిపోతాయి.

సుదీర్ఘ భవిష్యత్తు ప్రయోజనాలకు భరోసానిచే మౌలిక మవుతులతో కూడిన సిటీ మాస్టర్ ప్లాన్ రూపొందించుకోవాలి. 1975 నుండి ఇప్పటి దాకా ఆరు మాస్టర్ ప్లాన్స్కి రూపకల్పన జరిగింది. వాటిని సమస్యలు పరుచుకుంటూ ఒక సమగ్రమయిన పైదరాబాద్ ఇంటిగ్రేపెండ్ మాస్టర్ ప్లాన్ రూపకల్పనకు, అమలుకు ప్రభుత్వం మరింత శ్రద్ధ పెట్టాలి. ఏ పాలితుడూ అధికారి ఉల్లంఘించటానికి వీల్సేని విధంగా చట్టసభలో బిల్లు పెట్టి ఆమోదింపచేయాలి.

పైదరాబాద్ అందమయిన, ఆరోగ్యదార్యకుమయిన, సామర్యాపూర్వకుమయిన నగరంగా రూపుదిద్దుకోవటం, స్థిరపడటం ఇంటిగ్రేపెండ్ మాస్టర్ ప్లాన్ అమలు ద్వారానే సాధ్యపడుతుంది.

వేదకుమార్.యి.

(మజీకొండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

(ఏవ వేజీ తరువాయి)

తక్కువ కనపడుతున్నారు. ఇది కేవలం ముస్లిం విద్యార్థుల కోసమే కాదని పేద వర్గాల నుండి వచ్చిన ప్రతి విద్యార్థికి మన సేవలు అందాలని చెప్పారు.

మహిళా సాధికారణ అతనికి అత్యంత ఇష్టమైన పని. చేతినిందా పని లేక కుటుంబాలు ఆర్థికంగా ఇబ్బందులకు గురి కావడం పురుషుల సంపాదన కారణంగా ట్రీల పట్ల వివక్షుతు కారణం అని తెలుసుకుని ట్రీలకు ఆర్థిక సాధికారిత ఉంటే స్వంత నిడ్డియాలు తీసుకోవడమే కాకుండా ఒక గౌరవ ప్రదమైన జీవనం కొనసాగుతుందని బలంగా నన్నిస్తున వ్యక్తి. అందుకు గాను పెనుకబడిన మహిళల కోసం స్వత్తి శిక్షణ కోర్సులను ప్రవేశపెట్టి పారికి టైలరింగ్, ఎంబ్రాయిడరీ మరియు ఇతర అనుబంధ వృత్తులలో శిక్షణ ఇచ్చే ఏర్పాట్లు చేశారు అమ్మాయిల పెళ్ళిళ్ళకు కట్టాలు అయ్యే అప్పులతో కుటుంబాలు ఆర్థికంగా చిత్తికి పోవడం మొదలగు ఇబ్బందులను గ్రహించిన జపీర్ భాయ్ 'దీ-బా-దూ'(పెళ్ళి చూపులు)అనే వినుత్తు ఆలోచనతో మందుకు వచ్చాడు. ఇది దేశంలోనే ఏకైక కార్యక్రమం అని చాలా మంది మాట్లాడుకుంటారు. సామూహిక వివాహేల ద్వారా ఆర్థిక సహాయం అందించినందు వల్ల ఈ కుటుంబాలపై ఆర్థిక భారం పడకుండా చేయ గలిగాడు.

ప్రాదరూబాద్లో క్లెయిమ్ చేయని ముస్లింల మృత్యులో కూడా ఖననం చేయడానికి ఒక వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేశాడు. వికారాబాద్లో సుకూన్ అనే వ్యధాత్రమాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. స్వమ్మ ఏరియాలో నిరుపేదలకు సహాయం చేయడానికి మైనారిటీ డెవలప్మెంట్ ఫోరమ్ ను స్థాపించి మరికివాడల నివాసులకు కార్బోర్టోర్ ఆసుపత్రులతో మాట్లాడి పేదలకు ఓంచిత ఆర్గ్యూ సేవలను అందించాడు.

సియాసత్ పత్రికా కార్యాలయం ప్రజల కారలయం:

జపీర్ భాయ్ పత్రిక కార్యాలయం నిర్వహిస్తే మార్చేసాడు. మామాలుగా పత్రిక కార్యాలయాలు సామన్యులకు పెద్ద అవసరం ఉండదు. జపీర్ భాయ్ ఈ పరంపరకు ఒక ట్రీక్ వేశాడు. సమాజంలో ప్రజలు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను ప్రత్యక్షేంగా తెలుసుకుని సామాజిక సోయలైట్ ఉండాలనే ఆశయం తో అతి నిస్సహాయులకు నిర్వహించాడు. తమ కార్యాలయ తలుపులను బార్లుగా తెరిచి ఉంచారు. కొండరు ఉద్యోగం కోసం, మరికాండరు విద్యా సహాయం కోసం, మరి కాండరు ఆధార్ కార్యలు మరియు అలాంటి వాటి సవరణల కోసం సహాయం కోసం సియాసత్ కార్యాలయానికి వస్తారు. వచ్చిన వారికి అన్ని సమాధానాలు చెప్పడానికి తగినంత సహాయం చేయడానికి కొంత మంది సిబ్బందిని ఈ పని కోసమే నియమించారు. వచ్చిన వారు సిబ్బందితో సంతృప్తి చెండక పోతే తన దగ్గరకు వచ్చిన వారిని ఓపికగా వారి బాధలు వినేవారు.

రాజకీయ, సామాజిక న్యాయం కోసం నిశ్చల్ విష్ణువ వాది :

వేద కుమార్ గారు, గద్దన్ అంబే జపీర్ భాయ్ కి చాలా ప్రాణం అభిమానం గౌరవం. వాళ్ళ చేపట్టే అన్ని కార్యక్రమాలకు ఎన్ని పనులు ఉన్నా తప్పక హజరు అవుతుండె. జపీర్ భాయ్ని, నన్ను గద్దరన్న 'క్యా బాత్ ప్రై దెమాక్రాట్స్' అని ప్రేమగా పిలుచుకునేది. తెలంగాణ ఉద్యమం జీరుగా సాగుతున్న కాలంలో ప్రజాస్వామిక తెలంగాణ అని కొన్ని వర్గాలు, సామాజిక తెలంగాణ అని మరికన్ని వర్గాలు ఉద్యమంలో చురుకుగా పాల్గొంటూనే ఇలాంటి చర్చలను లేవదిసారు. ఈ రెండు వాదనలు చాలా బలమైనవి వాటిని సాధించుటకు మొదలు రాజ్యాంగ పరంగా రాష్ట్రం ఏర్పడడానికి తెలంగాణ ప్రజలకు హక్కు ఉండని ఉద్యమంలో పాల్గొనే వారు.

చాలా చురుకుగా ఉద్యమంలో పాల్గొంటూనే వచ్చే తెలంగాణ ఎలా ఉండాలి అన్ని వర్గాల ప్రజలకు సామాజిక న్యాయం అందాలని పాలనలో రాజకీయ భాగస్వామ్యం ఉండాలని ఎప్పుడు పరిషించేవాడు.

తెలంగాణ ప్రకటించగానే ఒక జింటర్యూలో తెలంగాణ సాధించారు కదా మీరు ఆశించిన ఫలితాలు వస్తాయా అన్న ప్రశ్నకు మా పాలన మాకే అనే నినాదమే అన్నిటికన్న ప్రాధాన్యమైన ఆశయం. ఇది నెరవేరిస్ట్లో, ఏ పాట్ల అధికారంలోకి వచ్చినా ఇక నుంచి తెలంగాణ నాయకులే విధాన నిర్దేశతలు. మిగతా విషయాలు మా పాలనలో పరిష్కరించు కుంటామనీ సమాధానం ఇచ్చారు. జపీర్ భాయ్కి తెలంగాణ సాధన ఎంత ముఖ్యమైనదో ఈ ఒక్క సమాధానంతో ఆర్థం అవుతుంది. సమావేశాలు నిర్వహించి ఆయా జిల్లాల స్థితి గతులను తెలుసు కునే వాడు. రాజకీయ సామాజిక అంశాలు చర్చకు వచ్చినప్పుడు ఒక లోకిక వాదిగా ప్రజాస్వామ్య విలువలకు కట్టు బడి ఉన్న బాధ్యతాయుత పోరుడిగా జనాభాలో అత్యధిక శాంతంగా ఉన్న అణగారిన వర్గాల వైపు రాజీ లేని నిర్ణయాలు తీసుకుని నిశ్చల్ విష్ణువానికి నాంది పలికాడు జపీర్ భాయ్.

చివరగా:

ప్రస్తుతం దేశంలో నెలకొని ఉన్న రాజకీయ పరిస్థితుల వల్ల జపీర్ భాయ్ లాంటి వ్యక్తిగ్వం గల మనిషిని కోల్పోవడం లోకిక ప్రజాస్వామ్య వాదులకు తీర్చి లోటు. ఆయన వ్యక్తి కాదు ఆయన ఒక వ్యవస్థ. తరతరాల వెనుకబాటు తనం నుండి అణగారిన వర్గాలకు విముఖి విధ్య ద్వారానే సాధ్యం అని నమ్మిన బలమైన నాయకుడు జపీరుద్దిన్ అలీఖాన్ సాపోట్. అలాగే ప్రజలను వెనుకబాటు తనంలో ఉంచే వివిధ సాంప్రదాయక నియమాలను సవాళ్ల విసిరి నిశ్చల్ ధిక్కార స్వరాన్ని వినిపించిన వ్యక్తి జపీర్ భాయ్. మానవ స్వీచ్ఛ పోరాటాలకు ఒక దిక్కాన్ని విసిరి నిశ్చల్ విష్ణువానికి నాంది పలికాడు జపీర్ భాయ్.

- ఆర్. వెంకట రెడ్డి, సామాజిక కార్యకర్త డ

భానుది గుట్టు... భారత్ గుప్పిట్లో...!! @ ఆదిత్య - ఎల్ 1

అ చల్లని సముద్ర గర్జు

దాచిన బదబానల మొంతో?

ఆ నల్లని ఆకాశంలో

కానరాని భానువులెందరో? అంటూ నుదూర

విశ్వాంతరాళంలో మనకు తెలియని రహస్యాలెన్నో ఉన్నాయని తన గేయం ద్వారా విలక్షణ శైలిలో వ్యక్తికరించారు మహాకవి దాశరథి కృష్ణమాచార్య. ఆ రహస్యాలను చేందించేందుకేనా అన్నట్లుగా గతంలో మంగళయాన్ పేరుతో అంగారక గ్రహంపైకి, తాజాగా చంద్రయాన్-3 పేరుతో చంద్రుడి ఉపరితలంపై రోవర్సు సావ్యాల్యాండింగ్ చేయించడం ద్వారా రెండు గ్రహంతర ప్రయోగాలను నిర్వహించి నరికాత్త ఉత్సాహంతో ఉన్న భారత అంతరిక్ష పరిశోధనా సంస్థ (ఐస్టో), ఇప్పుడు భూమిపై నున్న సకల ప్రాణికోటి మనుగడకు ఆధారభాతవైన సూర్యుడి యొక్క రహస్యాలను ఒడిసి పట్టేందుకు గానూ, గత సెప్టెంబర్ 2న ఫీఎస్‌ఎల్‌ఫీసీ - 57 రాకెట్ ద్వారా ఆధిత్య ఎల్-1 పేరుతో ఒక అంతరిక్ష వేదశాల (స్పృణ్ అబ్బోర్స్‌టరీ)ను ప్రయోగించింది. సూర్యుడిని అధ్యయనం చేయడానికి ఇస్టో పంపించిన మొట్లమొదటి స్పైన్ అబ్బోర్స్‌టరీ ఇదే కావడం గమనార్థం. ఈ నేపథ్యంలో ఆధిత్య ఎల్-1 మరియు దాని వల్ల మానవాళికి చేకూరే ప్రయోజనాల గురించి మనమూ తెలుసుకుండా...!!

సూర్యుడి పైన పరిశోధనలు ఎందుకు?

విశ్వం కోటానుకోట్ల నక్షత్రాల సమాఖ్యరం. ఈ నక్షత్రాలు నిరంతరం శక్తిని విడుదల చేస్తూ ఉంటాయి. విశ్వం పుట్టుక,

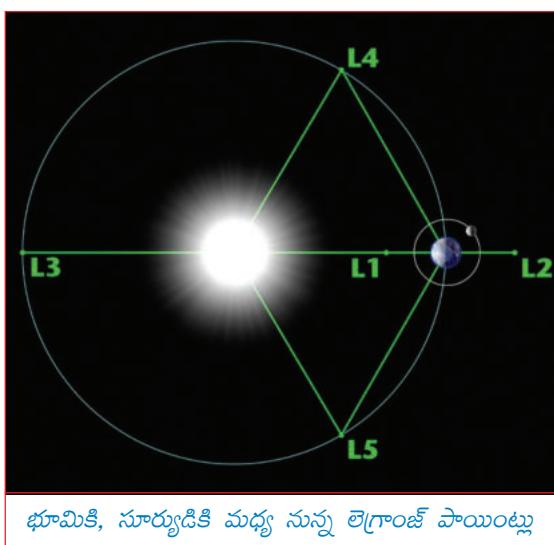
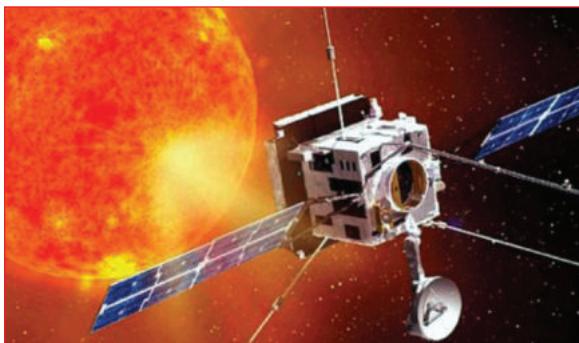
భవిష్యత్తుల గురించి తెలుసుకోవడానికి నక్షత్రాలే ప్రధాన ఆధారం. భూమికి దగ్గరగా ఉన్న నక్షత్రమైన సూర్యుడిని పరిశోధిస్తే, విశ్వం గురించిన మరింత సమాచారాన్ని తెలుసుకోవచ్చు.

సౌర కుటుంబంలో శక్తికి మూలస్థానం సూర్యుడే. 450 కోట్ల సంఖ్యల వయస్వామ్యుడు భూమికి దాదాపుగా 15 కోట్ల కి.మీ. దారంలో ఉన్నాడు. సూర్యుడిలో నిరంతర కేంద్రక సంఖీన చర్యల ద్వారా ప్రాంగోజన్ వీలియంగా మారుతుంది. ఇలా వారే క్రమంలో ఆత్మధిక స్థాయిలో శక్తి విడుదల అవుతుంది.

సూర్యుడి కేంద్రాన్ని కోర్ అంటారు. అక్కడ ఉపోగ్రహ త 1 కోటి 50 లక్షల సెల్చియన్ డిగ్రీల ఉపోగ్రహ ఉంటుంది. కేంద్రం నుంచి ఉపరితలానికి వచ్చే కొద్దీ ఉపోగ్రహ తగ్గుతుంది. సూర్యుడి ఉపరితలాన్ని కోవెసాసియార్ (వర్షమండలం) అంటారు. ఇక్కడ సుమారు ఆరువేల డిగ్రీ సెల్చియన్ ఉపోగ్రహ ఉండగా, సూర్యుడి నుండి వేల కిలోమీటర్ల దారంలో విస్తరించి ఉండే సూర్యుడి యొక్క వెలుపలి వలయాన్ని కారోనగా వ్యవహరిస్తారు. అయితే ఇక్కడ, సూర్యుడి ఉపరితలం కన్నా అధికంగా 10 లక్షల డిగ్రీ సెల్చియన్ ఉపోగ్రహ ఉంటుంది. అలా ఎందుకుండో శాస్త్రవేత్తలకు ఇప్పటికీ అర్థం కావడం లేదు.

సూర్యుడి ఉపరితలం నుండి

నిత్యం అన్ని దిశల్లో పెద్ద ఎత్తున సౌర పవనాలు విడుదల అవుతాయి. కొన్నిసార్లు సూర్యుడిపై కొన్ని ప్రదేశాల్లో తీవ్రస్థాయిలో జరిగే కేంద్రక సంఖీన చర్యల వల్ల ఒక్కసారిగా పేలుళ్ళ జరిగి సౌర తుఫానులు పుడతాయి.

ఇలాంటి పరిణామాల్లో ప్రధానమైనది కొరోనల్ మాన్ ఎజెక్షన్ (సీఎంఈ) దీన్ని సౌర కంపగా కూడా పేర్కొంటారు. దీని వల్ల కోట్ల టస్సుల మేర సౌర పదార్థాలు సెకనుకు 3 వేల కి.మీ.ల వేగంతో దూసుకొస్తుంటాయి. వీటిలో కొన్ని భూమి దిశగా రావాచ్చు.

భూర్ నష్టాలు..!

సీఎంఈ లోని ఆవేశిత రేఖలు తాకిడివల్ల ఉపగ్రహాల్లోని ఎలక్ట్రోనిక్ పరికరాలు దెబ్బతినే ప్రమాదం ఉంది. దీనివల్ల కమ్యూనికేషన్, జీపిఎస్ తదితర అంతరిక్ష ఆధారిత సేవలకు అవరోధం ఏర్పడుతుంది. ఇంటర్వెషనల్ స్పేస్ స్టేషన్లోని వ్యోమగాములకూ ఇవి హోనికరం.

ఉత్తర దక్షిణ ప్రువాలు కలిగిన ఒక అయస్కాంతంలా భూమి వనిచేస్తుంది. భూమిని చేరుకోగానే సీఎంఈ రేఖలు, భూమియస్కాంత క్షేత్ర రేఖల గుండా వయనిస్తాయి. ఈ క్రమంలో భూమియస్కాంతక్షేత్రాన్ని ప్రభావితం చేస్తాయి. దీనివల్ల హైవేల్స్ జీ ట్రాన్స్ ఫార్మర్స్‌పై ప్రభావం పడుతుంది. 1989లో సూర్యుడిన నుండి భారీగా ఆవేశిత రేఖలు దూసుకొచ్చాయి. ఫలితంగా కెనడాలోని క్యూబెక్స్లో 72 గంలా పాటు విద్యుత్ నరథరా నిలిచిపోయింది. 2017లో జ్యూరిచ్ విమానాశ్రయంలో కూడా దాదాపు 15గంలా ఇబ్బందులు ఎదురయ్యాయి. అందువల్ల నూర్యుడిని నిరంతరం పర్యవేక్షించేందుకుగానూ, ఒక పరిశీలనా కేంద్రం అవసరం. ఇందులో భాగంగానే ఇస్టో ఆదిత్యేల్-1ను ప్రయోగించింది. ఇప్పటి వరకు సౌర పరిశోధనకు నాసా, ఈసా (యూరోపియన్ స్పేస్ ఏజెస్సీ) లతో పాటు అమెరికా, యూకేల సహాయంతో జపాన్ సౌర పరిశోధన ఉపగ్రహం “హానోదె”ను 2000లో ప్రయోగించింది. అయితే వాటిన్నిటికన్నా ఆదిత్యేల్-1 రెండు విషయాల్లో ప్రత్యేకమైనది. వాటిలో మొదటిది, ఆదిత్యేల్-1 ద్వారా సౌర కొరోనాను దాదాపుగా అది ఎక్కుడి నుండి ప్రారంభమవుతుందో అక్కడి నుండి సునిశితంగా పరిశీలించవచ్చు. రెండవది సీఎంఈలకు కారణమయ్యే సౌర వాతావరణంలో అయస్కాంత క్షేత్ర మార్పులను కూడా పరిశీలించే అవకాశం ఉంది.

ఆదిత్యేల్-1 అనే పేరు ఎందుకు పెట్టారు...!!

సౌర పరిశోధనకు ఉపగ్రహాన్ని పంచిన నాల్గవదేశంగా ఇండియా రికార్డు సృష్టించింది. గతంలో సౌర ఉపరితలం కన్నా, సౌర కరోనాలో అభిక ఓష్ణోగ్రహం ఎందుకున్నాయో నిగ్రుతేల్చేందుకు 2018, ఆగస్టు 12న నాసా పార్క్స్ సోలార్ ప్రోబ్స్ ను ప్రయోగించగా

2021, ఏప్రిల్లలో కరోనాను స్పూశించిన తొలి వ్యోమనౌకగా అది రికార్డు సృష్టించింది. తదుపరి యూరోపియన్ స్పేస్ ఏజెస్సీ, జపాన్లు కూడా సౌర శోధనకు ఉపగ్రహాలను ప్రయోగించాయి. ఆ వరుసలో ఇప్పుడు ఆదిత్యేల్-1 కూడా చేరింది. సూర్యుడిపైన పరిశోధనలు చేసిందుకు నిర్దేశించింది. కాబట్టి దీనికి ఆదిత్యే అని (సూర్యుడిని ఆదిత్యుడు అని కూడా అంటారు) సూర్యుడికి, భూమికి మధ్యలో నున్న లెగ్రాంజ్ పాయింట్ 1 దగ్గర దీనివల్ల కమ్యూనికేషన్, జీపిఎస్ తదితర అంతరిక్ష ఆధారిత సేవలకు అవరోధం ఏర్పడుతుంది. ఇంటర్వెషనల్ స్పేస్ స్టేషన్లోని వ్యోమగాములకూ ఇవి హోనికరం.

లెగ్రాంజ్ పాయింట్ అంటే ఏమిటి ...!!

అంతరిక్షంలో సూర్యుడు, గ్రహాలు, ఉపగ్రహాలు, ఆస్టరాయిద్దు

ఇలాంటి ఏవైనా రెండు భగోళ పదార్థాల మధ్య ఏదైనా వస్తువును ఉంచితే, దాని మీద ఏ భగోళం గురుత్వాకర్షణ ఎక్కువగా పనిచేస్తే ఆ వస్తువు దాని వైపుగా పెట్టంది.

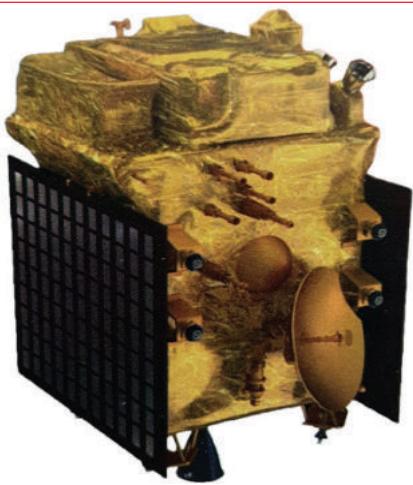
కానీ ఆ రెండు భగోళ పదార్థాల మధ్య, రెండింటి గురుత్వాకర్షణ శూన్యంగా ఉండే ప్రదేశాలు ఐదు ఉంటాయి. వాటినే లెగ్రాంజ్ పాయింట్లు అంటారు. ఇలా భూమికి, సూర్యుడికి మధ్య 5 లెగ్రాంజ్ పాయింట్లు ఉంటాయి.

సూర్యుడిని, భూమిని కలుపుతూ ఒక రేఖ గిస్టే, అందులో భూమికి, సూర్యుడికి మధ్యన పద్మ వంతు దూరంలో భూమి వైపుగా లెగ్రాంజ్ పాయింట్-1 (ఎల్-1) ఉంటుంది. భూమికి వెనుక వైపు అంతే దూరంలో ఎల్-2 ఉంటుంది. అదే విధంగా

సూర్యుడికి అవతలి వైపు ఎల్-3 ఉంటుంది. భూమి, సూర్యుడుల మధ్య ఒయలీవైపుగా ఒక సమయాను త్రిభుజం గిస్టే, అందులో రెండు శీర్శాలలో మరో రెండు లెగ్రాంజ్ పాయింట్లు ఉంటాయి. వాటినే ఎల్-4, ఎల్-5 అంటారు. ప్రైంచ్ ఇటాలియన్ భగోళ శాస్త్రవేత్త జోసెఫ్ లూయిస్ లెగ్రాంజ్ పేరు మీద వాటికి ఆ పేర్లు పెట్టారు. ఈ 5 లెగ్రాంజ్ పాయింట్లలో భూమికి, సూర్యుడికి మధ్యన ఉన్న లెగ్రాంజ్ పాయింట్-1 దగ్గరుండే శూన్య కక్షలోకి ఆదిత్యే ఎల్-1ని ప్రయోగించారు.

లెగ్రాంజ్ పాయింట్-1 దగ్గరే ఎందుకు...

లెగ్రాంజ్ పాయింట్-1 దగ్గర భూమి, సూర్యుడి యొక్క గురుత్వాకర్షణ బలాలు సమానంగా ఉంటాయి. ఎల్-1 భూమితో పాటు, సూర్యుడి చుట్టూ ఆవరించి ఉంటుంది. కాబట్టి సౌర పరిశీలనకు ఎల్-1 ఎంతగానో తోడ్పుడుతుంది. భూమి మీద లాగా అక్కడ వాతావరణం, గాలి ప్రవాహాల ప్రభావాలు ఉండవు. అందువల్ల మరింత నిశితంగా, స్పష్టంగా సూర్యుడిని వీక్షించడం సాధ్యమాతుంది. అందుకే ఆదిత్యే ఎల్-1ను ఈ పాయింట్ దగ్గరికి

ఆదిత్యేల్-1 స్పేస్ అబ్జెక్ట్స్ ప్రాథమికిత

ప్రయోగించారు.

అదిత్య ఎల్-1 విశేషాలు:

గత సెప్టెంబర్ 2న అత్యంత ఆధునాతనమైన పీఎస్‌వెల్ఫీ -57 ఎక్స్‌ఎల్ వేరియంట రాకెట్ ద్వారా నింగిలోకి ప్రయోగించిన అదిత్య ఎల్-1 సైన్స్ అభ్యర్థీటరీ 125రోజుల పాటు అంతరిక్షంలో ప్రయాణించి, భూమికి 15 లక్షల కి.మీ. దూరంలో ఉన్న లెగ్రాంజ్ పాయింట్-1 దగ్గరికి చేరుకొని సూర్యాడిని నిరంతరం పరిశీలిస్తూ సౌర రహస్యాలను మనకు తెలియజేస్తుంది. ఇందులో మొత్తం 7 సాంకేతిక పరికరాలుంటాయి. వీటిని రివోట్ సెన్స్‌సిగ్, ఇన్-సిటు రకాలుగా వర్గీకరించుకోవచ్చు. రివోట్ సెన్స్‌సిగ్ వరికరాలు సూర్యాడి దృశ్యాలను, సైక్లమ్ ను చిత్రీకరిస్తాయి. ఇక ఇన్-సిటు వరికరాలేవో ఎల్-1 గుండా అయిస్యాంత క్షేత్రాలు, సౌర వాయురేణువుల చర్యలను నేరుగా వసిగడతాయి. ఈ పరికరాలను ఇస్పో, ఐషా బెంగళారు, ఏయూసీఎపి మాటే, ఫీఆర్‌ఎల్ అప్యూదాబాద్ రూపొందించాయి.

పరికరాల ప్రత్యేకతలు:

విజిబుల్ ఎమిషన్ లైన్ కోరోనాగ్రఫీ (వీకఎల్సీ): దీని బరువు 190 కిలోలు. ఇది దృశ్యాలను చిత్రీకరించడంతో పాటు సైక్లమ్ ను రూపొందిస్తుంది. సూర్యాడి వెలుగుని అడ్డుకొని, చుట్టూ ఉండే కొరోనా దృశ్యాలను స్పష్టంగా చూపిస్తుంది. సూర్యాడి నుండి వెలువదే అయిస్యాంత క్షేత్రం పుట్టుకను అన్వేషించడంలో ఇది కీలకపాత పోషిస్తుంది. ఇది రోజుకు 1440 ఫోటోలను పంచిస్తుంది. అంటే నిమిషానికి ఒక ఫోటో అన్నమాట. ఇది అదిత్య ఎల్-1లో సాంకేతికంగా అత్యంత సంస్కరమైన సాధనం.

సోలార్ అల్ట్రాపయోలెట్ ఇమ్పెచింగ్ డబిస్ట్ ప్రోటోటిప్ (సూట్): విద్యుత్ అయిస్యాంత సైక్లమ్కు చెందిన అతినీలలోహిత ప్రాంతంలో దృశ్యాలను సేకరిస్తుంది. ఉపరితలం నుండి ఆయా ఎత్తుల్లో సూర్యాడు ఎలా ఉంటాడనేది వివిధ కోణాల్లో చిత్రీకరిస్తుంది.

సోలార్ లో ఎవస్తీ ఎక్స్‌పోర్ సైక్లమ్మీటర్ (సోలెక్ట్): సౌందర్య ఎల్-1 ఆర్టిటింగ్ ఎక్స్‌పోర్ సైక్లమ్మీటర్ (పోలిమోన్): ఇవి సాప్ట్, హెర్డ్ ఎక్స్‌పోర్ పరికరాలు, సౌర జ్వాలల కీలక సమాచారాన్ని అందిస్తాయి.

అదిత్య సోలార్ విండ్ ప్లాటికర్ ఎక్స్ పెరిమెంట్ (అసెపెన్స్), ప్లాస్టా అనలైజర్ ప్యాకేజ్ ఫర్ అదిత్య (పాపా): ఇవి ఇన్-సిటు పరికరాలు, ఎల్-1 కేంద్రం వద్ద సౌర గాలుల రేణువుల

తీరుతెన్నులు, మిశ్రమాల మీద అధ్యయనం చేస్తాయి.

అదిత్య ఎల్-1 ప్రాంతంలో వ్యాపారిక ప్రయోగించిన అధిత్య ఎల్-1 సైన్స్ అభ్యర్థీటరీ 125రోజుల పాటు అంతరిక్షంలో ప్రయాణించి, భూమికి 15 లక్షల కి.మీ. దూరంలో ఉన్న లెగ్రాంజ్ పాయింట్-1 దగ్గరికి చేరుకొని సూర్యాడిని నిరంతరం పరిశీలిస్తూ సౌర రహస్యాలను మనకు తెలియజేస్తుంది. ఇందులో మొత్తం 7 సాంకేతిక పరికరాలుంటాయి. వీటిని రివోట్ సెన్స్‌సిగ్, ఇన్-సిటు రకాలుగా వర్గీకరించుకోవచ్చు.

అదిత్య ఎల్-1 లక్ష్యాలు:

సూర్యాడిని ప్రత్యక్ష సారాయిడిగా భావించడం భారతీయ సంస్కృతి. ప్రపంచ వ్యాపారంగా తణభూల క్రితమే సూర్యాధన ప్రారంభమైంది. అలాంటి సూర్యాడి ప్లేకి ప్రయోగించిన అదిత్య ఎల్-1 ద్వారా ఇస్పో క్రింది లక్ష్యాలను సాధించడలుచుకుంది.

మన సౌర వ్యవస్థను అర్థం చేసుకోవడం:

సూర్యాడిని ప్రత్యక్ష సారాయిడిగా భావించడం భారతీయ సంస్కృతి. ప్రపంచ వ్యాపారంగా తణభూల క్రితమే సూర్యాధన ప్రారంభమైంది. అలాంటి సూర్యాడి ప్లేకి ప్రయోగించిన అదిత్య ఎల్-1 ద్వారా ఇస్పో క్రింది లక్ష్యాలను సాధించడలుచుకుంది.

అంతరిక్ష వాతావరణ అంచనా:

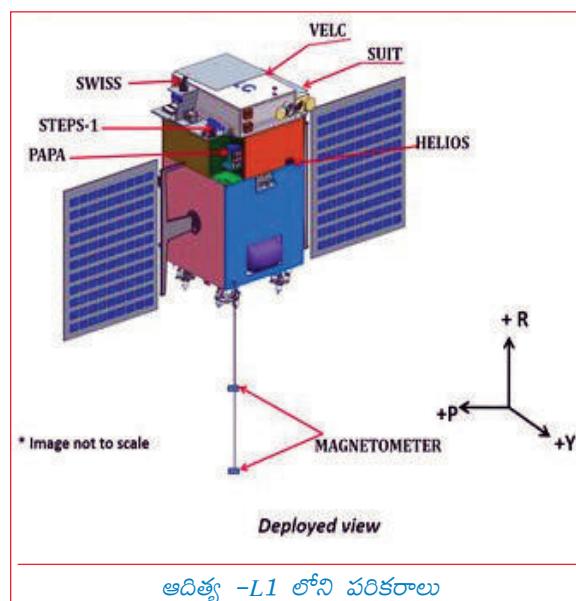
సూర్యాడిని నిరంతర పరిశీలనచేయడం ద్వారా శాటీలైట్ కమ్యూనికేషన్, నావిగేషన్ వ్యవస్థలు మరియు పవర్ గ్రైలక్ కలిగే అంతరాయాలను అంచనా చేయవచ్చు మరియు తగ్గించవచ్చు.

సార భౌతికశాస్త్రంలో మరింత పురోగతి:

అదిత్య ఎల్-1 ద్వారా నిరంతర పరిశీలనచేయడం ద్వారా శాటీలైట్ కమ్యూనికేషన్, నావిగేషన్ వ్యవస్థలు మరియు పవర్ గ్రైలక్ కలిగే అంతరాయాలను అంచనా చేయవచ్చు మరియు తగ్గించవచ్చు.

ఇంధన పరిశోధనలో మెరుగైన అభివృద్ధి:

కేంద్రం సంలీన చర్యల ద్వారా నిరంతరం శక్తిని వెలుపరించే సూర్యాడిని ఒక సహా రియాక్టర్గా భావించవచ్చు. అదిత్య ఎల్-1 ద్వారా సూర్యాడి కేంద్రమైన కోర్లో జరిగే అణువుల, ప్రతిచర్యలమై పరిశోధనలు జరిగి భూమి పైన కూడా కేంద్రక సంలీన (స్యూక్లియర్ ప్యాజిన్) చర్యల ద్వారా ఎలాంటి ప్రమాదాలకు తావులేని స్వచ్ఛమైన,

సుస్థిరమైన ఇంధనాన్ని తయారు చేయడంలో మన అవగాహన మరింత మొరుగొతుంది.

ఉపగ్రహాల ప్రయోగాలు, నిర్వహణలో మరింత అవగాహన:

సౌరగాలులు, సౌర తుఫానులు, సౌర కంపాలు అంతరిక్షంలోని ఉపగ్రహాలు మరియు వ్యోమ నొకల పనితీరును నిరోధిస్తాయి. ఆదిత్య ఎల్-1 ద్వారా సూర్యాడిలో జరిగే ఇలాంటి అంతర్గత చర్యలపై మరింత అవగాహన పెంచుకొని సోలార్ రేడియోఫ్సెన్సు తట్టుకునే విధంగా శాటీలైట్ డిజైన్లలో మార్పులు చేయడంతో పాటు, వాటి నిర్వహణనూ మొరుగుపరచవచ్చు. విద్యారంగానికి ప్రోత్సాహం:

ఆదిత్య ఎల్-1 ద్వారా అంతరిక్షరంగంలో మనదేశం సాధించనున్న అభివృద్ధి భవిష్యత్తులో ఎంతోమంది యువ శాస్త్రవేత్తలు, ఇంజనీర్లు మరియు పరిశోధకులకు స్థార్టీనిచ్చి విద్యారంగంలో స్పేస్ సైన్స్ దశదిశలూ విస్తరిస్తుందన్నది విశ్లేషకుల అంచనా!

సాంకేతిక రంగంలో దిగ్ జంగా

మారసున్న భారత్: ఆదిత్య ఎల్-1 ద్వారా మనం సేకరించిన విలువైన సాంకేతిక సమాచారం టెక్నాలజీ, మెటీరియల్ సైన్స్ మరియు ఇతర రంగాలలో ఎన్నో ఖాలిమైన, విస్తార్తు అవిష్కరణలకు దోహదం చేసే అవకాశం ఉంది. తద్వారా అంతర్జాతీయ స్థాయిలో సాంకేతిక రంగంలో భారత్ ఒక దిగ్ జంగా రూపొంతరం చెందే అవకాశం ఉంది.

సూర్యాడి ఉపరితలం (క్రోమోస్పెయర్)లో ఆరువేల డిగ్రీ సెల్ఫియన్ ఉపోగ్రహ ఉండగా, క్రోమోస్పెయర్కు వేల కిలోమీటర్ల దూరంలో, వెలుపల ఉన్న కొరోనాలో మాత్రం 10 లక్షల డిగ్రీ సెల్ఫియన్ ఉపోగ్రహ ఉంటుంది. వేడిని కల్గించే ఒక వస్తువు నుండి దూరం జరిగే కొద్ది ఉపోగ్రహ తగ్గాలి. కొరోనాలో అందుకు భిన్నమైన పరిస్థితి ఉంది. ఉపోగ్రహికి కారణమైన సూర్యాడిని వించి అక్కడ వేడి ఉంటోంది. ఇందుకు కారణాలు అంతచిక్కుండా ఉన్నాయి. ఆదిత్య ఎల్-1 ద్వారా ఆ చిక్కుముడి

కూడా వీడీ అవకాశం ఉంది.

చివరగా: అంతరిక్ష రహస్యాలను శోధించాలన్న మానవ జీజ్ఞాసకు అగ్నిగోళంలా జ్యోలించే సూర్యాడే కారణ మనదంలో అతిశయోక్తి లేదు. భూమిపై జీవరాశుల మనుగడకు కారణమైన

భానుడే అతినీలలో పొత ధార్మికతనూ ప్రసరిస్తున్నాడు. ఈ వైవిధ్యమే ఇస్టో ఆదిత్య ఎల్-1 ప్రయోగానికి నాంది పలికిందని చెప్పవచ్చు. సూర్యాడి అంతరాష్ట్రగాలను నునిశితంగా అధ్యయనం చేయడం ద్వారా, భూగోళం చరిత్రలో అంతర్జాగ్ మైన్ మంచుయుగాలు ఏర్పడడంలో సూర్యాడి పొత వెలుగులోకి రావడంతో పాటు, అంతుచిక్కని

రహస్యాలైన్నిటినో తనలో ఇముడ్చుకొన్న మన పాలవుంతతో పాటు, విశ్వ ఆవిర్భావం యొక్క గుట్టుమట్టు కూడా వీడీ అవకాశం ఉంది. కొరోనా వేడికి కారణాలను అన్వేషించడంలో నాసా ప్రయోగించిన పార్కర్ సోలార్ ప్రోబ్, మన కన్నా ముందంజలో ఉంది. అదిప్పుడు భూమి నుండి 5.44 కోట్ల కి.మీ. దూరంలో వరిథ్రమిస్తోంది. దానికి మరో నాలుగు నెలల్లో ఆదిత్య ఎల్-1 కూడా తోడవుతోంది. కొరోనా రహస్యాలను ఛేదించడంలో పార్కర్, ఆదిత్యలలో ఏది ముందంజ వేస్తుందోనన్న అంశం ఆమిత ఉత్సంఘను కలిగిస్తోంది. ఏదేమైనా సూర్యాడి అన్వేషణలో ఆదిత్య ఎల్-1 వేసే ప్రతి అడుగు సఫలీకృతం కావాలని, భారతీయ శాస్త్ర, సాంకేతిక ప్రతిభ అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ధగ్గడగాయ మానంగా వెలగొందాలని ఆశిద్ధం.

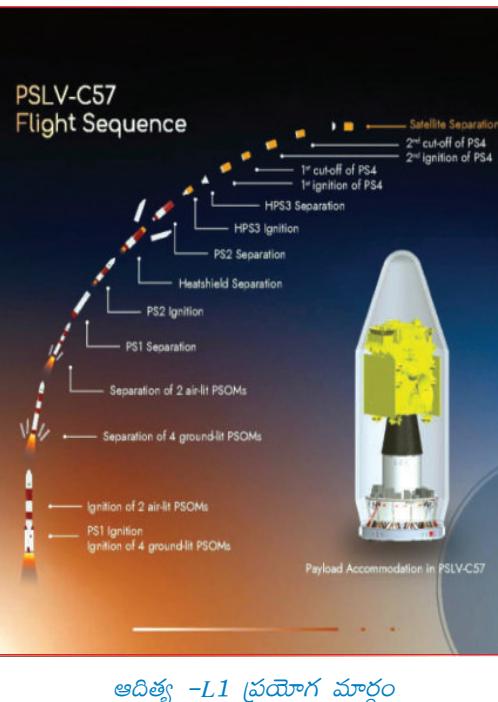
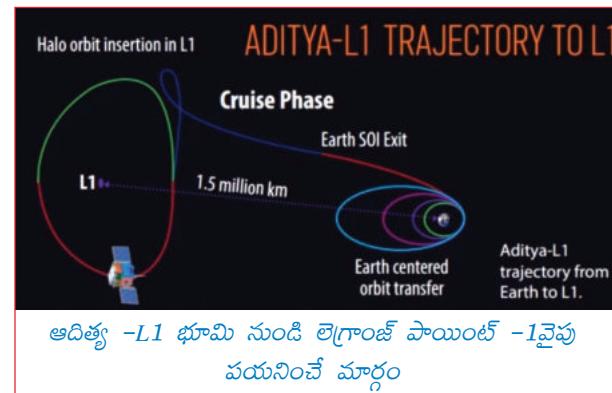
-పుట్టు పెద్ద ఓబులేసు,

స్యాల్ ఆసిస్టెంట్, జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల

రావులకొలను, సింహద్రిపురం, కడవ

m : 9550290047

e : obu.jmd@gmail.com

ప్రారంభిక గండె కులగా

మొన్న మొన్న కొన్ని రోజుల క్రింద పొద్దు పొద్దుగాల్సే నేనింకా పక్క మీద నిద్ర మబ్బుల ఉండంగనే మా సుశక్క ఫోను.

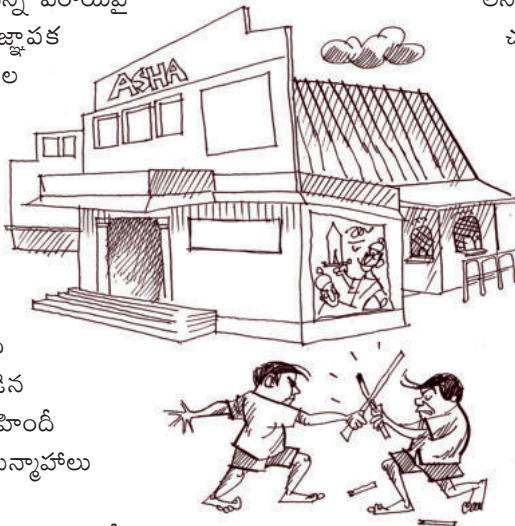
“అరే లోకి! నీకు తెలుసారా? ఆపా టాకీసు మొత్తం కూలగా టీంద్రు. ఇగక్కడ పొపింగ్ మాల్ కడ్రరంటు” అని అంగలారుస్తూ తన పాత జ్ఞాపకాల మూటను విప్పి “నీకు జ్ఞాపకముందా 1972ల అండ్ మనిద్రరం ‘గంగా జమునా’ సీన్యూ సెకండ్ పో చూసినం” అంటూ వైజయంతిమాల పాడిన “దుండో దుండో సాజ్ఞనా” పాట లోకి వెళ్లి ఇగ అక్కడ్చుండి తన జ్ఞాపకాల ప్రవాహంలో తనే కొట్టుకపోయింది.

“మన జీవితంలో ప్రియమైనవన్నీ పరాయా పోతాయి” అన్న బుద్ధుని సూక్తి జ్ఞాపక వ్యోమింది. ఆ తర్వాత జ్ఞాపకాల వరదలో నేను కూడా నిండా మనిగి కొట్టుకపోయాను.

మా శాలిబండాలోని ఆశాటాకీసు అంబే మా కౌమార నవయవ్వన జీవితాలతో ముంది వేసుకున్న బొడ్డుతాడు సంబంధం అన్నమాట. 1965లో అది ప్రారంభమైయ్యింది. అందులో ఆడిన మొట్టమొదటి సీన్యూ ‘రాబిన్సుడ్’ హిందీ సీన్యూ. ఆనాటి పాతనగరంలో ఆ సీన్యూపోలు నిర్మాణమే ఒక పెద్ద సంచలనం.

ఆ దినాలల్ల పాతనగరంల కొన్ని టాకీసులు మాత్రమే ఉండేవి. కృష్ణ టాకీసు, యాఖుత్ మహాల్, నూర్ మహాల్, తాజ్ మహాల్ లాంటివి. 1930ల సుల్తాన్ బజార్ల మోతీ మహాల్ ఉండేది. అందులో మొదట మూకీ సీన్యూలు నడిచేవి. ఒక మనిషి తెర పక్కన నిలుచుని పెద్ద గొంతుతో సీన్యూలోని సన్నిహితాలకు అనుగుణంగా కథ చేపేవాడు.

ఆ టాకీసులో ప్రాజెక్టర్ పై భాగంలో చెక్కలతో నిర్మించిన జినానాభానా (ట్రీల గ్యాలరీ) ఉండేది. ఒక ఎండాకాలం ప్రాజెక్టర్ వేడికి ఆ చెక్కినిర్మాణం అగ్నిప్రమాదానికి గురయ్యాంది. ట్రీలకు బయటవదే మార్గం లేకపోయింది. హాహోకారాలు చెలరేగాయి. ఒక పదుచు దైర్యం చేసి తన చీర విప్పి ఒక గుమ్మానికి గట్టిగా ముదేసి దాని ఆధారంగా క్రిందికి జారింది. అట్లా మరికొంత మంది ఆ ధీర వనిత పుణ్యమా అని బతికి బయట పడినారు. మిగతా వారందరూ అగ్గిలో బగ్గిగా మారినారు. తర్వాత కాలంలో అదే

స్థలంలో కొత్తగా మరో టాకీసు నిర్మించబడింది. దాని పేరు “దిల్చుద్ టాకీసు”. కాలక్రమంలో అది కూడా కనుమరుగై అప్పార్ట్మెంట్‌గా మారింది.

ఆపా టాకీసు ప్రారంభోత్సవం ఒక వండుగలాగ, పెళ్లి సందడిలాగ జరిగింది. ఆ చల్లని సాయంత్రం జిలుగువెలుగుల రంగురంగుల విద్యుద్దిప కాంతులతో ఆ సీన్యూపోలు కొత్తపెళ్లి కూతురులా, ‘నయా దుల్ఫ్న్’ లా సింగారించుకుని నిలబడింది. ఆ హాలుపైన చాలా ఎత్తున అపా టాకీసు’ అన్న ఇంగ్రీష్ అక్షరాల రంగులు మా లేత మనుసులను మరిపించాయి. జేబులో పైసలు

లేని పిల్లలం కదా! అసలు సిసలు సీన్యూను చూసే తాపాత్, తాఖత్ లేక అక్కడున్న పోస్టర్లను మాసి కథను ఊహాంచి, కథను అల్లుతూ, దానినే కథలు కథలుగా చెప్పుకునే వాళ్లం.

ఆ సీన్యూపోలును నిర్మించింది పదం సేర్. గుల్జ్ హాజ్ చౌరాస్తాలో, సిటీ కాలేజీకి పోయే తోపల “షేర్దిల్” కమాన్ పక్కన ఉన్న ‘అగ్ర స్వీట్స్’ యజమాని ఆయన. ఆ మిరాయి దంకాన్ ను 1951లో అక్కడ స్వాఫించారు. ఇప్పుడు నగరంలో అనేక చోట్ల దాని శాఖోపశాఖలు విస్తరించి ‘ఘురానా భాన్దాన్డుకు అది స్టేట్స్ నింబల్గా మారింది. అప్పటికి జి.

పుల్లారెష్టి స్వీట్సు పొవు నగరప్రవేశం చేయలేదు. ఆయన 1956లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడగానే హైదరాబాద్ వచ్చి నాంపల్లి స్టేషన్‌రోడ్లో తన వెుదటి దుకాణాన్ని ప్రారంభించాడు. పదం సేర్ హుర్స్కులందరూ రాజస్థాన్‌లోని ‘అల్ఫ్రౌర్’ నగరానికి సంబంధించిన ‘అగ్రవాల్’ తెగకు చెందినవారు. వీరి వంశ మూలపురుషుడు ‘అగ్రసేన్ మహో రాజ్’ ప్రముఖ చరిత్రకారుడు, ప్రవంచ పర్యాటకుడైన పండిత్ రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ తన చారిత్రక నవల “జయబెధేయ”లో వీరి గురించి ప్రస్తావించాడు. తొలిరోజులలో ఆర్యులను ఎదురొచ్చు వారు వీరేని ఆ తర్వాత తమ క్లెప్పియ ధర్మాన్ని వరిత్యజించి వ్యాపారమ్మలుగా మారిపోయారని కత్తిని వదిలి త్రాసును చేపట్టారని ఆ నవలలో వివరంగా చర్చించాడు. ఏదేమైతేనేం ఈ ‘పదం సేర్’ హుర్స్కులు రాజస్థాన్‌లోని అల్ఫ్రౌర్ నుండి బయలుదేరి పొజపోన్ కాలంలో

ఆగ్రాకు వలసవచ్చి ‘ఆగ్రా మిరాయి దుకాన్’ను నెలకొల్పారు. అప్పుడు ఆగ్రాను ‘షాజహాబాద్’ అని కూడా అనేవారు. ఈ అగ్రవాలులు ఆగ్రాలో ‘పేటూ’ మితాయిలను తయారుచేయటంలో నీధ్వహన్నలుగా, అగ్రజలుగా మారిపోయారు. బూడిద గుమ్మడికాయలను పొట్టు తీసి ముక్కలు ముక్కలుగా తరిగి కాసేవు సున్నవు నీటిలో ముంచి, నాన్ని, తేల్చి ఆ పిమ్మట ఘుము ఘుమలాడే శుద్ధమైన నేతిలో దోరగా వేయించి, చివరగా శక్కర పానకంలో వేసి ఆరినాక గట్టి పదుతుంది. ఈ పేటూ మిరాయి నేటికి కూడా మహో మశార్, రైట్లు ఆగ్రా స్టేషన్లో ఆగానే మనకు ‘పేటూ’ ‘పేటూ’ అన్న మితాయివాలాల అరుపులు ఇప్పటికీ వినబడుతునే ఉంటాయి.

దక్కన్లోని గోల్మ్యాండ కోట్టెకి ఆలంగీర్ జెరంగజేచ్ పహెన్సె ‘హమ్మూ’కు వచ్చి విజయం సాధించి మొగలుల రాజ్యం స్థాపించగానే పదం సేర్ పూర్వీకులు హైద్రాబాద్కు వలస వచ్చి హైద్రాబాదీయుల దిల్ లను తమ మిరాయిల ద్వారా గెలుచు కున్నారు. మరికొందరేమో ముత్యాలు, వజ్రాల వ్యాపారాలను చేసే ‘సాదాగర్లు’గా ‘షావుకారు’గా మారారు.

కార్యాన్ సాహు లేదా కార్యాన్ సాహుకార్ అన్న బస్తీ పేరు వీరి వల్లనే వచ్చింది. అట్లా అట్లా 1965 వచ్చే సరికి మన పదం సేర్ దిల్ జెర్ దిమాక్లను లుతాయించుకునే ‘అప్పా టూకీసు’ను నిర్మించాడు.

సరే మళ్ళీ మనం వెనక్కి వెళ్లుదాం. నాకు అప్పా టూకీన్ ప్రారంభోత్సవమే కాదు అది లేనపుడు అంటే అది ఇంకా కట్టబడక ముందు ఆ ప్రాంతం గురించి ఆ స్థలం గురించి బాగా తెలుసు. ఆ రోజులలో అదొక పెద్ద తోట. పాత నగరంలో నవాబులకు సంబంధించిన అనేక భాగ్యబగ్గిచాలు వారి పేర్లలోనే ఉండేవి. 1948 పోలీన్ యాక్ఫన్ జిరిగి, నిజాం అధికారం కోల్ఫీయిన తర్వాత చాలా మంది నవాబులు, జాగిర్దారులు తమ భూములను, తోటలను భవనాలను అగ్గువ సగ్గువకు అమ్ముకుని పాకిస్తాన్కు పారిపోయారు.

చౌమహల్లా ప్రాలెన్కు కొంచెం దూరంలో ఉండే ఒక తోటలోనే ఈ ఆశాటూకీసు వెలిసింది. టూకీసుకు పూర్వం ఆ తోట ఒక అరణ్యంలా, తాటిచెట్లతో ఒక వనంలా మా వసికండ్లకు కనబడేది. దానిని నేను చూడటం ఎలా జరిగిందంటే.....

మా చిన్నపుడు ప్రతి సంవత్సరం మేమందరం హండుకుని తినటానికి ‘చెట్లలుకు’ పోయేవాళ్ళం. కోస్తాంధ్ర భాషలో వనభోజనాలన్న మాట. ఒకో సంవత్సరం ఒకో ప్రాంతానికి

వెళ్లేవాళ్ళం. వారం రోజుల ముందే మా అమ్మ ‘స్థల నిర్ధారణ’ కోసం సర్వేకు బయలు దేరేది. నేను నా జాసూసీ (గూఢచర్యం) పరిజ్ఞానంతో అమ్మ ఎక్కడికి బయలుదేరుతుందో గ్రహించి ఆమెను అనుసరించాను. మేమిద్దరం గ్యారా నంబర్ బస్ ఎక్కి (అంటే రెండు కాళ్ల నడక అని అర్థం) శక్కర్ గంజ్, గాజీబండ, పార్టీవాడ తోటలన్నీ తిరిగి, తిరిగి నచ్చక చివరికి శాఖిబండాలోని ఆ భాగ్ చేరుకున్నాం. దాని చుట్టూ ఎత్తైన ప్రపణో గోడ. దానికి ఒక పెద్ద పార్ట్క (గేటు). లోపలికి ప్రవేశించే సరికి తాటివనం దర్శనమిచ్చింది. గొండ్లోళ్లు తియ్యటి కల్లు కుండల్లు కాంపాండ్ల కోసం మోసుకపోతున్నారు. మా అమ్మకు అది కూడా నచ్చక మొగల్పురా దాటి రాచెవు కట్టకు నన్ను తీసుకుపోయి దానిని భాయం (సెటిల్) చేసింది. ఆ తర్వాత ఆ తాటితోపుల వనంలోనే ఆప్షా టూకీసును ‘పదం సేర్’ నిర్మించాడు. అప్పుడు.. అట్ల ఆ భాగ్ కాస్తా బజార్ అయిపోయింది. సీన్నా టూకీసు పుణ్యమా అని దాని చుట్టూ చాయ్ భానాలు, పాన్ దుకానాలు, గరం గరం మిర్రీ బజ్జె, పకోడీ దుకానాలు వెలిసి జన సమ్మర్థంతో ఆ ప్రాంతమంతా ‘అబాద్’ పాపోయింది. అట్ల తోటా మాయం. తాటి తోపుల వనమూ మాయం. అట్లనే మాకు తెలియకుండనే, మాతో మాట మాత్రం చెప్పుకుండనే మా బాల్యం కాడా మాయంచై పోయింది. జమానా బదల్ గయా!

ఆప్షా టూకీసుల అమ్మతో కలిసి నేను చూసిన మొదటి సీన్నా ‘తోటలో పిల్ల కోటలో రాణి’ విలాచార్య దాని దర్శకుడు. కాంతారావు, రాజనాలల కత్తి యుద్ధాలు, ముప్పియుద్ధాలు, గుర్రాలపై కూచుని పరిగెత్తడాలు, ఆ గుర్రపు డెక్కలు టకటక పశ్వశులన్న ముంత్రముగ్గు డిని చేసి మరోలోకంలోకి తీసుకపోయాయి. ఇంటికి రాగానే గూస పెంకలను కప్పుటానికి వాడే చిన్న సైజు బొంగు కట్టిలనే కత్తులగా ఊహించి మా తమ్ముడు నేను కత్తి యుద్ధాలు చేసేవాళ్ళం. ఆ కట్టిలు చేసే శబ్దాలతో మరింత ఉత్సేజితులమైపోయి ఒళ్లు మరిచి విరిగిన ఆ కట్టి ముక్కల తేసే ఒకక్కనొకక్కం టప, టపా కొట్టుకునేవాళ్ళం. నవ్వులు పోయి నువ్వులు అయ్యేవి. విరిగిన ఆ కట్టిముక్కలు పదును కొసలు కండ్లకు గుమ్మకుంటే కండ్లు పోయి గుడ్లోళ్లవుతారని మా అమ్మ లబ లబ మొత్తుకునేది.

(తరువాయ పచ్చ సంచికలో)

(చార్మినార్ కథలు-పుస్తకం నుంచి)

-పరపస్స లోకేశ్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

మట్టిని కాపాడుకుండా... మనిషినీ కాపాడుకుండా!

ఇటీవల ప్రైదరాబాద్ సమీపంలో 'రంగారెడ్డి జిల్లా' కన్నా శాంతివనంలో '4 పర్ట 1000' పేరిట ఆసియా పసిఫిక్ ప్రొంతియ నదస్య జరిగింది. కన్నా శాంతివనంలో జరిగిన నదస్యకు ముఖ్య అతిథిగా తెలంగాణ వ్యవసాయ మార్కెట్‌టోంగ్ న హకార శాభామాత్యులు శ్రీ సింగరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి హజరయ్యారని పత్రికలలో వచ్చింది. మంత్రులున్న తరువాత అనేక నదస్యలలో, సమావేశాలలో పాల్గొనవలసి వస్తుంది. అదంత ముఖ్యమైన విషయం కాపోవచ్చు కాని, ఆ నదస్యలో నిరంజన్ రెడ్డి మాట్లాడిన విషయాలు, ప్రస్తుతించిన అంశాలు ఎంతో ముఖ్యమైనవి, విలువతో కూడినవి. మనమందరం ఆలోచించవలసినవి కూడా. వాటి ప్రొధాన్యం ఎంత ఉండంచే అవి మనం అనుదినం చర్చించాలినవి, ఆచరించాలినవి. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలో ఒక పర్యావరణ ప్రేమికుడు, పర్యావరణ వేత్త అయిన వ్యక్తి వ్యవసాయశాఖకు మంత్రిగా ఉండటం చాలా నంతోషించడగిన విషయం. నిజంగా ప్రభుత్వానికి ఒక దీర్ఘకాలిక దృష్టి, దార్శనిక శక్తి ఉండనే విషయాన్ని నిరంజన్ రెడ్డి ముఖ్య అతిథిగా పేర్కొన్న మాటలు రుజువు చేస్తున్నాయి.

ఇంతకీ నిరంజన్ రెడ్డి మాట్లాడిన విషయం ఏమంటే భూగోళ పరిరక్షణతోనే మానవాలీ మనుగడ ఆధారపడి ఉండని చెప్పారు. భూమిని కాపాడుకోవటం అందరి బాధ్యత అన్నాడు. అంతేకాదు "భూమిపై నివసించే వైవిధ్యమైన సూక్ష్మజీవులు, కీటికాలు, జంతువులు, మనుషులు, భవిష్యత్తులో మనుగడ సాగించేందుకు భూగోళాన్ని సంరక్షించాలని" కోరారు. మరొక పత్రికలో వచ్చిన వార్త ప్రకారం అయిన మాటలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి. "నీరు, పోడుకాలతో కూడిన మట్టి అటు వాతావరణాన్ని నియంత్రించడమే కాకుండా, జీవవైధ్యాన్ని కాపాడేందుకూ సాయపడతోందని చెప్పాడు" దీనిని మరికొంత వివరిస్తూ "వైవిధ కారణాల్ల వల్ల ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మట్టిసారం తగ్గిపోతుండటం, సారవంతమైన మట్టి కొట్టుకుపోవడం మానవాలీ మనుగడకు ముప్పు కలిగించేవని" అందోళన వ్యక్తం చేశారు. ఆహారభద్రత, వర్యావరణ నమతుల్యతలకూ ప్రమాదకరంగా మారిన ఈ నమస్యసు పరిష్కరించేందుకు సమిష్టిగా కృషి చేయాలిన అవసరముందన్నాడు" మానవ మనుగడకు ఏర్పడిన ముప్పు ఏ ప్రమాద ఘంటికలు మ్రోగిస్తూ ఉందో నిరంజన్ రెడ్డి సంకీర్ణంగానే కాదు సమగ్రతతో కూడా చెప్పారు. భూసారం తగ్గిపోవటం వల్ల ఏర్పడబోయే సంక్లోభాల గురించి కూడా నిరంజన్ రెడ్డి ప్రస్తావన చేయటం గమనించడగింది.

అయితే పత్రికలు ఈ వార్తకు ఇచ్చిన ప్రొధాన్యం చూస్తే

కొంత విచారం కూడా కలుగుతుంది. ఒక పత్రిక ఎందుకో ప్రొధాన్యం ఇచ్చింది. నిజానికి మీడియా పర్యావరణ సంబంధ వార్తలకు అన్ని సందర్భాలలో ఇవ్వాలినంత ప్రొధాన్యం ఇవ్వడనేది వాస్తవం. అందుకు మీడియాను తప్పు పట్టాల్చిన పనిలేదు కాని, తగిన ప్రొధాన్యం ఇవ్వడం లేదని మాత్రం చెప్పక తప్పదు. కొన్ని పత్రికలు ఇందుకు మిసహాయంపు కావచ్చు. అయినప్పటికీ పర్యావరణ సంబంధం గల వార్త అయినా అది పతాక వార్తగానే రావాలిన అనివార్యత ఈనాడు ఉండనేది కూడా అంతే సత్యం.

భూగోళ పరిరక్షణ, భూసార సంరక్షణ గురించి గత మూడు నాలుగు దశాబ్దాలుగా ఎంతోమంది మాట్లాడుతున్నారు. ప్రభ్యాత పర్యావరణ ఉద్యమకారిణి వందనాశివ తన జీవితకాలం మొత్తాన్ని పర్యావరణం గురించిన సమస్యలకే వెచ్చించింది. ఆమె వాతావరణ మార్పులు, పర్యావరణ సంక్లోభాలు, విధ్వంసాల గురించి రాస్తానేడు న్నారు. 2008లోనే క్లెమేట్ ఛేంజ్, పీక్ ఆఱుల్, ఆహారభద్రతల గురించి 'సాయిల్సాట్' ఆయల్ అనే పుస్తకం రాశింది. 'సేవ సాయల్' నినాదంతో నేలను, భూసారాన్ని కాపాడుకొనే విషయంగా జగ్గివానుదేవ చైతన్య, అవగాహనల కోసం కృషి చేస్తానే ఉన్నారు. వందనాశివ పర్యావరణవేత్త, ఉద్యమ కార్యకర్త. జగ్గివానుదేవ స్వచ్ఛంద సేవకుడు అనవచ్చునా? అంతకు మించి ఆయన కృషి ఏదో ఉత్తమ మానవ సమాజ నిర్మాణం కోసమా, శాంతి, సుస్థిరతల కోసమా ఉద్యమతుల్యంగా బహుముఖాలుగా తన కార్యక్రొత్తాన్ని విస్తరించుకొని కృషి చేస్తున్నారు. వ్యవసాయ మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి, వందనాశివ జగ్గివానుదేవ, భూగోళం విషయంగా ఒకే విధమైన అవగాహన కలిగి ఉన్నారు. ఒక విధంగా నిరంజన్ రెడ్డి మిగతా ఇద్దరి కంటే భిన్నమైన స్థానంలో ఉన్నారు. విధాన నిర్ణయాధికారం వారికి ఉంది. ఎటువంటి నిర్ణయాలు, విధాన పరంగా చేయాలో సూచించగల అవగాహనా శక్తి వందనా శివకు ఉంది. సరైన విధాన నిర్ణయాలు వాటి అమలులో లోటుపాటు విషయంగా పాలనను, పాలక వర్గాలను ఇబ్బందులలోకి నెట్టివేయగల శక్తి, సమర్థతలు కూడా వందనాశివ స్వంతం. ఎన్నో గ్రంథాలు కూడా రాశింది. మేనిఫెస్టోన్ ఆన్ ది ప్ర్యావరణ ఆఫ్ ప్ర్యెంట్ & సీఎస్ (2007), ఎట్రె డెవోక్షన్ : జ్ఞాన్ సస్టేయినబిలిటీ అండ్ పీఎస్ (2005), గ్లోబల్జెషన్స్ న్యూ వార్స్ : సీడ్, వాటర్ అండ్ లైఫ్ ఫార్మ్ (2005), వాటర్ వార్స్ : స్క్రోక్లోప్సెషన్, సాల్వాప్స్ అండ్ ప్రాఫిల్ (2002), స్టోరెక్ పోర్ట్స్ : దిప్రోజానింగ్ ఆఫ్ ది గ్లోబల్ ప్ర్యెంట్ సప్లై (2000) లాంటి గ్రంథాలు ఆమె పర్యావరణ ఆలోచనా శీలిగా ఉద్యమకారిణిగా ఆమె భావజాల

దృష్టికోణాన్ని పట్టి ఇస్తాయి.

నిరంజనరెడ్డి ముఖ్య అపిథిగా చేసిన ప్రనంగంలో ప్రస్తావించిన విషయాలు, వందనాశివ ఆలోచనలు నేల విషయంగా జగ్గివాసుదేవ నినాద సారాంశం ఒకటే.

భూమిని కాపాడుకొనే మార్గాలు, ఆహారభద్రత, సుస్థిర భవిష్యత్తు. ఈ మూడు పర్యావరణ సమతల్యత సాధన ద్వారా మాత్రమే సాధ్యమవతాయి. ఇవి సమిష్టి ప్రయత్నాలు పర్యావరణం పట్ల బాధ్యతగా చేపడితేనే సుకదమవుతాయని చెప్పవచ్చు.

తన గ్రంథం సాయిల్ శాట్ ఆయిల్స్ వాతావరణ మార్గాలు, పీక్ ఆయిల్, ఆహార భద్రత అనే మూడు భావనలు గురించి ప్రధానంగా మాటల్డాండి. గత రెండు వందల లిథ్లుగా ప్రపంచం శిలాజ ఇంధనాల మీద ఆధారపడి నడిచింది. కార్బన్ ఉద్ధారాలు ఇచ్చిన గ్రీన్స్ హోస్ట్ ప్రభావం గ్లోబల్ వార్కింగ్ క్రూ కారణం. ఇది వాతావరణ సంక్లోభాలకు దారి తీసింది. ఉప్పోట్రతలు 3 నుండి 5 డిగ్రీల సెల్వి వరకు పెరగనున్న ఫలితంగా ధృవాల మంచు కరిగి వరదలు, కరువు, క్లూమం, తుఫానులు సంభవిస్తాయి. వీటిని మనం చవి చూస్తునే ఉన్నాం. ఉప్పోట్రతలు పెరగటాన్ని మనం అవకపోతే వాతావరణ సంక్లోభం మనం జీవించడాన్ని నాటకీయంగా మార్చి వేస్తుంది.

మనం జీవించి ఉండామా? అంతర్దామా? అనేది మన ముందున్న ప్రత్యుష.

ఇక రెండవది వాతావరణ వ్యవస్థ సమస్యకు తోడుగా పీక్ ఆయిల్ అనేది ఒకటి. ఆయిల్ను అవసరమైన దానికంటే అధికంగా తోడివేశాం. ఆయిల్ ఉత్పత్తి గరిష్ట స్థాయికి చేరింది. ఇక దీని తరువాత ఆయిల్ ఉత్పాదన తగ్గుతుంది. ఫలితంగా ధరలు పెరుగుతాయి. ఈ ఆయిల్ ధరల పెరుగుదల 2008 నుంచే మొదలైన సంక్లోభం. ఫలితంగా మనం సమాజాన్ని సరికొత్తగా మార్చుకోవాలి. బెక్కాలజీ, ఆర్థికంగా కూడా మార్పుకు గురి కావలసిందే. ఫలితంగా జీవన విధానాలు కూడా ఇంధనానికి అతీతంగా ప్రత్యామ్నాయాలు కావాలి.

ఈ రెండూ కలిసి మూడవ సంక్లోభానికి కారణంగా నిలిచాయి. అదే ఆహార సంక్లోభం. ఆహార సంక్లోభం ఉత్పన్నం కావడానికి కారణం వ్యవసాయంలో ప్రవంచీకరణ, పారిశ్రామీకరణం ఉప్పుడి ప్రభావచేసిన వందనాశివ పేర్కొంటున్నది. ఏయేశక్తులు, పరిక్రమాలు తక్కువ ఖర్చుతో ఆహారం అందుతుందని వాగ్గానం చేశాయో అవే శక్తులు ఆహారాన్ని ప్రజలకు అందకుండా చేస్తున్నాయిని ఆవే వాడన. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఆహార ధరలు పెరుగుతున్నాయి. పలు దేశాలలో ఆహారం అందుబాటులో లేకపోవటం వల్ల ఆహారం కోసం దాడులూ జరుగుతున్నాయి, జరిగాయని కూడా అమె సూచిస్తున్నది. వాతావరణంలో మార్గాలు, గ్లోబల్ వార్కింగ్ మానవజాతి

మనుగడనే ప్రశ్నార్థకం చేస్తున్నది. వాతావరణం మార్గాలు పీక్ ఆయిల్, గ్లోబల్ లైషెసన్ ప్రభావం పేదల ఆహార హక్కు జీవించే హక్కు మీద ప్రభావం చుపుతున్నాయి.

బాధ్యత గల వ్యవసాయ శాఖా మంత్రిగా ఈ అంశాలు నిరంజనరెడ్డి అవగాహనలో ఉన్నవే కనుక ఆయన జీవవైధ్యం భూసారం, ఆహారభద్రత, పర్యావరణ సమతల్యత లాంటి విషయాలను నొక్కి మరీ చెప్పారు.

ఇవాళ అందరి దృష్టి మట్టి సారాన్ని, భూగోళాన్ని కాపాడటం మీద లేదు. సరికడా కార్ల మీదకు మరలి ఉంది. ఆటోమెబైల్ విప్పవం అసంఖ్యాక ప్రజలు మరణాలకు కారణంగా నిలుస్తున్నది. కార్ల కూడా చంపుతున్నాయి అంటుంది వందనా శివ. ధీల్లి లాంటి నగరాలను అమె ఆధారాలపే ఉండాలిస్తున్నది.

ఆరోగ్యపరమైన సమస్యలను అమె ప్రస్తావించింది. ఒక అధ్యయనం ప్రకారం 26 శాతం ధీల్లి వాసులు క్రోమోజోములలో

మార్గులకు గురయ్యారు. ఇది కాస్చర్కు దారి తీయగల విషయం. వాతావరణ మార్గులకు కారణం వాహనాల ద్వారా వచ్చే కాలుష్యం కారణం. ధీల్లో 41 శాతం ఉబ్బన వ్యాధులు పెరిగాయి. 39 శాతం దీర్ఘకాల బ్రాంకెలైన్ వ్యధి పొందింది. కార్ల వోనాక్సైండ్, ఇతర గాలిలో వేళ్లదే కాలుష్యకణాలు అత్యవసర చికిత్స విభాగాల్లోకి చేరినా వారి సంఖ్య ఆయారోజుల్లో అధికంగా పెరుగుతున్నాయి.

ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉబ్బన వ్యాధి 'మరణాలనే కాకుండా ఆర్థిక భారాన్ని కూడా పెంచుతున్నది.' అమెరికా ఆస్తావ్యాధిపై 6 బిలియన్ డాలర్లు ఖర్చు పెడుతున్నది. చిన్సుపిల్లలకు ఆస్తాచికిత్స కోసం చేసే ఖర్చు సగటున 3.2 బిలియన్లుగా ఉంది. బ్రిటన్

1.8 డాలర్ల హెల్ప్కేర్ కోసం ఖర్చు చేస్తున్నది. ఆస్ట్రేలియాలో ప్రత్యుత్తంగా గానీ, పరోక్షంగా కానీ ఆస్తాసంబంధిత వ్యాధుల కోసం చేసే ఖర్చు 460 మిలియన్లకు చేరుకుంది. ఇవన్నీ 2008 నాటి గణాంకాలు మాత్రమే. ఇట్లాంటి ఇంకా అనేక రకాల వ్యాధులు పెరుగుతున్నాయి.

మన జీవితాల్లో అత్యంత కీలకమైనది, అందుకు తగ్గ గుర్తింపులేని అంశం ఏదైనా ఉంది అంటే... అది మన పాదాల కింది మట్టేనని చెప్పారు నిరంజనరెడ్డి. మట్టిని కాపాడుకోవటం ద్వారా మనిషిని కాపాడుకుండా అన్నది వారి ఆకాంక్ష భూగోళాన్ని రక్కించుకుండా అనే ఆయన పిలుపులో ఒక ఆర్ట్ ఉంది, ఆవేదనా ఉంది, ఆకాంక్ష ఉంది. ఆ దిగా అడుగేద్దాం. ఆరోగ్య తెలంగాణతో పాటు స్వచ్ఛ ప్రపంచానికి తలుపు తెరుద్దాం.

- డా॥ ఆర్. సీతారామావు

m : 9866563519

e: sitametaphor@gmail.com

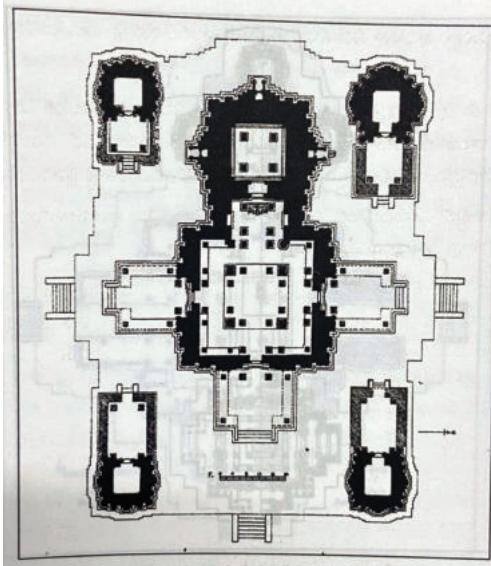
తెలంగాణ తొలి పంచాయతనం

గంగాపురం శిథిల చెన్నకేశవాలయం

వైదిక బ్రాహ్మణ మతశాఖల్లో సామరస్యం కోసం పూనుకొన్న ఆధింశకరాచార్యులు ఒకే ప్రాంగణంలో ఐదుగురు ప్రధాన దేవతల ఆరాధనకు వీలు కల్పించే పంచాయతన అనే ఐదు దేవాలయాల సముదాయ నిర్మాణానికి ఒక కొత్త నమూనా నిచ్చాడు. ఏ దేవతను మధ్యలో పెట్టి ఆలయాన్ని నిర్మిస్తారో ఆ దేవత పేరున ఆ పంచాయతనం పిలువ బదుతుంది. అదుగో, అలా విష్ణు పంచాయతనంగా కొలువైంది మహా బూబంగర్ జిల్లా, జడ్పుర్ మండలం, గంగాపురంలోని చెన్నకేశవాలయం. రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనూ ఇదే తొలి విష్ణు పంచాయతనం. కళ్యాణ చాళు క్య వంశ తొలిరాజైన రెండో తైలపుని (క్రీ.శ. 973-96) పాలనలో కొచ్చింది గంగాపురం. ఆ తరువాత త్రిభువనమల్ల ఆరో విక్రమాదిత్యుని (క్రీ.శ. 1077-1126) రెండో కొడుకైన కుమార తైలపుడు క్రీ.శ. 1080 ప్రాంతంలో, మహాబూబంగర్ పరిసరాల్లోని కోడూరు మండలాన్ని కుమార వృత్తిగా స్వీకరించి గంగాపురం రాజధానిగా పాలించాడు. ఇతని కాలంలోనే గంగాపురంలోని చెన్నకేశవాలయం విలక్షణ వాస్తుశిలిలో నిర్మింపబడింది. గంగాపురలో, కళ్యాణ చాళుక్య చక్రవర్తి త్రిభువనమల్ల ఆరో విక్రమాదిత్యుని క్రీ.శ. 1081 నాటి శాసనంలో సాగేశ్వర, క్రీ.శ. 1091 నాటి శాసనంలో కేశవ దేవర, క్రీ.శ. 1116

నాటి శాసనంలో గంగేశ్వరదేవర, క్రీ.శ. 1117 నాటి శాసనంలో భీమేశ్వర దేవర క్రీ.శ. 1126-27 నాటి శాసనంలో బ్రహ్మేశ్వర దేవరల ఆలయాల నిర్మాణకు చేసిన దానాల వివరాలున్నాయి. సువిశాల ప్రాకార ప్రాంగణంలో ఎత్తైన ఉపహిరంపై మధ్యలో చెన్నకేశవ, దానికి నాలగు మూలల్లో నాలుగు విడి ఆలయాలతో ఉన్న ఈ నముదాయం 11వ శతాబ్దింలో కొత్తగా రూపుదిద్దుకొన్న పంచాయతన ఆలయ వాస్తుకు చక్కబేటి ఉదాహరణ. ప్రధానాలయం, గర్వాలయ, అర్ధ మండప, 3 ద్వారాల మహా మండ పంతో తూర్పుకు, కుడితైపున ఆ మూలా, ఈ మూలా ఎదురెదురుగా గర్వాలయం, అర్ధమండపం, ముఖ మండపాలతో రెండు, అలగే ఎడమ వైపున మరో రెండు ఆలయాలతో చూడముచ్చటగా ఉండి ఆలయ సముదాయం.

ప్రధానాలయం, అధిష్టాన, పొదవర్ధ ప్రస్తరాలతోనూ, గోడలపై 3 అంచెల మంచెలను పోలిన కోప్పం, పొడవాటి స్థంభాలు, వాటిపై చిన్న విమానాలు ముమ్మార్చుగా, క్రీ.శ. 1213లో పాలంపేటలో రేవర్ల రుదురు నిర్మించిన రామపు దేవాలయానికి సమూనాగా స్వార్థి నిచిందని చెప్పాచ్చు. ఈ అద్భుత ఆలయంపైన శిఖరం ఎవుడో కూలిపోగా ఇప్పటి అధికారులు అవగాహనా రాపిత్యంతో

దానిపై పొంతనలేని విమానాన్ని నిర్మించారు. మూలలో ఉన్న చిన్న అలయాలపైన శిఖరాలు కూడా కూలిపోగా, పైన ఉన్నంతలో నున్నంతో ముగించారు.

అలయ ఆధిష్టానం, ద్వారశాఖలు, కోష్టపంజరాలు, కప్పు, స్థంభాలు, ఇంకా తూర్పు ద్వారం దగ్గర నిలువెత్తు ద్వారపాలకుల శిల్పాలు నాటి శిల్పాలు పనితనానికి మచ్చుతునకలు. ఈ అలయ నముదాయానికి ఎదురుగా అంజనేయ, గంగేశాలయాలు, గ్రామంలో 36 స్థంభాల కళ్యాణ మండపం, ఊరినిండా అలయ విడిభాగాలు, విరిగిన శిల్పాలు ఒకప్పటి వైభవానికి మసకబారిన ప్రతీకలు.

వ్యక్తావ్యక్త ప్రయాణం!

నీటిలో ముసకలేస్తూ,
భూమి పొరలలోకి కూరుకు పోతూ
వ్యోమ లోకంలో తేలియాడుతూ
ఎదురయ్యే చుక్కలు, ఉల్ములు, పాలపుంతలను
దిగంతాల ఆవలకు నెట్టివేస్తూ
గ్రహాలను, ఉప గ్రహాలను తోసుకుంటూ,
కొత్త గేలాక్సీ లో మేలుకుంటాను!

ఎప్పుడో పూర్వ జన్మలో నిద్రాణమై
ఎక్కడో Subconscious mindలో
నిష్టిపమైన కాంక్ష ఒకది
Conscious ఉపరితలాల లోకి ప్రత్యుషమవుతుంది
త్వర త్వరగా నిన్ను చేరుకోవాలనే అదుర్దా....
వడి వడిగా నిన్ను కలుసుకోవాలనే తండ్రాట...!

అప్పుడరఘైంది నాకు,
“Thoda Thoda pyar hogoya thumse” అని
ధమములలోకి ప్రవహిస్తున్న రక్తపు శబ్దం
పాదాలకు అడ్డ పదుతూ రాసుకెళ్తున్న
గులక రాళ్ళ రాపిడి

జష్టంవచ్చిన రంగులు, ఎక్కడ బడితే అక్కడ ఇనుపరాద్ద క్యాలైస్టు, చెల్ల చెదురుగా పడిఉన్న శిల్పాలు, కూలటానికి నర్వసన్నద్ధంగా ఉన్న ప్రాకారం, దాని ప్రవేశమండపాలు గంగాపురం చెన్నకేశవాలయాన్ని చూడాలన్న తపనతో వచ్చే వారసత్వ ప్రేమికుల్ని నిరాశ పరుస్తున్నాయి. ఇకనైనా మేల్కొని గత వైభవ ప్రొభవాలను తెస్తా? లేదా? అని ప్రశ్నిస్తానే ఉన్నాయి.

-ఈమని శివాగిరెడ్డి-స్ఫృతి

m : 9848598446

e : nagireddy@malaxmi.in

కొంచెం విన్నిస్తూ... కొంచెం స్పృశ్స్తూ...!

ఆ transition సమయాన

సోయి లేని నా దేహం

కాంతిని మించిన వేగంతో పరుగెదుతూ

అంతరిక్షంలో కి దూసుకెళ్లి

వాలెంటీనా తెరిపోవా అడుగు జాడలను అందుకోవాలనేంత పంతం!

చివరికి, చేరుకున్నా....

చేరుకున్నానని అనుకున్న గమ్యం కనిపించలేదు

యురేకా అని ఆరిచా....

కనుక్కున్నానని అనుకున్న శబ్దం విన్నించలేదు

అప్పుడే

“This will also change, just move on” అంటూ

ఎక్కడి నుండో అరుపులు...

అక్కడ

మిరుమిట్లు గౌలిపే కోట్ల వెన్నెల ప్రకాశాలు....

కళ్ళు తెరిచా

అది హస్పిటల్ ఆపరేషన్ థియేటర్...

నా మనుసు మూసుకనేంతగా

తీక్ష్ణమైన వెలుగులు విరజిమ్ముతూ...!

-మామిడి స్ఫవంతి

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

ఆకుపచ్చ నగరం అందరికీ ఆదర్శం

చింతచెట్టు కింద పాఠాలతో హైదరాబాద్ అభివృద్ధి

సెప్టెంబర్ 28...

ఈ తేదీ రాగానే... 1908లో హైదరాబాద్ ను ముంచెత్తిన చరిత్రాత్మక వరదలే గుర్తుకొస్తాయి. అప్పట్లో ఈ వరదలు నాటి నగరంలో అభిధ భాగాన్ని జలమయం చేశాయి. వేలాది మందిని నిర్ణయిలుగా మార్చాయి. వరదల వచ్చి నేటికి 115 ఏక్కు గడిచినా... ఈ నగరానికి నాటి స్ఫూర్తులు నేటికి తడి ఆరకుండానే ఉన్నాయి. అప్పట్లో గంజ్ పార్క్ (నేడు ఉస్సాన్నియా ఆసుపత్రిలో భాగం) లో ఉన్న ఓ చింత చెట్టు నాటి జ్ఞాపకాలను నేటికి గుర్తు చేస్తానే ఉంటుంది. అంతేకాదు... ఈ విధాది ప్రతం సెప్టెంబర్ 28న ఈ చింతచెట్టు కింద జిరిగే సమావేశం ఒక నాటి బీభత్తాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ.... నేటి పరిస్థితుల్లో నగరాభివృద్ధికి నిపుణులు చేసే సూచనలకు వేదిక కానుంది. హైదరాబాద్ నగరం విశ్వనగరం మారేదుకు బాట వేయనుంది.

1908 వరదలకు ముందు... ఆ తరువాత....

హైదరాబాద్ నగర చరిత్రను మూసీ వరదలకు ముందు.... ఆ తరువాత అని విభజించినా ఆశ్చర్యపోనక్కలేదు. మూసీ నదికి ఎన్నో సార్లు వరదలు వచ్చాయి కానీ 1908లో వచ్చిన వరద మాత్రం కనిపించిన వరద చరిత్రలో అది ఓ అత్యంత విషాద సంఘటనగా మిగిలిపోయింది. ఆ వరదలు వచ్చిన మూడేళ్ళకు చివరి నిజాం మీర్ ఉన్నాన్ ఆలీ భాన్ గడ్డినెక్కారు. ఉగ్రరూపం ప్రదర్శించిన మూసీనది స్పష్టించిన సమస్యను గుర్తించారు. అలాంటి విపత్తు మరోసారి రావడ్ని భావించారు. అందుకోసం సిటీ ప్లాన్ రూపొందించాలని, హాలిక వసతులు కల్పించాలని సంకల్పించారు. అందుకే నగర ప్రణాళికకు అంతులేని ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. మాస్టర్ ప్లాన్ అవసరాన్ని గుర్తించి, వీలైనంత త్వరగా దాన్ని అమలు చేయడం ప్రాథమిక అవసరమని భావించారు. 1914లోనే సిటీ ఇంప్రొవ్ మెంట్ బోర్డ్ (సిటీ)ను ఏర్పాటు చేశారు. దీర్ఘకాలం పాటు ఉండగల పరిష్కారాలను రూపొందించే బాధ్యతను దానికి అప్పించారు. ప్రముఖ ప్లానర్ సర్ మోక్షగుండం విశేషశ్వరయ్య మార్గదర్శకత్వంలో City Improvement Board (CIB) వని చేయడం ప్రారంభించింది. నగరంలో శార వసతులను మెరుగుపరిచేందుకు ప్రధాన పథకాలను రూపొందించి అమలు చేయడం మొదలైంది. మోక్షగుండం విశేషశ్వరయ్య చేసిన సిఫారసులు సమగ్ర సిటీ ప్లాన్ రూపకల్పన, అమలు అవసరాన్ని నొక్కిచెప్పాయి.

సిటీ ఏర్పాటు హైదరాబాద్ నగరాభివృద్ధికి కొత్త ఆశలు రేక్టించింది. వరదలకు మనిగిపోయిన నగరానికి కొత్త రూపు ఇచ్చే ప్రయత్నాలు మొదలయ్యాయి. ఆనాటి విపత్తు నుంచి కోలుకునేదుకు ఓ చక్కటి అవకాశం లభించినట్లుంది. భాగ్య నగరం చరిత్రలో నూతన

శకానికి నాంది వలికినట్లుయింది. అప్పట్లో CIB రూపొందించిన ప్రతిపాదనల్లో, సమర్పించిన నివేదికల్లో ఎంతో ఉత్సవత కనిపించేది. ప్రభావపూర్తి ఘలితాలపై ఆకాంక్షలు వాటిలో ప్రతిఫలించేవి. నగర ప్రజల వినియోగం కోసం పార్కులు, బహిరంగ స్థలాలు, క్రీడాప్రాందించాలు ఏర్పాటు చేయాలని సీటీ సంకల్పించింది. మురికివాడల తొలగింపు, ఇళ్ళ కాలనీల నిర్మాణం, సరికాత్తగా నీటి సరఫరా వ్యవస్థ, నూతన డ్రైవేసే వ్యవస్థ, దుమ్ము లేని విధంగా రహదారులు, వారసత్వ కట్టడాల వరిరక్షణ నదుపాయాల పై ప్రతిపాదనలు రాశుద్దిద్దుకొని, అమలయ్యాయి. ఈ పథకాలన్నీ కూడా నగర ప్రజల జీవన స్థితిగతులను మెరుగుపర్చాయి. క్షీణ దశలో, అనారోగ్యకర పరిస్థితులల్లో ఉన్న నగరం కాస్తా అందమైన, ఆరోగ్యదాయకమైన, సామర్థ్యపూర్వకమైన నగరంగా రూపుద్దుకోవడం మొదలైంది. ప్రపంచంలోని అత్యుత్తమ నగరాలతో పోల్చుదగిందిగా మారింది. అప్పట్లో నగర ప్రణాళిక భాగ్ (ఉద్యమవనాలు), బొలి (బావులు), తలాబ్ (చెరువులు)తో ముడిపడి ఉండింది. పచ్చదనం, జలశయాలు నగరప్రణాళికలో కీలక పాత్ర పోషించాయి.

వందేళ్ల గడిచినా అవేసమస్యలు

నిజాం హాయాంలో సిటీ ఇంప్రొవ్ మెంట్ బోర్డ్ (సిటీ) ఆధ్వర్యంలో ఎన్నో గొప్ప ప్రణాళికలు అమలై నేటికి వందేళ్లు గడిచిపోయాయి. ఈ శతాబ్ది కాలంలో నగరం ఎంతో అభివృద్ధి సాధించింది అనడంలో సందేహం లేదు. కాకపోతే... నగరం ఊహకు అందని విధంగా విస్తరించింది. జనాభా కూడా బాగా పెరిగిపోయింది. దింతో ఒకనాటి పరిస్థితులే తిరిగి ఏర్పడుతున్నాయి భయాలు కూడా కలుగుతున్నాయి. నగరంలో అనేక ప్రాంతాలు ఓ మౌస్తరు వర్షానికి జలమయమైపోతున్నాయి. పుట్టగొడుగుల్లు మురికివాడలు వెలిచాయి. చక్కగా ప్లాన్ చేసిన ప్రాంతాలు సైతం ఇరుక్కేర్గా మారుతున్నాయి. వందేళ్ కాలంలో అక్రమ నిర్మాణాలను చట్టబడ్డం చేయడం అలా కొనసాగుతూ రావడం కూడా ఇందుకు ఓ కారణంగా నిలిచింది. పోర సదుపాయాలు ఎంతగా వ్యక్తి చేసినా ప్రజల అవసరాలు తీరడం లేదు. నేటికి అనేక ప్రాంతాల్లో తాగునీటి సమస్య కొనసాగుతూనే ఉండి. డ్రైవేజే వ్యవస్థ కూడా పలు ప్రాంతాల్లో అస్త్రవ్యవస్థంగా మారింది. ఈసమస్యలన్నీ ఏ ఒక్క సంవత్సరంలోనే ఏర్పడినపాపి కావు. దశాబ్దాలుగా పేరుకుపోయి... ఇప్పుడు విశేషశ్వరయ్య మోక్షగుండం ప్రదర్శిస్తున్నాయి.

చింత చెట్టు నీడలో....

ఈ నేపథ్యంలోనే ఫోర్మ ఫర్ హైదరాబాద్, సెంటర్ ఫర్ దక్కన్ స్టేట్ నంస్లు ఇతర ఎన్జీబీల్లో కలసి అర్పిన ప్లానింగ్ పై ప్రత్యేక దృష్టి సారించింది. ఈ విషయంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి, నగరాభివృద్ధితో

ముద్దిపడిన సంస్కలకు అనేక సూచనలు చేసింది. 1908 నాటి వరదల భయంకర పరిస్థితికి ప్రత్యక్షసాక్షిగా నిలిచిన చింతచెట్టు నీడలో ఫోరమ్ ఫర్ ఎ బెట్ట ప్రైదరాబాద్ ఎన్నో కార్బ్రూక్రమాలను నిర్వహించింది. 2008 సెప్టెంబర్ 28 నుంచి కూడా ఏటా ఈ కార్బ్రూక్రమాలు నిరాటంకంగా కొనసాగుతున్నాయి. నాటి వరదలో కొట్టుకుపోయిన వందలాది మందికి ప్రదాంజలి ఘటిస్తూ ఈ కార్బ్రూక్రమాలు మొదలవుతాయి. నగరాభివృద్ధికి చేయాలిన సూచనలు సిఫారసు చేయడం, వాటి అమలుకు కార్బ్రూచరణ రూపకల్పన, అప్పటి వరకూ సాధించని ప్రగతి... లాంటి అంశాలన్నీ ఈ సమావేశాల్లో చర్చకు వస్తుంటాయి. అలాంటి సందర్భమే ఇప్పుడు మరోసారి వచ్చింది. ఆప్టుల్ గంజ్ పార్క్ (నేడు ఉస్కానియా అనుపత్రిలో భాగం)లో ఉన్న చింత చెట్టు అప్పట్లో కొన్ని వందల మంది ప్రాణాలను కాపాడింది. అలాంటి చెట్టు నేటికి పచ్చగా ఉంది. ఈ చెట్టును, ఆ స్థలాన్ని నగర సమాజ వారసత్వంలో భాగంగా కాపాడుకోవాలిన అవసరం ఉంది. అంతేగాకుండా... అప్పట్లో భారీ వరదలు వచ్చిన సమయంలో అప్పటికే ఉన్న పెద్ద పెద్ద కట్టడాలు (మనీస్-ఎ-బార్ఫ్ జంగ్, పేట్ల బుర్రు లాంటివి) ఎంతమేరకు మునిగిపోయాయో తెలియజేసే సూచికలను ఏర్పాటు చేయాలిన అవసరం కూడా ఉంది. దీనో అప్పటి వరదల తీవ్రత నేటి తరానికి తెలుస్తుంది. అంతే కాదు... కాలం కలనిరాక పోతే... ఏ స్థాయి వరదలు వస్తాయో కూడా అర్థమవుతుంది. అప్పట్లో సర్ మోక్కగుండం విశ్వేశవరయ్య, సర్ నిజాముత్ జంగ్, ఆలీ నవాజ్ జంగ్, దంగోరియా లాంటి ప్రముఖ ప్లానర్లు, అడ్డినిస్ట్రేటర్ల గుర్తులను పదిలంగా భద్రపర్చుకోవాలిన అవసరం ఉంది.

హిమాయత్ సాగర్, ఉస్కాన్ సాగర్ లాంటి జలశయాలతో పాటు కాకీయుల కాలం కంబీ ముందు నుంచి ఉన్న మరెన్నో జలశయాలను కాపాడుకోవాలి. వీటిలో అనేకం ఇప్పటికే కాలగర్జుంలో కలనిపోయాయి. మిగిలినవాటిని కాపాడుకునేందుకు తీవ్రంగా క్షుణి చేయాలిన అవసరం ఉంది. నేడు ప్రైదరాబాద్లో పలు కాలనిలు కొద్ది పాటి పర్వాలకే మునిగిపోతున్నాయంటే... అవన్నీ ఒకనాటి చెరువుల్లో.... నీటి ప్రవాహ మార్గాల్లో నిర్మించిన కట్టడాలనే విషయం అర్థమవుతుంటుంది. ఇదే చింత చెట్టు కింద జరిగిన సమావేశాల్లో ఎన్నో అంశాలు చర్చకు వచ్చాయి. ప్లానర్లు, అడ్డినిస్ట్రేటర్లు తప్పిదాలను గుర్తించి... వాటికి పరిపూర్వాలు అన్వేషించే ప్రయత్నాలు జరిగాయి. చెట్ల ప్రాధాన్యం, జలశయాల పరిరక్షణ, సిటీ ప్లానింగ్ లో సంబంధిత పర్వాలకు ప్రమేయం కల్పించడం, జోస్ ఏర్పాటు, ట్రాఫిక్ నిర్వహణ, పర్యావరణ పరిరక్షణ, వారసత్వ భవనాల సంరక్షణ లాంటివి వీటిలో కొన్ని మాత్రమే. ఈ చింత చెట్టు నీడలో మరెన్నో అంశాలపై చర్చ జరగాలిన అవసరం కూడా ఉంది. ఈ ప్రైదరాబాద్ వారసత్వ ప్రాంతం అభివర్షణలో పార్టు (చింతచెట్టు)ను కాపాడేందుకు గతంలో ఎంతో మంది ఉన్నతాధికారులు ఎన్నో పోమీలిచ్చారు. రకరకాల కారణాలతో అవేషి కార్బ్రూరూపం దాల్చాలేదు. ఇప్పటికేనా అధికారులు ఈ విషయంపై శ్రద్ధ వహించి అఫజల్ పార్టు వారసత్వ పార్టుగా తీర్చిదిద్దాలి.

నగరంలో వరదలు...

నగరంలో వరదలు అంటే మూసీ వరదలు అనే భావించాలిన

అవసరం లేదు. నిజానికి 1908 తరువాత కూడా పలు సందర్భాల్లో మూసీ నదికి వరదలు వచ్చాయి. 1970లో నగరవ్యాప్తంగా, చుట్టూపక్కల చెరువులు నిండిపోయాయి. ఉస్కాన్ సాగర్కు భారీగా వరద నీరు చేరింది. చెరువు కట్టకు ముఖ్య ఉండని భావించి దాని గేట్లు ఎత్తేయడంతో వరద నీరు నగరాన్ని ముంచేత్తింది. అప్పట్లో అదో పెద్ద సంచలనంగా మారింది. ఆ తరువాతి కాలంలో మూసీ వరద కాకున్నా పట్టణ వరదలు ప్రధాన సమస్యగా మారాయి. ప్రైదరాబాద్ అని మాత్రమే గాకుండా దేవాల్యప్రాంతంగా కూడా పట్టణ వరదలు నేడు ప్రధాన సమస్యగా మారాయి. ఇలాంటి వరదలను తట్టుకునేందుకు కార్బ్రూచరణ ప్రణాళికలు నిర్దు చేసుకోవాలి. ఆ మేరకు వౌలిక వసతులు అధికం చేసుకోవాలి.

సమస్యల వలయంలో నగరం

ప్రైదరాబాద్ నగరం నేడు ఎన్నో సమస్యలను ఎదుర్కొంటోంది. వర్షాకాలంలో కాల్చులుగా మారుతన్న రహదారులు, లోతులు ప్రాంతాల్లో ఇత్తు మునిగిపోవడం, పెరిగిపోతున్న ట్రాఫిక్, వాహన కాలుష్యం, భూగర్జు జలాల కాలుష్యం, మంచి నీటి సమస్య, డ్రైవేస్ ఇక్కట్లు, ప్రజా రవాణా, మూసీ నది కలుషితం కావడం... మూసీ తీరంలో ఆక్రమణల తొలగింపు ఇలా చెబుతూ పోతే... ఇక ఈ జాబితాకు అంతు ఉండదు. ఈ తరపో సమస్యలు ఎన్ని ఉన్నా... వాటిలో చాలా వాటిని పరిష్కరించేది ప్రైదరాబాద్ కు వక్కటి ఇంబీగ్రేఫెండ్ మాస్టర్ ప్లాన్ మాత్రమే. ఆ విషయంలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం శ్రద్ధ వహించాలిన అవసరం ఉంది. ఈ విషయంలో అధికారులు చేయాలినది ఎంతో ఉంది. అదే సమయంలో ప్రజలు చేయాలినది కూడా మరెంతో ఉంది. ఇవన్నీ ఇప్పుడు చర్చకు రావాలిన అవసరం ఉంది.

ప్రపంచపటంలో ప్రైదరాబాద్

కుతుబ్ షాహీల కాలం నుంచి కూడా ప్రైదరాబాద్ ప్రపంచపటంలో ఒక విషిష్ట స్థానం పొందింది. అప్పట్లో అది ప్రజాలకు పేరొందింది. ఆ తరువాతి కాలంలో నిజాంల హాయాంలో ఆధునికత దిగగా అడుగులు వేసింది. ఇటీవలి చరిత్రకు వస్తే... దశాబ్దాలుగా యావత్త దేశంలో పేరొందిన టిప్పటి హాబ్ గా వెలుగొందుతోంది. తాజాగా ఫార్మా, ఎడ్క్యూల్స్... ఇలా మరెన్నో రంగాల్లో దూసుకెళ్లోంది. ఇవన్నీ నగరానికి గర్వకారణాలే అనడంలో సందేహం లేదు. దశాబ్దాలుగా సాధిస్తూ వచ్చిన అభివృద్ధి తెలంగాణ సుంచి మాత్రమే కాకుండా యావత్త దేశం సుంచి భారీగా వలసలకు కూడా కారణమైంది. దాంతో ఊహకు అందని విధంగా నగరం విస్తరించింది. నగర జనాభా కూడా ఎన్నో రెట్లు పెరిగిపోయింది. మొత్తం మీద నగరం విశ్వనగరంగా మారిపోయింది. మరి ఆ స్థాయిలో వసతులు కల్పించుకోవాలిన అవసరం కూడా ఏర్పడింది. కొన్నెళ్ళ క్రితంతో పోలిస్టే తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డక నగరంలో తాగునీటి సదుపాయాలు వృధి చెందాయి. మరో యాభై వీళ్ళ రాకా సరిపడా వసతులు కల్పించినట్లుగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం అడుగులు వేసింది. ప్రైదరాబాద్ జనాభా 3 కోట్లకు చేరుకున్నా డోకా లేని విధంగా తాగునీటి వసతులు మెరుగుపరిష్కారించాయి. ఓ.ఆర్.ఆర్.అర్. ఇలా ఎన్నో వచ్చాయి, ఆర్.ఆర్.ఆర్.అర్. వస్తున్నాయి. ప్లై

ఓవర్ సంఖ్య కూడా గణనీయంగా పెరిగింది. ఎయిర్ పోర్ట్, మెట్రో విస్తరణ పశులు కొనసాగుతున్నాయి. నాలాల పై కూడా ప్రభుత్వం దృష్టి సారించింది. నాలాల అభివృద్ధికి సుమారు 1000 కోట్ల రూపాయలు వెళ్ళిస్తున్నట్లుగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం చెబుతోంది.

శరవేగంగా విస్తరణ....

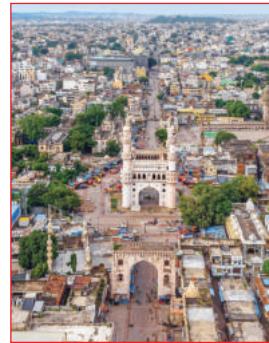
హైదరాబాద్ రథదిశలా శరవేగంగా విస్తరిస్తోంది. చుట్టుపక్కల ఒక్కోపై 50 కి.మీ. దాకా నగరంలో కలసిపోయింది. 100 కి.మీ. దూరం దాకా రాజధాని విస్తరణ ప్రభావం పడుతోంది. రాబోయే రోజుల్లో మంచివుల నుంచి ఘట్ కేసర్ దాకా మూసీ మీదుగా రూ. 10 వేల కోట్ల వ్యయంతో ఓఅర్మార్ఫ, విమానాశ్రయంతో పాటు, ఇతర ప్రాంతాలను కలుపుతూ ఎక్స్ ప్రెన్ వే కూడా రానుంది. ఇది ఒక్కటే కాదు. నగరానికి నాలుగు వైపులా సుమారుగా 100 కి.మీ. దాకా ఇదే తరపో అభివృద్ధి కనిపిస్తోంది. నగరం నడిబోడ్చు అనే పదానికి అర్థం మారిపోయింది. శివారు ప్రాంతాల్లోనూ ఎక్కడికక్కడ కొత్త కొత్త సెంటర్లు ఏర్పడుతున్నాయి. పాతబస్తీలోనూ రోడ్సు నెట్ వర్క్ పెరుగుతోంది. చార్పునార్ పెడిష్ట్రియన్ ప్రాజెక్ట్ పశులు నడుస్తున్నవి. వివిధ ప్రాంతాల్లో ఘట్ కివర్ బిడ్డు లు, జంక్షన్ నిర్మాణం జోరుగా సాగుతోంది. మూసీ నదిపై 14 కొత్త వంతెనలు రాబోతున్నవి. పర్యాటక ప్రాంతాలు అభివృద్ధి చెందుతున్నాయి. కొత్తవి రూపుదిద్దుకుంటున్నాయి. శాంతిభద్రతలు బాగానే ఉన్నాయి. పెట్టుబడులు కూడా అధికంగా వస్తున్నాయి. ఇవనీ మనకు సానుకూల సంకేతాలే అనడంలో సందేహం లేదు. అభివృద్ధి, సమస్యలు... ఈ రెండూ వెలుగునీడల్లాంటివి. ఒకే నాచేనికి ఉన్న రెండు ముఖాల్లాంటివి. అభివృద్ధికి పట్టం కట్టడం సరే... దాంతో పాటుగా సమస్యల పరిష్కారానికి కూడా నడుం బిగించాల్సిన అవసరం ఉంది.

సమగ్ర మాస్టర్ ప్లాన్ తక్షాపసరం...

ఏ నగరానికైనా మాస్టర్ ప్లాన్ అత్యంత కీలకం. వండీగిఫ్ లాంటి నగరాలు ఈ మాస్టర్ ప్లాన్ల తోటే ప్రపంచవ్యాప్తంగా బాగా పేరొందాయి. ఈ నేపథ్యంలో హైదరాబాద్ ఇంటిగ్రేషన్ మాస్టర్ ప్లాన్ రూపకల్పన, అమలు విషయంలో కూడా ప్రభుత్వం మరింత త్రచ్ఛ వహించాలిన అవసరం ఉంది. రాబోయే 50 ఏక్కలు పరిగణనలోకి తీసుకొని చర్చలు తీసుకోవాలిన అవసరం ఉంది. 1975 నుంచి తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడే వరకు వివిధ సంస్థల ద్వారా హైదరాబాద్ కు 6 మాస్టర్ ప్లాన్లు వచ్చాయి. వాటిని కలిపి ఇంటిగ్రేషన్ మాస్టర్ ప్లాన్ అమలు చేయాలి. మాస్టర్ ప్లాన్ లేకుండా క్రమబద్ధమైన అభివృద్ధి సాధ్యం కాదనే విషయాన్ని గుర్తించాలి. ఎలాంటి ఉల్లంఘనలు లేకుండా ఇంటిగ్రేషన్ మాస్టర్ ప్లాన్ ను అమలు చేయడం ఓ పెద్ద సవాలు కానుంది.

ప్రజారవాణాకు పట్టం కట్టాలి....

హైదరాబాద్ నగరం ఎదుర్కొంటున్నసమస్యల్లో వాహన కాలుప్పం, ట్రాఫిక్ రద్దీ ముఖ్యమైన అంశాలుగా మారిపోయాయి. వీటిని నివారించేందుకు ప్రజా రవాణా ఒక్కటే మార్గం. అందులోనూ గ్రెన్ పెక్కాలచే వినియోగాన్ని ప్రోత్సహించాలి. ఎలక్ట్రిక్ బస్సులు, కార్బు,

స్కూటర్ల వినియోగం పెరగాలి. ప్రజారవాణలో ప్రజలకు ఒక చోటు నుంచి మరో చోటుకు ప్రయాణ సౌకర్యం కలిగించడం మాత్రమే కాదు... చివరి అంచె దాకా ఆ ప్రయాణం సజ్ఞావుగా సాగేలా కూడా చూడాలి. అప్పుడు మాత్రమే ప్రజా రవాణా విజయవంతమవుతుంది. అలా గాకుండా సగం దూరం వరకే ప్రజా రవాణా... ఆ తరువాత ఇతరత్రాగా వెళ్లాల్సి వస్తే.... ప్రజలు సొంత వాహనాలపైనే మక్కుప చూపుతారు. అందుకే చివరి అంచె ప్రయాణాలకు అనువైన ఏర్పాట్లు కూడా చేయాలి. రెండవ దశ MMTS వ్యవస్థను మరింతగా విస్తరించాలి. దాంతో పాటుగా ఇప్పటికే ఉన్న లోకల్ రైల్ లాంటి వాటిని అభివృద్ధి చేయాలి. నగరానికి ఎన్ని ప్లాన్ పాయింట్లు ఉన్నా... మైన్స్ పాయింట్లు సైతం ఆదే విధంగా ఉంటున్న విషయాన్ని కూడా అధ్యయనం చేయాలి. అభివృద్ధి చెందుతున్న క్రమంలో కొత్త సమస్యలు పుట్టుకొన్నాయి. మెట్రో రైలు రాగానే.... సంబంధిత పార్ట్యూనిక్ సమస్య తలైత్తింది. ఇలా ఏ ఒక్క అభివృద్ధి పని చేపట్టినా సంబంధిత సమస్యలు కూడా వెలుగు చూస్తున్నాయి. ఆయా సమస్యల కారణంగా అభివృద్ధి ఘలాలు అండకుండా పోతాయి. ఈ విషయాన్ని కూడా అధికారులు గమనించాలి.

డ్రైవ్ సదుపాయాల మెరుగు

నగరం ఎదుర్కొంటున్న మరో ముఖ్యమైన సమస్య డ్రైవేజీ, వరదనీట్లు, ఎక్కడికక్కడ మురుగునీటిని పుద్ది చేసి అ నీటిని స్థానికంగా వినియోగించుకునేందుకు విస్తుత ఏర్పాట్లు చేయాలి. మిగులు నీటిని (పుద్ది అయిని మాత్రమే) స్థావిక చెరువుల్లోకి, మూసీనిదిలోకి పంపించేలా చూడాలి. వరద నీటి కాల్వుల నిర్వహణను పటిష్టం చేయాలి. కొత్త వాటిని నిర్మించాలి. ఈ తరపో చర్చలకు కాల నీర్దేశిత ప్రణాళికలు రూపొందించుకొని అమలు చేయాలి. కనీసం ఓ ఐదేళ్లలోగా ఈ పనులు పూర్తయ్యేలా చూడాలి. అంతేగాకుండా... వాన నీటిని ఒడిస్టి అవసరాలకు వినియోగించుకునేలా చేయాలి. ఈ విషయంలో అవసరమైతే భవన నిర్మాణ నిబంధనలను మరింత కలినం చేయాలి. నేడు జీపేచ్ ఎంసీ పరిధిలో వందల చెరువులు ఉన్నాయి. వాటి పరిచుకు అధికారులు చర్చలు తీసుకోవాలి. ఆక్రమణాలను అరికట్టాలి. కురిసిన వర్షం నీరు చెరువుల్లోకి, మూసీ నదిలోకి వెళ్లేలా చర్చలు తీసుకోవాలి. ఘనవ్యాధాల సేకరణ, సెపెన్షన్, రీస్ట్రైక్లింగ్ చేయడం పుంజుకోవాలి. చెత్త నుంచి సైతం డబ్బు సంపాదించే అవకాశం ఉంది. దీనిపై అవగాహన కలిగించాలి. తర్వారా ఈ రంగంలో ఉపాధి అవకాశాలు పెంపొందించవచ్చు. అంతకున్న ముఖ్యంగా చెత్త సమస్య నుంచి నగరానికి విముక్తి కలిగించవచ్చు.

కొంటర్ మాగైన్ పుట్టి

హైదరాబాద్ జనాభా ఇప్పటికే కేటి దాటింది. మొత్తం తెలంగాణ జనాభాతో పోలీస్ట్రేస్... నాలుగో వంతు జనాభా ఈ నగరంలోనే ఉన్నట్లయింది. ఆ లెక్కన చూస్తే మాత్రమే హైదరాబాద్ నగర అభివృద్ధికి ఎన్ని వేల కోట్ల రూపాయలు వెళ్చించినా తక్కువే అనిపించడం భాయం. ఈ అంశాన్ని కూడా ప్రభుత్వం పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. జనాభా ఒక స్థాయికి మించి పెరగడం ఏ నగరానికైనా మంచిది కాదు. నగరాల

వతనానికి అదే ముఖ్య కారణం కూడా అయ్యే అవకాశం ఉంటుంది. అన్ని సమస్యలకూ జనాభా పెరుగుదలనే కారణమవుతోంది. అందుకే వలసలను నిపారించడంపై ప్రత్యేక దృష్టి పెట్టాలి. రాజధానికి 100 కి.మీ. వెలుపల కొంటర్ మాగైన్స్ గా వివిధ చిన్న పట్టణాలను అభివృద్ధి చేయాలి. ఈ తరఫో ప్రయత్నాలు ఇప్పటికే మొదలయ్యాయి. వాటిని మరింత తీవ్రతరం చేయాలి. తద్వారా చిన్నపాటి ఉపాధి అవకాశాలు, విద్యావకాశాల కోసం ప్రైదరాబాద్ కు ప్రజలు వలస రాకుండా చూడవచ్చు. దాంతో అత్యున్నత స్థాయి నిపుణులు మాత్రమే నగర అవసరాలకు అనుగుణంగా నగరానికి వచ్చేందుకు వీలవుతుంది. రాష్ట్రంలోనే ఇతర పట్టణాలను సైతం ప్రైదరాబాద్ కు దీటగా అభివృద్ధి చేసినపుడు మాత్రమే ప్రైదరాబాద్ పై ఒత్తిడి తగ్గుతుంది. మరింత నాణ్యమైన రీతిలో విశ్వనగరంగా వ్యక్తి చెందేందుకు అవకాశం కలుగుతుంది. నేడు జాతీయంగా, అంతర్జాతీయంగా వివిధ రకాల సూచిల్లో ప్రైదరాబాద్ నగరం ప్రముఖ స్థానాలు సాధిస్తోంది. ఇది హర్షణీయం. ఈ రోజున ప్రైదరాబాద్ యావత్ దేశపు గ్రోట్ ఇంజన్సల్ ఒకటిగా నిలిచింది. దీన్ని దృష్టిలో ఉండుకొని కేంద్రప్రభుత్వం కూడా ప్రైదరాబాద్ నగరానికి ఇతీధికంగా నిధులు మంజూరు చేయాలి. మరీ ముఖ్యంగా ప్రజా రవాణా, డ్రైవేసీ వ్యవస్థ వనతులు మెరుగుపరిచేందుకు ముందుకు రావాలి.

చారిత్రక భవనాల పరిక్రమ

ప్రైదరాబాదు నగరంలో నేటికీ ఎన్నో చారిత్రక భవనాలు వారసత్వ జాలితాలోకి ఎక్కువలసి ఉన్నాయి. అలాంటి వాటిని పరిరక్షించు కోవాలి. కనీసం 5 లేదా 6 ప్రాంతాలు UNESCO గుర్తింపు వచ్చేందుకు అవకాశాలు ఉన్నాయి. ఆ ప్రక్రియను వేగవంతం చేయాలి.

ప్రజల భాగొన్నమ్మం ముఖ్యం

భవిష్యత్ అభివృద్ధిని దృష్టిలో పెట్టుకొని... కాంక్రీట్ జంగిల్గా మారిన నగరాన్ని ఆవుపు నగరంగా మార్చడంపై తెలంగాణ ప్రభుత్వం ముందడుగు శుభసూచికంగా భావించవచ్చు. మారితపోరం 2015 జూలై 2ని చిలుకూరు బాలాజీ దేవాలయంలో తెలంగాణ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కల్వకుంటల్ చంద్రశేఖరరావు చే అధికారికంగా ప్రారంభించబడింది. తెలంగాణ మొత్తంలో (తెలంగాణ భూభాగంలో 33%) మొక్కలను నాటి, పచ్చదనం కనిపించాలనే లక్ష్మంతో తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఈ కార్యక్రమాన్ని రూపొందించింది. 2023, జూన్ నాటికి రూ. 10,822 కోట్లు ఖర్చు చేసి 273.33 కోట్ల మొక్కలు నాటింది. 13,657 ఎకరాల విస్తరణలో 19,472 పల్లె ప్రక్కతి వనాల ఏర్పాటు జరిగింది. 6,298 ఎకరాల విస్తరణలో 2,011 బృహత్ ప్రక్కతి వనాలు ఏర్పాటుయ్యాయి. 1,00,691 కిలోమీటర్ల మేర రాష్ట్రం అంతటా రహదారి వనాలు విస్తరించుకొని ఉన్నాయి.

'నేను నిర్మించిన నగరం చేపలతో నిండిన మహా సముద్రంలా ఉండాలి' అని అప్పటిల్లో కులీ కుతుబ్ షా కోరుకున్నారు. అది నిజమైంది. నగరం జనసంద్రమైంది. ఇప్పుడు కావాలింది ఆ ప్రజలకు అవసరమైన మాలిక వనతులను మరింతగా అందించడం. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం తాను చేసేది తాను చేస్తుంది. అదే సమయంలో ప్రజలు సైతం ఈ

కార్యక్రమాల్లో చురుగ్గా పాల్గొని. నగరంలో నివసించే ప్రతి వ్యక్తి కూడా నగరాభివృద్ధికి తాను ఏం చేయగలననే విషయం ఆలోచించాలి. రోడ్స్పై చెత్త పదేయకుండా ఉండడం కావచ్చు... ఇంట్లో తడి, పొడి చెత్త వేరు చేయడం కావచ్చు... ప్రజా రవాణాను వినియోగించడం కావచ్చు... ఇలానే మరెన్నో... ఇలా ప్రజల భాగస్వామ్యం పెరిగినపుడు మాత్రమే అభివృద్ధి ఘలితాలు అందుకోగలగుతాం. ఆ దిశలో ఫోరమ్ ఫర్ ఎ బెటర్ ప్రైదరాబాద్ లాంటి సంస్కరణ్నో కృషి చేస్తున్నాయి. ఇక ముందు కూడా కొనసాగిస్తాయి.

శీతోష్ణస్థితి మార్పుల ప్రభావం

ప్రైదరాబాద్ నగరం కూడా శీతోష్ణస్థితి మార్పుల ప్రభావానికి లోనేంది. అతి తక్కువ సమయంలోనే అత్యంత భారీ స్థాయిలో వర్షాలు కురవడమే ఇందుకు నిదర్శనంగా చెప్పవచ్చు. మరి ఇలాంటి శీతోష్ణస్థితి మార్పులను తట్టుకునేందుకు నగరం సిద్ధంగా ఉన్నదా అనేదే ఇప్పుడు అతి ముఖ్యమైన ప్రశ్నగా మారింది. పరిస్థితి ఇలానే కొనసాగితే... 115 ఏళ్ల క్రితం వలె వరదలు మరోసారి నగరాన్ని ముంచేత్తే పరిస్థితి కూడా పొంచి ఉంది. దశాబ్దాల పాటు పోరాడి మనం ప్రత్యేక రాష్ట్రాన్ని సాధించుకున్నాం. అలాంటి రాష్ట్రానికి రాజధాని అయిన ప్రైదరాబాద్ను యావత్ దేశానికి తలమానికంగా తీర్చిదిద్దు కోవాలిన బాధ్యత కూడా మనపై ఉంది. ప్రత్యేక రాష్ట్రం సాధించడం అందుకు ఓ చక్కని అవకాశాన్ని మనకు అందించింది. రాష్ట్రం ఏర్పడి కూడా దశాబ్దం కావస్తోంది. సాగునీరు, తాగునీరు లాంటి అంతాలను చాలా వరకు పరిష్కరించుకో గలిగాం. ఎన్నో సంక్షేమ పథకాలు అమలవు తున్నాయి.

రాష్ట్రం ఆర్కిభివృద్ధి సాధిస్తోంది. ఇదే సందర్భంలో ప్రైదరాబాద్ నగరంలో మాలిక వనసుల అభివృద్ధిపై కూడా రాష్ట్ర స్థానిక ప్రభుత్వాలు ప్రత్యేక దృష్టి సారించాలిన అవసరం ఉంది. లేకుంటే ఐటీ, ఫార్మా లాంటి రంగాల్లో సాధించిన అభివృద్ధి వెనుకడగు వేసే ప్రమాదం కూడా ఉంది. ఐటీ హబ్గా పేరందిన బెంగళూరు నగరం కావచ్చు... లేదంటే... దేశ ఆర్కిక రాజధానిగా ప్రభ్యాతి చెందిన ముంబై కావచ్చు... అలాంటి నగరాలు ఇతీవలి కాలంలో మాలిక వనసుల కొరతకు గుర్తుయ్యాయి. అలాంటి పరిస్థితి మన ప్రైదరాబాద్కు రాకుండా తక్షణమే నడుం బిగించాలి. శీతోష్ణస్థితి మార్పులు తీవ్రతరం కాకుండా ఉండేందుకు వ్యక్తి స్థాయి సుంచి మన ప్రయత్నాలను మొదలుపెడుదాం.

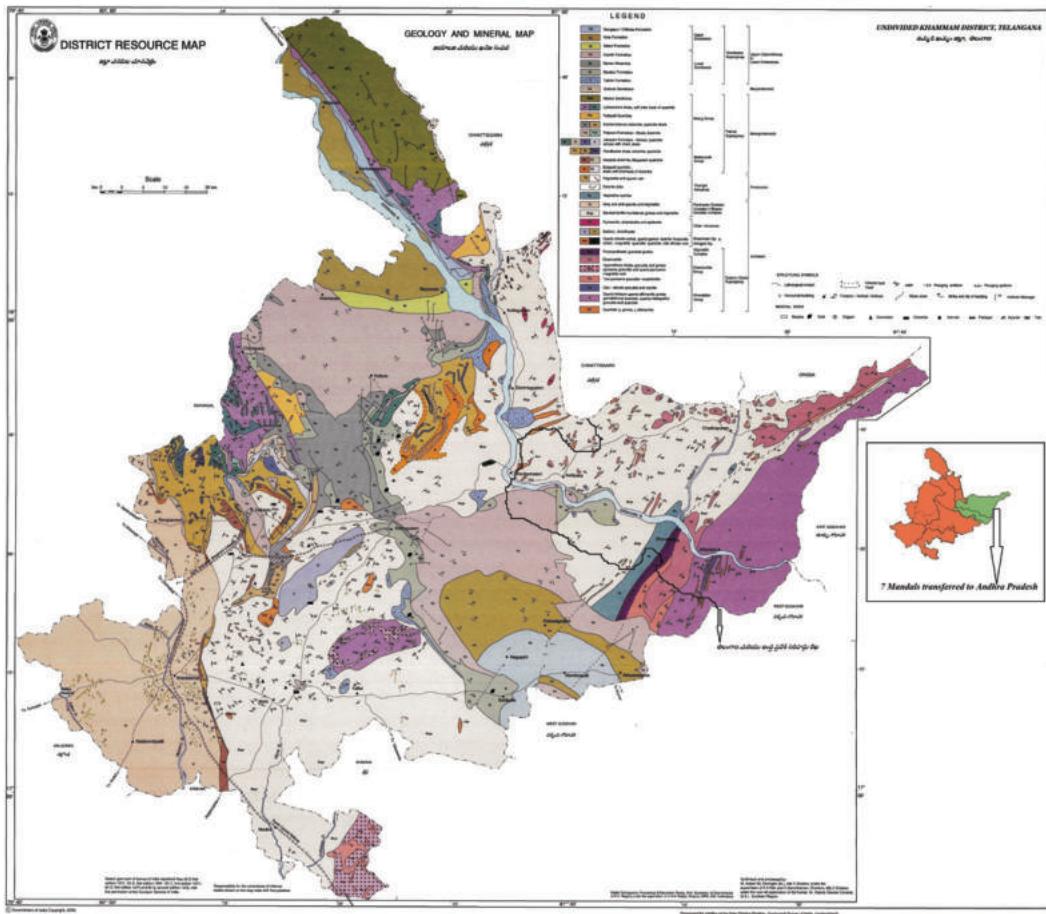
పారపాట్లు జరుగుకుండా...

నగరాభివృద్ధి అనగానే కొన్నిసార్లు అధికారులు అత్యాత్మాపాంతో పారపాట్లు కూడా చేస్తుంచారు. ఉపుడి రాష్ట్రంలో పారపాటు జరిగినట్టు పునరూపుతం కాకుండా జాగ్రత్త ప్రాపించాలి. అభివృద్ధి, వర్షాల పరిరక్కణ, చారిత్రక వారసత్వ కట్టడాల సంరక్కణ లాంటివన్నీ కలనికట్టగా కొనసాగాలి. ఏ ఒక్కదాన్నీ విడివిడిగా చేయాలనుకోవడం సాధ్యం కాదు. అలాంటి సమగ్ర ప్రణాళికలతో ముందుకెళ్డడం నేటి తక్షణావనరం.

-ప్రాఫిసర్. మణికండ వెడకుమార్,

m: 9848044713,

e: vedakumar52@gmail.com

ఉమ్మడి ఖమ్మం జిల్లా శిలా మరియు ఖనిజ సంపద

ఈ జిల్లాలోని ప్రాంతం రాష్ట్ర విభజన జరగక ముందు 15,886 చదరపు కిలోమీటర్లుగా వుండేది. కానీ విభజన సమయంలో ఈ జిల్లాలోని ఏడు (7) మండలాలు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కలవబడినవి. అవి బూర్గుంపహోడ్, కుక్కుసూరు, నెల్లిపాక, చింతూర్, వి.ఆర్ఎస్‌రం మరియు కూనవరం మండలాలు. దీని వల్ల దాదాపు 3000 చదరపు కిలోమీటర్లు ఈ జిల్లా మరియు తెలంగాణ రాష్ట్రం కోట్లోయింది. ఈ జిల్లాకు ఉత్తర దిశలో చత్తీస్‌గఢ్ ఒడిషా రాష్ట్రాలు, దక్షిణ ఆంధ్రప్రదేశ్, పశ్చిమంలో వరంగల్, నల్గొండ మరియు వాయువ్యాంతిలో కరీంనగర్ జిల్లాలు కలవు. ఈ జిల్లాలోని ముఖ్య పట్టణాలు, ఖమ్మం, కొత్తగూడెం, భద్రాచలం, ఎల్లందు మరియు

అశ్వరావుపేట.

ఈ జిల్లాలోని పశ్చిమ ప్రాంతం స్లైన్ ల్యాండ్‌లో అక్కడక్కడా గుట్టలతో కూడి వుంటుంది. మధ్య భాగం రగ్డింగ్ గుట్టలతో చూడగలం. తూర్పు మరియు ఉత్తర భాగం ఎత్తైన గుట్టలు, కొండలు ఈస్టర్ ఘాట్ కేంజెల్లోనివి. ఈ జిల్లాలోని ముఖ్యసుదులు గోదావరి, శబరి, కిస్సెరపాని, వైరా మరియు మున్సెరు. ఈ జిల్లాలో మూడు రకాల సాయిల్స్‌ను చూడగలము. అవి భూక్ కాటన్ సాయిల్, గోదావరి నదికి ఇరువైపులా వుంటుంది. రెడ్ సాండ్ సాయిల్ చాలా వరకు పశ్చిమ మరియు ఉత్తర ప్రాంతంలో ఉన్నది. తూర్పు ప్రాంతం యొక్క టీప్స్‌లో చిన్న భాగంలో రెడ్ లోమీ సాయిల్‌ను

చూడగలము. సీఎస్‌మెటెక్టూనిక్స్‌స్టేట్ ప్రకారం తూర్పు ప్రాంతం జోన్-I మధ్య భాగం జోన్-II మిగతా ప్రాంతం అంతా జోన్-IIIగా నిర్ధారించబడినది.

ఈ జిల్లాలోని భూభాగం స్థిరమైన ధార్వార్ క్రేటాన్‌లోని ప్రాంతంగా గుర్తించబడినది. ఈ ప్రాంతంలోని శిలలు ఆర్క్యూన్ పీరియడ్ నుండి లోవర్ క్రీపేశియన్ వీరియడ్కు చెందిన ఇగ్నియన్, సెడిమెంటరీ మరియు మెటమర్ఫిక్ కోవకు చెందినవి. ఆర్క్యూన్ పీరియడ్కు చెందిన పలు రకాల గ్రానైట్లు, సైన్ లతో కూడిన బేన్ వెంట్ కాంప్లక్స్ వీటిపైన ప్రోటోరోజాయిక్ పీరియడ్కు చెందిన పోకాల్ సూపర్‌గ్రూప్ లోని కంగ్లామరేట్ సాండ్‌స్టోన్, శేల్, లైమ్‌స్టోన్ దోలిమైట్ శిలలు వీటిపైన సుల్లాయా సాండ్‌స్టోన్ మరియు గోండవానా సూపర్ గ్రూప్కు చెందిన సెడిమెంటరీ శిలలు ప్రాసహీతా గోదావరి వ్యాలీలో చూడగలము. దీనికి దళిణి భాగంలో ప్రౌగ్రేడ్ మెట మార్ఫిక్ శిలలను చూడగలము. వీటిని ఖమ్మం శిష్ట బెల్ల్గా గుర్తించబడినది. పీటితో పాటు ఉప్సర్కు ఘుట్ సూపర్‌గ్రూప్కు చెందిన చార్నాకెట్, కొండలైట్ మిగ్రాలైట్ స్యాట్స్ యొక్క శిలలను చూడగలము.

భిన్నజంపంపద:

ఈ జిల్లాలో భిన్నజ వనరులు పుష్టిలంగా వున్నవి. బొగ్గు నిక్కేపాలకు ప్రెసిటిగాంచిన ప్రాంతం అనే విషయం చాలా వరకు అందరికి తెలిసినదే. కాని ఇది కాకుండా చెప్పకోదగ్గ ఐరన్ టిర్, మార్ఫాల్, లైమ్‌స్టోన్, దోలిమైట్, బెరైట్, కాపరెంట్ క్రోమైట్, కోరండమ్, గెలీనీ, గార్నోల్, గ్రాసైట్, కయ్యాట్ మరియు మైక్రోకా నిక్కేపాలు కూడా కలవు.

బొగ్గు నిక్కేపాలు:

ఈ జిల్లాలోని బొగ్గు నిక్కేపాలని సింగరేణి కాలరీన్ కంపెనీ గత వంద సంవత్సరాల నుండి మైనింగ్ చేస్తున్నారు. ఎల్లందు, కొత్తగూడెం ప్రాంతంలో ఈ బొగ్గు భిన్నజం గోండ వానా సూపర్ గ్రూప్లోని భారాకర్ ఫారమేశనలో దొరుకుతున్నది. బొగ్గు సీమ్స్ తిక్కనెన్ 3 మీటర్ల నుండి 38 మీటర్ల వరకు కలదు. ఈ బొగ్గులో తేమ చాలా ఎక్కువగా ఉంటుంది. బిటుమినెన్‌గా వుంటుంది. కొత్తగూడెం, పెన్గడపా బొగ్గు బెల్ల్గలో జి.ఎస్.ఐ ఎర్గగుంట, దామరచెర్ల అభుగూడెం, రామావరం, అయ్యనపలెం, కొత్తగూడెం - పెన్గడపా మరియు పెన్ బల్లి బ్లక్లు జియాలజికల్

జిన్వెస్టిగేషన్ జరిపింది. ఎర్గగుంట బ్లక్లు బోర్పెశాల్స్ డ్రైల్ చేయగా అందులో కంగ్లామరేట్, పెబ్లి సాండ్‌స్టోన్, పలు రకాల క్లేబెస్ట్ ఇంటర్‌స్ట్రెట్ కావడం జరిగినది. ఈ ప్రదేశంలో ఎన్నో ఫాల్ట్లు ఉన్నవి. అవి నార్త్ వెస్ట్ - సాత్ తఃస్ట్ - సాత్ వెస్ట్ దిశలలో కలవు. పెన్ బల్లి బ్లక్లు నాలుగు ముఖ్యమైన కోల్ - కార్బన్ శిలయన్ శేల్ జోన్స్ గుర్తించబడినవి. బారాకర్ ఫారమేశనలో కొత్తగూడెం, పెన్గడప బ్లక్లు జి.ఎస్.ఐ. మూపింగ్‌తో పాటు డ్రైల్సింగ్ 135 చదరపు కిలోమీటర్లలో జరిపింది. అందులో లోవర్ గోండవానా సిక్కప్పు అనగా తాల్చిర్ - బారాకర్ - బ్యారెన్ మెసెర్, కాంతీ ఫార్మేశన్ యొక్క శిలలను గుర్తించడం జరిగినది. ఈ ప్రాంతంలో 25 గ్రావిటీ ఫాల్ట్లు గుర్తించబడినవి.

దామరచెర్ల - అబ్బగూడెం బ్లక్లు మూడు చెప్పుకోదగ్గ కోల్సిమ్స్ గుర్తించబడినవి. ఇందులో ఒకటి లోవర్ కాంతీ ఫార్మేశనలో, రెండు బారాకర్ ఫారమేశనలో ఉన్నవి.

ఎల్లందు బ్లక్లు రెండు కోల్సిమ్స్ లోవర్ కాంతీ బారాకర్ ఫార్మేశనలలో గుర్తించబడినవి.

ఐరన్ టిర్

బయ్యారం ఐరన్ టిర్ బెల్ల్ శీపురం నుండి కొత్తగూడెం వరకు విస్తరించి యున్నది. ఇది నార్త్, నార్త్ వెస్ట్ - సాత్, సాత్ తఃస్ట్ దిశలో 50 కి.మీ. పాడవు ఉన్న బెల్ల్, పాకాల్ శిలల కాంటాక్ట్సు ఆనుకుని ఉంటుంది. ఈ ప్రాంతంలోని ముఖ్యమైన శిలలు ఆర్క్యూన్ పీరియడ్కు చెందిన ఖమ్మం గ్రూప్ మరియు పిజిసికి చెందినవి. ఐరన్ టిర్ ముఖ్యంగా రెండు ప్రోటోగ్రాఫిక్ పేశారైజెన్సులో కలదు. 1) ఖమ్మం గ్రూప్లోని బ్యాండ్ పేమటైట్

మాగ్నాటిట్ క్యారబైట్లో మరియు 2) మల్లంపల్లి గ్రూప్లోని గుంజేడా పండికుంట ఫార్మేశన్ పేమటైట్ లెస్సన్లో ప్రౌగ్రేడ్ ఐరన్ టిర్ దారుకుతుంది. ఐరన్ టిర్ చాలా వరకు పేమటైట్ భిన్నజంతో పాటు చిన్న మెత్తంలో లిమెనైట్, జీసిపార్, చర్ట మరియు సిడెరైట్ కూడి ఉంటుంది. ఈ బెల్ల్లో బయ్యారం ప్రాంతంలో ఐరన్ టిర్ ప్రౌగ్రేడ్ పేమటైట్ రూపంలో చాలా ఎక్కువ తిక్కనెన్తో ఉంటుంది. దీనికి తోడు ప్లాట్ టిర్ కూడా ఉండటం విశేషం. ఈ బెల్ల్లో మొత్తం ఇన్సిటూ టిర్ 8.7 మిలియన్ ఉన్న. మరియు ప్లాట్టిర్ 2.3 మిలియన్లన్న ఉన్నట్టు నిర్ధారించబడినది.

గుంజేడా దోలిమైట్

బొగ్గు ఘని

క్రోమైట్:

ఈ భనిజం లింగస్నేపేట, కోనాయపాలెం, జన్మారం ప్రాంతంలో అనగా ధార్వార్ క్రేటాన్ యొక్క ఈ శాస్య భాగంలో ఉన్నది. ఈ భనిజం మెటూ అల్ట్రమెథిక్ శిలలో కలదు. బైన చెప్పిన ప్రాంతాలతో పాటు శ్రీరామ్ గిరి మరియు గార్డవడ్డు వడ్డ కూడా ఉన్నది. ఇది ఒక క్రోమైట్ బెల్గ్ గా గుర్తించబడినది. ఫెర్రో అల్టోయిన్ కార్బోరేషన్ ఇక్కడ వైనింగ్ చేస్తున్నారు. ఈ బెల్లోలో క్రోమైట్ 9-40 మీటర్ల పొడువు, 2-13 మీటర్ల వెడల్పు లెస్సెన్ కలవు. క్రోమియం వ్యాలసాన్ 7.61% నుండి 32% వరకు వున్నవి.

కాపర్ :

కాపర్ భనిజం కార్బ్ క్లోరైట్ శిస్ట్ మరియు కార్బ్ జైట్, డోలోమైట్లో ఉన్న కార్బ్జ్ విస్టోలో దొరుకుతుంది. ఈ భనిజం

మైలారం, మెల్లంబైలు, బంజర్, సర్కల్ మరియు వెంకటాపురం ప్రాంతాలలో ఉన్నది. ఇది ఒక మినరల్ బెల్గ్ గా గుర్తించబడినది. మైలారంలో నార్ట్ వెస్ట్ - సాత్ ఈస్ట్ దిశలో 1.10 కి.మీ. పొడుగాటి ప్రాంతంలో దొరుకును. ఇక్కడ చాల్కో ప్లైట్ ముఖ్యమైన భనిజం. ఈ భ్లాక్లో 0.99 మిలియన్ టన్నుల బిర్ రిజర్వ్ ఉన్నట్టు నిర్ధారించారు. ఇక్కడ కాపర్ (cu) 1.82%గా 250 మీటర్లలోతు వరకు ఉన్నది. దీనిని రాష్ట్ర మినరల్ డెవలప్మెంట్ కార్బోరేషన్ కొంతకాలం మైనింగ్ చేశారు.

మైలారంకు 30 కి.మీ. తూర్పుదిశలో వెంకటాపురం భ్లాక్ కలదు. ఇక్కడ కూడా చాల్కోప్లైట్ ముఖ్య భనిజం ఈ భనిజం ఇక్కడ నార్ట్ వెస్ట్ - సాత్ ఈస్ట్ దిశలో ఉన్న శియర్ జన్లో ఉన్నది 300 మీటర్ల పొడుగు ఉన్న జోన్లో 1.5-5.4 మీటర్ల వెడల్పు గల జోన్లో ఎవరేషన్ గ్రేడ్ టిర్లో 1.272% నుండి 1.82% కాపర్ (Cu) ఉన్నట్టు నిర్ధారించారు.

డోలమైట్:

డోలమైట్ (mgc03) భనిజం చాలా ప్రాంతాలలో పాకాల్ సూపర్ గ్రూవ్ శిలలతో కూడి ఉన్నది. మాధారం ప్రాంతంలో 3.50 మిలియన్ టన్నులు sms గ్రేడ్ మరియు 39 మిలియన్ టన్నుల ఫక్స్ గ్రేడ్ రిజర్వ్ ఉన్నట్టు నిర్ధారించారు. 43.50 మీటర్ల లోతు వరకు. ఇవి కాక

రఘునాదపాలెం, వేముల సర్వోలో 88 మి. టన్నులు 6 మీటర్ల లోతు వరకు మాగ్నోషం లైమ్ స్టోన్ ఉన్నట్టు తెలియచేశారు.

మార్పుల్:

వైట్, గ్రే, ట్రైకం మరియు మాటల్డ్ మార్టబుల్ వెరెటీన్ మండిలోగ్, నిజామ్ పేట, జెస్ట్రపల్ మరియు బేతంపూడి ప్రాంతాలలో దొరుకును. మెండిలోగ్లో 25 MT, పుబాలిలో 50 MT, తకాల గూడెంలో 12 MT, నిజాం పేటలో 111 MT, జెస్ట్రపల్లిలో 0.2 MT రిజర్వ్ ఉన్నట్టు నిర్ధారించారు.

గార్చుల్:

ఈ భనిజం శిస్టోబెల్ల్ శిలలో దొరుకును. వీటి యొక్క క్రిస్టల్ హింక్, బ్రోన్ రెడ్ రంగులలో ఉంటుంది. ఇది గరీబ్ పేట, ఎల్లందు ప్రాంతాలలో ఉన్నది. దాదాపు 31 MT రిజర్వ్ ఉన్నట్టు నిర్ధారించారు.

బయ్యారం ఐర్న్ ఓర్

దొలమైట్ (భ్లాక్- గ్రానైట్)

బారైట్ (Ba So4) : ఈ భనిజం బేరియంకు (Ba) మేన్ సోర్స్, దీనిలో 65% BaO (బేరియం ఆక్షాండ్) ఉంటుంది. దీన్ని రబ్బర్, టెక్నిటైల్, పేపర్, కార్బోర్డ్, లెతర్, అయిల్, ప్లాస్టిక్, సిరామిక్ వరిశమలలో ఉపయోగిస్తారు. ఈ జిల్లాలో ఈ భనిజం లెస్సెన్, ప్రోంజర్స్, వీన్ రూపంలో కలదు. వీటి వెడలి కొన్ని సెంటీమీటర్ల నుండి 6 మీటర్ల వరకు ఉన్నవి. మరి 300 మీటర్ల పొడువు వరకు దొరుకును. ఈ భనిజం దారికే ప్రాంతాలు రుద్రం కోట, వెంకటయ్యపాలెం, గోపాలపూర్ కొడయూర్, చెరువుపురం మరియు పోచారం. కోటా ఫార్మేశన్లో లైమ్స్టోన్ నిక్షేపాలు దొరుకును ఇవి కాకుండా క్లీన్ గోండ వానా శిలలో పలుచోట్లు, కొరండం, కయనైట్ సెమిప్రీశియన్ స్టోన్స్ అల్ట్రాజెసిక్ శిలల్లో, సైయనైట్లో కోనంపల్లి, శిబావి, హానుమరెడ్డిపల్లి ప్రాంతాలలో దొరుకును.

తాడ్లపల్లి, గుంపెన వద్ద గ్లాస్ పరిశ్రమకు పనికి వచ్చే కార్బ్జ్ మీన్ కలదు. శిస్టలలో మైక్రోస్టోన్ శిలల్లో గ్రాపైట్ భనిజం పాల్యంచ, గుండ్రమడుగు కావరి గుంటాల్, సిగురు మామిడి, జీడి గుప్ప ప్రాంతాలలో ఉన్నది.

- కమతం మచేండర్ రెడ్డి,

m : +91 90320 12955

e: mahikam.reddy0@gmail.com

జ్ఞాపకాల మూటు

అక్టోబర్ 9న “ప్రపంచ తపాలా దినోత్సవం”

నీను మొన్నటి వరకూ టెలిఫోన్ కలిగిన వారిదే. మధ్యాతరగతిది ఉత్తరం. పేదాడికి పోస్ట్‌కార్డ్. కనీసం ఐదు దశాబ్దాల భారతీయుల జీవన భావాద్వేగాలు లేఖలు, ఉత్తరాలు, ఇంటర్వ్యూ కార్డులు, మని ఆర్థర్ల చుట్టే తిరిగాయి. ఉత్తరం లేకపోతే... పోస్ట్‌మేన్ లేకపోతే ఆ జ్ఞాపకాలు ఉండేవా? అక్టోబర్ 9 ‘వరల్డ్ పోస్ట్ డే’ సందర్భంగా కొన్ని ఉద్ఘేషాల రీవిజిట్.

1970లు, 80లు కొడుకుల మనిఅర్థర్ల కోసం తల్లిదంట్రుల కళ్లు కాయలు కాచేలా చేశాయి. నిరుద్యోగ భారతంలో కొడుకు ఉద్యోగం సంపాదించి ఎంతో కొంత పంపిణీ జరుగుబాట్లన ఇళ్లు. ఆ రోజుల్లో ఎవరికి అకొంట్లు త్రాన్స్‌ఫర్లు, ఎవరికి ఫోన్‌పేలు లేవు. అందరికి మని ఆర్థరే. పోస్ట్‌మేన్ మని ఆర్థర్ తెచ్చి ఇస్తే సంతోషించి ఆ ఇంటి ఇల్లాలు మజ్జిగ ఇచ్చేది. ఇంటి పెద్ద రూపాయో దెంప్రూపాయలో బిస్కిసు ఇచ్చేవాడు. ఆ మూట ఆ ఇంట్లో గుండెల మీద కాకుండా వంటగదిలోనే కుంపటి వెలిగేది.

సౌది, అమెరికా, రంగూన్... వలస వెళ్లిన వారి ఉత్తరాలు నెలల తరబడి వేచి చూస్తే తప్ప వచ్చేవి కావు. సైన్యంలో చేరిన వారి బాగోగులు ఉత్తరాలు చెప్పే తప్ప తెలిసేవి కావు. పట్టుంలో చదువుకుంటున్న కొడుకు పరీక్ష భీజు కోసం రాసిన పోస్ట్‌కార్డు అతి బరువుగా అనిహించేది. కాపురానికి వెళ్లిన కూతురు సుంచి వచ్చిన ప్రతి ఉత్తరం ఉలికిపాటును తెచ్చేదే. ఆ కూతురు కూడా తక్కువ తిన్నుడా? కషాయాన్ని తాను దిగమించుతూ సంతోషంగా ఉన్నట్టు తెగ నలీంచడూ?

ఇంటర్వ్యూకు కాల్ లెటర్, అపాయింట్‌మెంట్ లెటర్, స్టడీ మెటీరియల్, కలం స్నేహం కోసం మొదలెట్టిన జాబులు, పత్రికలు పంపిన కథకు జవాబు, తకరారులో చిక్కుకుంటే వచ్చే కోర్టు నోటీసు, వ్యాపార లావాదేవీల కరస్పాండెన్సు, అభిమాన హీరోకు లేఖ రాస్తే పంపే ఫాటో, వశికరణ ఉంగరం... ఎన్నాని. అన్ని ఆ భాకీ బట్టల పోస్ట్‌మేన్ చేతుల మీదుగా అందేవి. తెలిసేవి. సంతోషపెట్టేవి. బాధించేవి. గలిపించేవి.

ఇక కథల్లో, నవలల్లో, సినిమాల్లో ఉత్తరాలు సృష్టించిన ‘ద్రామా’ అంతా ఇంతా కాదు. ‘పోస్ట్ అన్న కేకతో పడకుర్చేలోని పరంధామయ్యారు ఉలిక్కివడ్డారు’ అనే లైనుతో ఎన్నో కథలు మొదలయ్యాయి. ఉత్తరాలు అందక ఏర్పడిన అపార్టాలు, ఒకరి ఉత్తరం ఇంకాకరికి చేరి చేసే హంగామాలు, ఒకరి పేరుతో మరొకరు రానే ప్రేమ లేఖలు.. వీటిలో పోస్ట్‌మేన్లది ఏ పాపమూ ఉండదు. కాని వారికి తెలియకనే వ్యవహరమంతా వారి చేతుల మీదుగా నడుస్తుంటుంది. ఉత్తరాలు బట్టాడా చేయాల్సింది వారే కదా.

కొండరు పోస్ట్ బాక్స్ నంబర్ తీసుకుని ఆ నంబర్ మీదే సవాలక్ష వ్యవహరాలు నడి పేవారు. బుక్ పోస్ట్ ను ఉపయోగించి పుస్తకాలు పంపని కపులు, రచయితలు లేరు. రిజిస్ట్రెషన్ పోస్ట్ విత్ ద్వారా అక్కాలెడ్జ్ మెంట్ అయితే ఆ ధీమూ వేరు. ‘టెలిగ్రామ్’కు పాజిటివ్ ఇమేజ్ లేదు. అది

వచ్చిందంచే ఏదో కొంపలు మునిగే వ్యవహరమే.

సంతప్తురం పొడుగుతా సేవ చేసే పోస్ట్‌మేన్ మహా అయితే అడిగితే దనరా మామాలు. అది కూడా ఇవ్వక వారిని చిన్నబుచ్చేవారు కొందరు. చాలీ చాలని జీతంతో, ఎండుక వాసనక సైకిల్ తొక్కుతూ ఇలిల్లు తిరిగి క్షేమ సమాచారాలు ఇచ్చి ఊరిడింప చేసే ఆత్మియుడు పోస్ట్‌మేన్ మధ్యాతరగతి భారతదేశంలో కనిపించని పాత్ర పోషించాడు.

ఇవాళ కథే మారిపోయి ఉండవచ్చు. ప్రతి ఒక్కరి సెలిఫోన్‌లో ఒక పోస్ట్‌ఫీసు, బ్యాంకు, టెలిగ్రామ్ అఫీసు ఉండాచ్చు. కాని ఆ రోజుల్లో ఉండే మానవీయ అంశ ఈ కృతిమ మెషీన్‌లో ఎక్కుడిది. చేతిరాతతో అందుకునే ఉత్తరం జాడ ఎక్కుడిది. ఆ చెరగని గుర్తు ఎక్కుడిది. దాచుకున్న ఉత్తరాలు జ్ఞాపకాల మూటగా మారడం ఇవాళ ఎవరికి తెలుసు. ఆ కాలానికి ధన్యవాదాలు. ధ్యాంక్యూ పోస్ట్‌మేన్.

- దక్కన్ మ్యాన్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

ప్రపంచ వారసత్వ పటంలో శాంతినికేతన్

ఎశ్వకవి రవీంద్రనాథ్ రాగుర్ నెలకొల్పిన శాంతినికేతన్కు యునెస్కో వరల్డ్ హెరిటేజ్ సైట్ గుర్తింపు లభించింది. పశ్చిమబెంగాల్ లోని శాంతినికేతన్ సాంస్కృతిక, విద్యాకేంద్రంగా వెలుగొందుతోంది. సాదీ అరేబియాలోని రియాద్ లో జరిగిన వరల్డ్ హెరిటేజ్ కమిటీ (World Heritage Committee) 45వ సెషన్ సందర్భంగా ఈ గుర్తింపు ప్రకటన వెలువడింది.

ప్రాధాన్యం:

శాంతినికేతన్కు UNESCO వరల్డ్ హెరిటేజ్ హైదరాబాదా లభించడం శాంతినికేతన్ సాంస్కృతిక, విద్యాక్షేత్ర ప్రాధాన్యతను చాటి చెబుతుంది. దాని విశిష్ట ఆర్థికికర్ల హెరిటేజ్ ను కాపాడేందుకు వీలు కలిపుటం అంతర్జాతీయ అవగాహనకు ప్రాచుర్యం కల్పిస్తుంది.

ప్రపంచ విశ్వవిద్యాలయంగా....

1901లో ఏర్పాత్రిన శాంతినికేతన్ మొదట్లో భారతీయ సంప్రదాయాలను బోధించే రెసిడెన్షన్ యూర్లో స్థాపించాడు. మతపరమైన, సాంస్కృతికపరమైన హద్దులను అధిగమిస్తూ అంతర్జాతీయ ఐక్యమత్యం సాధించడం ఆశయంగా శాంతినికేతన్ ఏర్పడింది. 1921లో అది 'విశ్వభారతి' పేరుతో 'ప్రపంచ విశ్వవిద్యాలయం'గా మారింది. ఆసియాకు చెందిన ప్రాచీన, మధ్యయుగాల నాటి సమ్మేళనంతో కూడిన విశిష్ట వాస్తవీలి, జానపద సంప్రదాయాలతో శాంతినికేతన్ రూపుదిద్దుకుంది.

ధ్యానకేంద్రంగా మొదలైసి

శాంతినికేతన్ మొదట్లో ఒక ధ్యానకేంద్రంగా ఏర్పాత్రింది. రవీంద్రనాథ్ రాగుర్ తండ్రి దేవేంద్రనాథ్ రాగుర్ మొదట్లో దీన్ని ఒక ఆశ్రమంగా ప్రారంభించారు. కులం, మతంతో సంబంధం లేకుండా ఆయా వ్యక్తులు ధ్యానం చేసుకునేందుకు ఒక ప్రశాంత స్థలం కావాలన్న ఉద్దేశంతో దీన్ని ఏర్పాటు చేశారు.

నాటి కాలానికి భిన్నమైన వాస్తవీలితో...

అప్పట్లో దేశమంతా కూడా బ్రిటిష్ వలసల, యురోపియన్ ఆధునిక వాస్తవీలిల ప్రభావం ఉండేది. శాంతినికేతన్ ఆర్థికికర్ డైలి మాత్రం అందుకు భిన్నంగా సాగింది. ఆసియాకు చెందిన ప్రాచీన, మధ్యయుగాల నాటి సమ్మేళనంతో కూడిన విశిష్ట వాస్తవీలి, జానపద సంప్రదాయాలతో శాంతినికేతన్ రూపుదిద్దుకుంది. నాటి ఆసియావ్యాప్త ఆధునికత రూపాలను అది ఆలింగనం చేసుకుంది.

శాంతినికేతన్కు ఈ ప్రతిష్టాత్మక గుర్తింపు లభించేలా చేసేందుకు వీలుగా యునెస్కో నామినేషన్ డోసియర్ రాపకల్పనలో ప్రభ్యాత కన్వెర్సన్ ఆర్థికిష్ట అభా నారైన లాంబా కీలక పొత్త పోషించారు. జాబితాలో శాంతినికేతన్ పేరు వచ్చేలా చేయడంలో ఆమె తన

నైపుణ్యాలను, శక్తి యుక్తులను ఉపయోగించారు. బెంగాల్ ప్రభుత్వం గత పస్సందేళ్లగా శాంతినికేతన్ మాలిక వసతుల ఉన్నతికి చేసిన కృషి కూడా ఈ సందర్భంగా కలసి వచ్చింది.

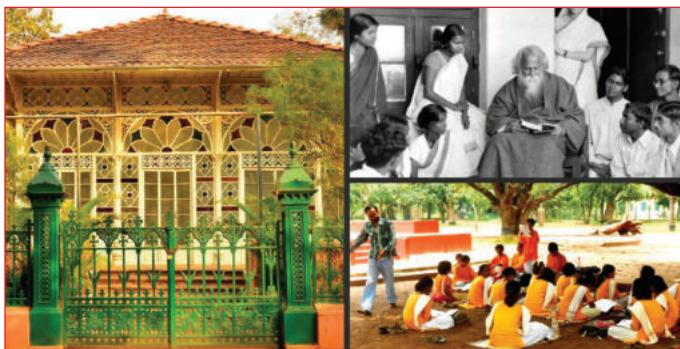
రవీంద్రనాథ్ రాగుర్ జీవితం, రచనలు, స్వజనాత్మకత, ఆశయాలతో శాంతినికేతన్కు గల సన్నిహిత సంబంధాన్ని దీసియర్ లో వివరించారు. అంతర్జాతీయ సహకారానికి, ప్రజల, పర్యావరణ సంరక్షణకు గల కట్టుబాటు, ఆధునిక ఆసియా డైలిని ఆలింగనం చేసుకున్న తీర్మాను నొక్కి చెప్పారు. శాంతినికేతన్ తో అనుబంధం కలిగిన, కలసి పని చేసిన మేధావులు, అధ్యాపకులు, కళాకారులు, నిపుణలు గురించి కూడా వివరించారు. ఆర్థికికర్, కళలు, ప్రోడక్ట్ డిజెన్స్, టోన్ ప్లానింగ్ వంటి రంగాల్లో శాంతినికేతన్ చేస్తున్న కృషిని తెలిపారు.

UNESCO గుర్తింపును పొందేందుకు గాను ఈ ప్రాంతం సంరక్షణకు చేపట్టిన కార్యాలయ ప్రణాలికను భారత ప్రభుత్వం నమర్చించింది. 36 ప్రాక్టార్లలో విస్తరించి ఉన్న ఈ స్థలాన్ని

ఆర్ధియాలజీ నర్సే అఫ్ ఇండియా సంరక్షించనుంది. అదే విధంగా దీని చుట్టూరా 537 హెక్టార్ ప్రాంతంలో నిర్మాణ కార్యకలాపాలను ఏవీసి నియంత్రించనుంది. తాజా Dossier రూపకల్పనకు 2010 నాటి డోసియర్ కూడా ఎంతగానో తోడ్పడింది. అప్పట్లో జరిగిన ఎన్నో ఏళ్ల అధ్యయనం, క్షేత్రస్థాయి కార్యకలాపాలు ఇప్పుడు వనికొచ్చాయి.

భారతదేశంలో ఇప్పటి వరకూ 40 ప్రాంతాలు యునెస్కో వరల్డ్ హెరిటేజ్ సైట్ (UNESCO World Heritage Site)గా గుర్తింపు పొందాయి. అలాంటి ఖునత దక్కించుకున్న 41వ ప్రాంతం శాంతినికేతన్. పశ్చిమబెంగాల్ పరంగా చూస్తే ఇలాంటి గుర్తింపు పొందిన మూడోది అవుతుంది. ఆ రాష్ట్రంలో ఇప్పటికే సుందర్ బస్ట్, డార్జిలింగ్ హాంపెన్ రైల్వేస్ ఇప్పటికే యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ జాబితాలోకి ఎక్కాయి. మొత్తం మీద ఇలాంటి అంశాల్లో బెంగాల్ జోరు కొనసాగుతోంది. గత ఏడాదే బెంగాల్ కు చెందిన దుర్గాపూజ ఇంటాంజిబుల్ కల్పరల్ హెరిటేజ్ అఫ్ హృషమానిటీ జాబితాలో స్థానం పొందింది.

చారిత్రక భవనాలు, ల్యాండ్ స్నేహ్య, ఉద్యానవనాలు, పెవిలియన్స్, కశ్మిర్తులు, విద్యాత్మక, సాంస్కృతిక సంప్రదాయాల కొనసాగింపు... ఇవన్నీ కలగలసి శాంతినికేతన్ కు ఈ ప్రతిష్ఠాత్మక గుర్తింపు లభించేలా చేశాయి. అవన్నీ మిళితమై దీని తిరుగులేని సార్వతిక విలువను చాటిచెప్పాయి.

శాంతినికేతన్ లోని కట్టడాలు, ఓపెన్ స్టేషన్ అన్న కూడా పర్యావరణాత్మక కళ, విద్యాసంస్కరణలు, విజ్ఞప్త ఆర్ట్లకు సంబంధించి ఉత్సవప్రపంచ గుర్తింపును పొందాయి. అక్కడి

అప్రమం, ఉత్తరాయన్, కళాభవన్ లాంటివి బాగా ప్రభ్యాతి పొందాయి. రవీంద్రనాథ్తో పాటుగా బెంగాల్కు చెందిన కళలు, తొలికాలం నాటి భారతీయ అధునికత అగ్రగముల ఆశయాలకు అద్దం పట్టేదిగా శాంతినికేతన్ రూపుదిద్దుకుంది.

శాంతినికేతన్ కు యునెస్కో గుర్తింపు రావడం అనేది భారతదేశ వారసత్వాన్ని వేదుక చేసుకోవడం మాత్రమే గాకుండా సాంస్కృతిక, విద్యాత్మక కేంద్రంగా శాంతినికేతన్ ప్రాధాన్యాన్ని ప్రపంచానికి చాటిచెబుతుంది.

1972లో యునెస్కో ఆమాదించిన వరల్డ్ హెరిటేజ్ కనెసన్ (UNESCO World Heritage Convention) ఇలాంటి ఉత్సవప్రపంచ ప్లాటము భవిష్యత్త తరాల వారి కోసం కాపాడేందుకు ప్రయత్ని స్తుంది. వాటి సార్వతిక విలువను గుర్తిస్తుంది. వాటి సంరక్షణకు అంతర్జాతీయ సహకారం ఉండాల్సిన అవసరాన్ని చాటిచెబుతుంది.

కొన్ని నెలల క్రితమే శాంతినికేతన్ ను UNESCO వరల్డ్ హెరిటేజ్ జాబితాలో చేర్చాల్సిందిగా ప్రాస్ట్ కు చెందిన అంతర్జాతీయ ఎస్టేట్ ICOMOS (ఇంటర్నేషనల్ కౌన్సిల్ ఆన్ మాన్యమెంట్ అండ్ సైట్) సిఫారసు చేసింది. అది ఇప్పుడు నిజమైంది.

నేడు శాంతినికేతన్ ప్రపంచవ్యాప్తంగా పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తోంది. చదువు, కళలు అపూర్వ రీతిలో సంగమించిన ప్రాంతమే శాంతినికేతన్.

శాంతినికేతన్ తో పాటుగా పాలస్తీనా లోని ప్రాచీన జెరికో, తజికిస్తాన్, తుర్కమెనిస్తాన్, ఉఝ్కిస్తాన్ లోని సిల్క్ రోడ్స్ కు చెందిన జరాప్పొన్ - కారాకుమ్ కారిదార్, ఇధియోపియా లోని గెంయో కల్పరల్ ల్యాండ్ స్నేహ్, చైనాకు చెందిన వ్యూర్ లోని జింగ్ మయి పర్వతాల పాతకాలపు తేయాకు అదవుల కల్పరల్ ల్యాండ్ స్నేహ్ కూడా తాజాగా UNESCO వరల్డ్ హెరిటేజ్ జాబితాలో స్థానం పొందాయి.

శాంతినికేతన్కు యునెస్కో వరల్డ్ హెరిటేజ్ సైట్ గుర్తింపు లభించడం వట్ల ప్రధాని మోది, బెంగాల్ సీఎం మమతా బెనర్జీతో పాటుగా చారిత్రక వారసత్వ సంపద, ఆర్ధిపెక్కర్ రంగాలకు చెందిన పలువురు ప్రముఖులు హర్షం వ్యక్తం చేశారు.

-సువేగా,

m : 9030 6262 88
e: edit.deccan@gmail.com

11.06.2015 తేదీన కరివెన గ్రామం వద్ద పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం శంఖు స్థాపన

దక్షిణ తెలంగాణ వరదాయని

పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం

సెప్టెంబర్ 16న ముఖ్యమంత్రి చేతుల మీదుగా పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం ప్రారంభం అయ్యాంది. నాగర్ కర్ణాల్ జిల్లా, కొల్లాపూర్ మండలం, నార్లపూర్ వద్ద నిర్మించిన మొదటి స్టేజ్ పంచ హాజ్ నుండి 145 మెగావాట్ల రేటింగ్ పంచ హాజ్ను ముఖ్యమంత్రి ప్రారంభించారు. శ్రీశైలం జలాశయం నుంచి ఎత్తిపోసిన 3200 కృష్ణసెక్కుల కృష్ణ జలాలు నార్లపూర్ జలశయానికి పరుగులు తీసాయి. ప్రాజెక్టులో ఇటువంటి విశేషాలు వివరించే ముందు ప్రాజెక్టు చరిత్రని ఒకసారి మనం చేసుకోవాల్సిన అవసరం ఉన్నది.

పాలమూరు ప్రాజెక్టు విపాద చరిత్ర :

పాలమూరు జిల్లాది ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో ఒక విపాద గాఢ. పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకానిది ఒక పోరాట చరిత్ర. 1956 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం ఏర్పడడం వలన అధికంగా నష్టించిన జిల్లా పాలమూరు జిల్లా. ఘజల్ అలీ కమిషన్ సిఫారసుల మేరకు ప్రాదర్శాబాద్ రాష్ట్రంగా కొనసాగి ఉండి ఉంపే అప్పర్ కృష్ణ, భీమా, తుంగభద్రా ఎడమ కాలువ

ద్వారా దాదాపు 7 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు అంది ఉండేది. ప్రాదర్శాబాద్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూపొందించిన అప్పర్ కృష్ణ (54.4 టీఎంసి), భీమా (100.7 టీఎంసి), తుంగభద్ర లో లెవెల్ కాలువ (19.20 టీఎంసి) మొత్తం 174.40 టీఎంసి ల నీటిని మహాబాట్ నగర్ కోల్పోయాంది. అంద్రప్రదేశ్ ఏర్పాటు వలన ఈ అవకాశం పూర్తిగా పోగొట్టుకున్న జిల్లా పాలమూరు జిల్లా మొత్తం వీపీరం 43.73 లక్షల ఎకరాలు ఉంపే అందులో వ్యవసాయ యోగ్యమైన భూమి దాదాపు 35 లక్షల ఎకరాలు. ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో సాగునీటి సొకర్యం ఉన్న భూమి 4.5 లక్షల ఎకరాలు మాత్రమే. ఇందులో ఒక లక్ష ఎకరాలకు సాగునీరు అందించే జూరాల, 87 వేల ఎకరాలకు బదులు 30 వేల ఎకరాలే పారే రాజీవిబండ మళ్ళింపు పథకం, 2.5 లక్షల ఎకరాలకు బదులు 75 వేల ఎకరాలకు సాగునీరు అందించే చెరువులు ఉన్నాయి. జిల్లాలో మొత్తం మీద నికరంగా దాదాపు 2 లక్షల ఎకరాలకే సాగునీరు అందేది.

ఉమ్మడి రాష్ట్ర పాలమూరు సాగునీరు అందించే ఆలోచన లేని కారణంగా పాలమూరు ప్రజలకు బతుకు దెరువు కోసం వలనలే గతి అయినాయి. ప్రతిపాదిత భీమా, కల్వకుర్తి, నెట్టింపాడు పథకాలు

16 సెప్టెంబర్ 2023న నార్లాపూర్ వంపున ప్రారంభిస్తున్న
ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్

ప్రాజెక్టు రీడిజెన్ చేసే సమయంలో (ప్రాజెక్టు ప్రాంతాన్ని
పరిశీలిస్తున్న ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్

నిరంతరం పైళ్ళల్లో మగ్గుతూ వచ్చాయి.

నల్గొండ జిల్లాలో ఎలిమినేటి మాధవరెడ్డి ఎత్తిపోతల (AMRP) లిఫ్ట్ స్టీమ్ విజయవంతం అయిన తరువాత పాలమూరు ప్రజలలో కొంచెం చైతన్యం వచ్చిన కారణంగా, అప్పటికే ప్రశ్నేక రాష్ట్ర సాధనకై టీఆర్ఎస్ పార్టీ తెలంగాణ రాజకీయ రంగంపైకి వచ్చిన కారణంగా 2003లో కల్పకుర్తి, 2004లో భీమా, నెట్టింపాడు, కోయిల్ సాగర్ ఎత్తిపోతల పథకాలకు మోక్కం వచ్చింది.

వైఎస్సార్ ప్రభుత్వం వీటిని జల యజ్ఞంలో భాగం చేసి పరిపాలనా అనుమతులు మంజారు చేసి తెండర్లు విలిచింది. కానీ పది సంవత్సరాలు గడచినా కూడా ప్రాజెక్టులు పూర్తి కాని స్థితి. ఈ ప్రాజెక్టులన్నీ పూర్తి అయితే 8 లక్షల ఎకరాలు సాగులోనికి వచ్చి ఉంది. ఇంకా చాలా ప్రాంతాలు సాగుకు నోచుకోని పరిస్థితి ఉన్నది. జిల్లా గుండా కృష్ణా నది 300 కిలో మీటర్లు పారుతుంది. తుంగభద్రా నది కూడా ఈ జిల్లా సరిహద్దుగా పారుతుంది. అయినా జిల్లాలో ఈ దీన పరిస్థితి ఉన్నది.

తెలంగాణ ఉద్యమం వువ్వెత్తున లేచిన సందర్భంలో తెలంగాణ రిటైర్డ్ ఇంజనీర్లు 2005 లో పాలమూరు-రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం రూపకల్పన చేసి అప్పటి ఉమ్మడి రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి నివేదిక ఇస్క్రే రాజశేఖర రెడ్డి ప్రభుత్వం బుట్ట ధాఖలుచేసింది. జిల్లా నాయకుల్లో దాన్ని పట్టించుకునే నాచుడే లేదు. 2009 ఏప్రిల్ మాందు సర్వేల గురించి జీ.ఒ ఇస్తామని చెప్పిన ప్రభుత్వం మొఖం చాటేసి అనేక సాకులు చెప్పింది. ఇప్పటికే చాలా ఎత్తిపోతల పథకాలు వచ్చాయి కనుక వాటి పనితీరు చూసిన తరువాతనే ఈ ఎత్తిపోతల పథకాన్ని చేపట్టటం జరుగుతుందని ఆడేశాలు ఇచ్చారు. ఈ విధంగా మొత్తం పాలమూరు, రంగారెడ్డి జిల్లా ప్రజా ప్రతినిధుల నోరు మూయించడం జరిగింది.

దీని తరువాత, టి.ఆర్ ఎన్ పార్టీ సహా తెలంగాణ ఇంజనీర్లు, ప్రజా సంఘాలు ధర్మాలు, రోండ్ టేబుల్ సమావేశాలు, అవగాహన

సద్గులు, కళారూపాల ద్వారా గ్రామ గ్రామాన భావ వ్యాపి జేశారు. ఉద్యమ ఒత్తిడికి తట్టుకోలేక ఎన్నికల్లో లభి పొందడానికి పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకానికి సర్వే నిమిత్తమై 2013 అగస్టులో జీ.ఒ. ఇచ్చింది. అయితే తెండర్ల ప్రక్రియ పూర్తి కాకుండా అడ్డకున్నారు. రాష్ట్ర విభజన చట్టంలో అప్పెక్కు కొన్నిల్ అనుమతి కొత్త ప్రాజెక్టులకు తప్పనిసరి అయినందువల్ల అప్పెక్కు కొన్నిల్లో అడ్డుకోవచ్చున్న మందు చూపుతో ప్రాజెక్టు పనులు ప్రారంభం కాకుండా ఆటంకాలు కల్పించారు ఉమ్మడి రాష్ట్ర పాలకులు.

తెలంగాణ ప్రభుత్వ కృషి :

తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాడిన తర్వాత కేసిఆర్ ముఖ్యమంత్రిగా ప్రభుత్వం అధికారం చేపట్టిన వెంటనే చేసిన మొదటి పని... అటక మీద దుమ్ముపట్టిపోయన పాలమూరు రంగారెడ్డి దప్తాస్ని బయటకు తీసి ఇన్నిట్టూషన్ ఆఫ్ ఇంజనీర్స్ (ఇండియా) వారి అధీనంలో పని చేస్తున్న ఇంజనీరింగ్ స్టోర్ కాలేజ్ ఆఫ్ ఇండియా (ESCI) వారిచే సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికను తయారు చేయించడానికి 5.71 కోట్ల రూపాయిలను మంజారు చేస్తూ జిబ్ నంబరు 69ని తేదీ 1.8.2014న జారీ చేసింది.

6 నెలల తర్వాత ఎన్నో వారు తయారు చేసిన ముసాయిదా నివేదికలోని ప్రతిపాదనలపై ముఖ్యమంత్రి స్థాయిలో ప్రభుత్వ సలహారూ దివంగత ట్రై ఆర్ విద్యాసాగర్ రావు, సాగునీటి శాఖ నీనియర్ ఇంజనీర్లు, రిటైర్డ్ ఇంజనీర్లు, ఎన్నో ఇంజనీర్లతో కూలంకష్టంగా సమీక్ష జరిగింది. ప్రాజెక్టు తొలి ప్రతిపాదనలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి.

ప్రాజెక్టు తొలి ప్రతిపాదనలు :

జూరాల జలాశయం నుంచి 35 రోజుల్లో రోజుకు 2 TMC ఎత్తిపోసి మహాబుట సగర్ జిల్లాలో 7 లక్షలు, రంగారెడ్డి జిల్లాలో 2.7 లక్షలు, నల్గొండ జిల్లాలో 30,000 ఎకరాలు.. మొత్తం 10 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు, జంటనగరాలకు మరియు దారి పాడుగునా గ్రామాలకు తాగు నీరు, పరిశ్రమల అవసరాలకు నీరు

సార్లాపూర్ జలాశయం ప్రాంతాన్ని పరిశీలిస్తున్న
ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్

సార్లాపూర్ పంచ హాన్

అందించడం.

కోయిల్ కొండ వద్ద 76 టీఎంసిలు, గండీడ్ వద్ద 35 టీఎంసిలు, లక్ష్మీదేవిపల్లి వద్ద 10 టీఎంసిల నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన జలాశయాల నిర్మాణం మూడు జలాశయాల్లో మొత్తం 47 గ్రామాలు, 84,400 మంది జనాభా, 16,342 ఆవాసాలు ముంపు భారిన పడుతున్నాయని తేలింది.

ఎన్నో వారి పై ప్రతిపాదనలైనే సమగ్ర చర్చ అనంతరం ఇంత భారీ ముంపుని తగ్గించడం ప్రభుత్వం ముందు ఒక సహాలుగ ముందుకు వచ్చింది. ఇంత భారీ ముంపును తగ్గించడానికి ప్రత్యామ్యాయాలు లేవా? దాంతో పాటు జూరాల జలాశయం నికర నిల్వ సామర్థ్యం 7 టీఎంసిలు మాత్రమే. పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకంలో రోజుకు 2 టీఎంసిల నీటిని ఎత్తిపోయాలని ప్రతిపాదించినందున జూరాల జలాశయం నుండి ఇంత భారీగా నీటిని ఎత్తిపోయడానికి సాంకేతికంగా, ప్రాజెక్టుకు నీటి లభ్యత దృష్టాన్తి సాధ్యమా? అన్న ప్రశ్నలను సమీక్షించడం జరిగింది.

చిన్నదైన జూరాల జలాశయం ఇప్పటికే తన స్థాయికి మించిన భారాన్ని మోసున్నది. జూరాల స్వంత ఆయకట్టు (1.04 లక్షల ఎకరాలు), భీమా ఆయకట్టు (2 లక్షల ఎకరాలు), నెట్టింపాడు ఆయకట్టు (2 లక్షల ఎకరాలు), కోయిల్ సాగర్ ఆయకట్టు (50 వేల ఎకరాలు), మహబూబ్ నగర్ పట్టణ తాగునీటి అవసరాలు, మిషన్ భగ్గరథ ద్వారా తాగునీరు, జూరాల జల విర్యుత్త యూనిట్ల కోసం నీటి విడుదల (40 వేల క్యూసెక్యూలు) తదితర అవసరాలను అతి కష్టం మీద తీరుస్తున్నది.

అందుకే ఈ చిన్నప్రాణంపై మరొక భారీ ప్రాజెక్టుని మోపడం దానిపై ఆధారపడిన ప్రాజెక్టులకు అన్యాయం చేసినట్టవుతుందన్న వాదనలు సమీక్షలో ముందుకు వచ్చినాయి. సర్వే ఆఫ్ ఇండియా వారి టోపో మ్యాప్లు, గూగుల్ ఎర్ సార్చ్ వేర్, జూరాల, శ్రీతైలం పరద ప్రవాహాల గణాంకాల సాయంతో కూలంకవంగా అధ్యయనం జరిపిన తర్వాత పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకంలో ముంపుని గణనీయంగా తగ్గించగలిగే అవకాశం

ఉండని, జూరాల నుండి కాక 215 TMC నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన శ్రీతైలం జలాశయం నుండి రోజుకు 2 టీఎంసిల నీటిని 90 రోజుల పాటు(పరద లేని రోజుల్లో కూడా) ఎత్తిపోసుకోవడానికి అవకాశం ఉండని తేలింది. కృష్ణ నదికి అతిపెద్ద ఉపనది తుంగబట్ట నీరు కూడా శ్రీతైలం జలాశయానికి చేరతాయి. ఇన్ని వేల కోట్ల రూపాయలను ఖర్చు చేస్తున్నప్పుడు ప్రాజెక్టు సాఫల్యతపై దృష్టి పెట్టివలసిన అవసరం ఉన్నది. ఈ అన్ని అంశాలను పరిగణనలోనికి తీసుకొని పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకాన్ని రీ డిజైన్ చెయ్యాలని ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్ నిర్దయించారు. ప్రాజెక్టు సమగ్ర నివేదిక తయారు చేస్తున్న ఎన్నో వారిని పై చర్చల ఆధారంగా శ్రీతైలం నుండి ప్రాజెక్టుని రీ డిజైన్ చెయ్యమని ప్రభుత్వం అదేశించింది.

టోపో మ్యాప్లు ద్వారా, క్షేత్ర స్థాయి పరిశీలన ద్వారా శ్రీతైలం జలాశయం నుంచి నీటిని ఎత్తిపోసేందుకు ప్రాజెక్టు ప్రతిపాదనలను ఎన్నో ప్రతిపాదనలు, సాగునీటి శాఖ ఇంజనీర్లు సిద్ధం చేసినారు. పలు మార్గుల ముఖ్యమంత్రి స్థాయిలో ఈ ప్రతిపాదనలపై చర్చలు జరిగినాయి. కె సి ఆర్ స్వయంగా ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలను సందర్శించి సర్వే ఆఫ్ ఇండియా మ్యాప్లు ద్వారా అభ్యర్థుల చేసి జలాశయాల నిర్మాణ స్థలాలను ఎంపిక చేసినారు. వాటి నిల్వ సామర్థ్యాన్ని నిర్ధారించినారు. ఆరు నెలల సుధిర్ఘ మేధో మధనం అనంతరం తుది ప్రతిపాదనలు తయారు అయినాయి.

రీ డిజైన్ తర్వాత ప్రాజెక్టు వివరాల :

రీ డిజైన్ తర్వాత ప్రాజెక్టు ప్రతిపాదనల్లో కీలక మార్గుల చోటుచేసుకున్నాయి. ప్రధానమైన మార్గులు.. 1. నీటి సార్వ జూరాల నుంచి శ్రీతైలం జలాశయానికి మార్గుడం, 2. ఆరు కొత్త జలాశయాలను ప్రతిపాదించడం, 3. ఆయకట్టు 10 లక్షల ఎకరాల నుంచి 12.30 లక్షల ఎకరాలకు పెంచడం 4. గతంలో కంటే ముంపు గణనీయంగా తగ్గించడం జరిగింది. ఉమ్మడి మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలో 7 లక్షల ఎకరాలు, ఉమ్మడి రంగారెడ్డి జిల్లాలో 5 లక్షల ఎకరాలు, ఉమ్మడి నల్గొండ జిల్లాలో 30 వేల ఎకరాలు.. మొత్తం 12.30 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు అందించడానికి,

శ్రేష్ఠమైన జలాశయం నుంచి నార్మదా పంచ హాజ్ లోకి నీటిని తీసుకు వచ్చే అప్రోచ్ చానల్, రెగ్యులేటర్

నార్మదా పంచ హాజ్ పొడ్ రెగ్యులేటర్,
ఫోర్ బీ, సారంగా మార్గాలు

మొత్తం 70 మండలాల్లో 1226 గ్రామాలకు తాగునీరు అందించడానికి ప్రతిపాదనలు తుది రూపం తీసుకున్నాయి. ప్రాజెక్టులో ప్రతిపాదించిన జలాశయాల వివరాలు కింది పట్టికలో చూడవచ్చు.

క్ర.	జలాశయం	ఎఫ్ ఆర్ ఎల్	నీటి నిల్వ (బీఎసి)	ఆయకట్టు (ఎకరాలు)
1	అంజనగిరి నార్మదా గ్రామం	+338.5 మీ	6.40	-
2	వీరాంజనేయ దేవుల గ్రామం	+445 మీ	6.55	-
3	వెంకటాద్రి వట్టం గ్రామం	+542 మీ	16.74	1,33,000
4	కురుమూర్తి రాయ కరివెన గ్రామం	+533 మీ	19.00	1,82,000
5	ఉద్దండపూర్	+629 మీ	16.03	5,02,000
6	కెపి లక్ష్మీదేవపల్లి	+670 మీ	2.80	4,13,000
మొత్తం		67.52		12,30,000

అన్ని జలాశయాల్లో కలిపి ముంపు మొత్తం 49 వేల ఎకరాలు, ప్రభావితం అయ్యే గ్రామాలు 3, తండ్రాలు 20, అవాసాలు 2,781 మాత్రమే. పై గణాంకాలను పరిశీలిస్తే రీ డిజైన్ తర్వాత పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకంలో ముంపు గణియంగా తగ్గిపోయిందని అర్థమవుతున్నది.

కొత్త జిల్లాల వారి ఆయకట్టు వివరాలు ఎవ్ విధంగా ఉన్నాయి.

క్ర.	జిల్లా	ఆయకట్టు మండలాలు	ఆయకట్టు గ్రామాలు	ఆయకట్టు ఎకరాలు
1	నాగర్ కర్నూల్	8	61	1,03,389
2	మహబూబ్ నగర్	13	247	2,35,319
3	నారాయణ పేట	9	155	1,60,955
4	నల్గొండ	2	16	29,339
5	రంగారెడ్డి	20	330	3,59,047
6	వికారాబాద్	18	417	3,41,951
మొత్తం		70	1226	12,30,000

గౌరవ ముఖ్యమంత్రి ఈ ప్రతిపాదనల్ని ఆధికించడంతో ప్రభుత్వం జీవో నంబిరు 105 తేదీ 10.06.2016 ద్వారా ప్రాజెక్టుకు రూ. 35,200 కోట్లకు పరిపాలనా అనుమతులు మంజారు చేసింది.

ముఖ్యమంత్రి ప్రాజెక్టుకు 11.06.2015 తేదీన కరివెన గ్రామం వద్ద శంకు స్థాపన చేసిన తర్వాత ప్రాజెక్టు పనులని 18 ప్యాకేజీలుగా విభజించి బెండర్లు ఖరారు చెయ్యడం జరిగింది. పనులు ప్రారంభమయినాయి. అయితే పర్యావరణ అనుమతులు లేకుండానే ప్రాజెక్టు పనులు చేపట్టినారని జాతీయ గ్రీన్ ట్రీబ్యూనల్ లో కేసుల కారణంగా పనులను రెండు దశలలో పూర్తి చేయాలని నిర్ణయించడం జరిగింది. మొదటి దశలో తాగునీటి సరఫరా పనులు పూర్తి చేయాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. తాగునీటి సరఫరా పనులు పూర్తి అయ్యే దశకు చేసుకున్నాయి. నార్మదా పంచ హాజ్ లో మొదటి పంపు (145 మీ వా) ద్వారా కూడా ఆగస్ట్ 3న విజయవంతం అయిన తర్వాత సెప్టెంబర్ 16న ముఖ్యమంత్రి చేతుల మీదుగా ప్రాజెక్టు ప్రారంభం అయింది.

6.55 టీఎంసిల సామర్థ్యం కలిగిన ఏదుల జలాశయం

19 టీఎంసిల కరివెన జలాశయం

ప్రాజెక్టుకు నిరంతర అటంకాలు :

పనులు ప్రారంభం అయినప్పటినుంచి ప్రాజెక్టు వ్యతిరేకులు కోర్టుల్లో కేసులు వేసి అనేక అటంకాలు కల్పించడం మొదలు పెట్టారు. ఆ క్రమలోనే జాతీయ గ్రీన్ ట్రైబ్యూనల్ లో పర్యావరణ అనుమతులు లేకుండా ప్రాజెక్టు పనులు చేస్తున్నారని, పర్యావరణ అనుమతులు వచ్చే వరకు పనులను నిలుపుదల చేస్తూ ఆదేశాలు ఇవ్వమని వారు జాతీయ గ్రీన్ ట్రైబ్యూనల్ ను కోరినారు.

ఈ కేసులో అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం కూడా ఇంపీడ్ అయి ప్రాజెక్టుకు వ్యతిరేకంగా వాదనలు చేసింది. ఇది కొత్త ప్రాజెక్టు కాబట్టి విభజన చట్టం ప్రకారం అపెక్ష్యు కొన్సిల్ అనుమతి పొందిన తర్వాతనే ప్రాజెక్టును చేపట్టాలని వాదించింది. ఈ ప్రాజెక్టుకు ఉమ్మిది రాష్ట్రంలోనే 90 టీఎంసిల నీటి కేటాయింపులు చేస్తూ జీవో జారీ అయ్యందని, కాబట్టి దీన్ని కొత్త ప్రాజెక్టుగా పరిగణించడానికి వీలు లేదని తెలంగాణ ప్రభుత్వం వాదించింది. తొలుత 1226 గ్రామాలకు, భైదురాబాద్ నగరానికి తాగునీటి సరఫరా కోసం ప్రాజెక్టును నిర్మిస్తున్నామని, తాగునీటి ప్రాజెక్టులకు పర్యావరణ అనుమతుల నుంచి మినహాయింపు ఉండని, సాగునీటి పనులు మాత్రం పర్యావరణ అనుమతులు పొందిన తర్వాతనే చేపడతామని తెలంగాణ ప్రభుత్వం జాతీయ గ్రీన్ ట్రైబ్యూనల్ కు తెలిపింది.

ట్రైబ్యూనల్ అందుకు అంగీకరించి ప్రాజెక్టులో తాగునీటి పనులు చేసుకోవడానికి అనుమతించింది. అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తిరిగి గ్రీన్ ట్రైబ్యూనల్ లో మరో కేసు అంధ్రప్రదేశ్ రైతులతో వేయించి ట్రైబ్యూనల్ ద్వారా ప్రాజెక్టు పనులకు స్టే ఆర్డర్ పొందింది. దాంతో పాటు పర్యావరణానికి హాని కలిగించినందుకు భారీ మొత్తంలో జరిమానా కూడా వేసింది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం గ్రీన్ ట్రైబ్యూనల్ స్టే ఆర్డర్ పై సుప్రీం కోర్టుకు అప్పీల్ చేసింది. అందరి వాదనలు విన్న సుప్రీంకోర్టు తాగునీటి సరఫరా పనులను కొనసాగించడానికి అనుమతిస్తూ తీర్చు ఇచ్చింది. సాగునీటి పనులు మాత్రం పర్యావరణ అనుమతులు పొందిన తర్వాతనే చేపట్టాలని సూచించింది. గ్రీన్ ట్రైబ్యూనల్ వేసిన జిరిమానాపై సుప్రీం కోర్టులో విచారణ కొనసాగుతున్నది. ఇటీవలే కేంద్ర పర్యావరణ మంత్రిత్వ శాఖ ప్రాజెక్టుకు పర్యావరణ అనుమతులు జారీ చేసినందున రెండవ దశ పనులకు ప్రభుత్వం సన్నాహాలు ప్రారంభించింది.

కేంద్ర ప్రభుత్వ గజీట్ నోటిఫికేషన్ :

పరిస్థితులు ఈ రకంగా ఉన్న తరుణంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం 15 జూలై 2020 న కృష్ణా, గోదావరి నదీ యాజమాన్య బోర్డుల పరిధులను నీర్దేశిస్తూ గజీట్ నోటిఫికేషన్ ను జారీ చేసింది. ఇందులో రెండు నది బేసిన్ లలో కేంద్ర జల సంఘం నుంచి అనుమతులు లేని ప్రాజెక్టుల జాబితాను పొందు పరచింది. అందులో కృష్ణ బేసిన్ లో పాలమారు రంగార్డ్లో ప్రాజెక్టును కూడా చేర్చారు. ఈ ప్రాజెక్టులకు 6 నెలల్లో కేంద్ర సంస్థల నుంచి అనుమతులు పొందాలని ఆదేశించింది. నోటిఫికేషన్లో పేర్కొన్న ప్రాజెక్టులకు కేంద్ర జల సంఘం నుంచి, కేంద్ర పర్యావరణ అటవీ మంత్రిత్వ శాఖ నుంచి అనుమతులు పొందడానికి డిపిఆర్ లు సిద్ధం చేయమని ముఖ్యమంత్రి సాగునీటి శాఖను ఆదేశించారు. కృష్ణ బేసిన్ లో ఉన్న పాలమారు సహ అన్ని ప్రాజెక్టులకు.. కల్పకుర్తి, నెట్టెంపాడు, ఎలిమినేటి మాధవరెడ్డి, ఆర్ విద్యుత్సాగర్ రావు దిండి.. ప్రాజెక్టులకు నికర జలాల కేటాయింపులు ఉన్న ప్రాజెక్టులే. వరద జలాలపై ఆధారపడిన ప్రాజెక్టులకు కేంద్ర జల సంఘం కానీ, కేంద్ర పర్యావరణ అటవీ మంత్రిత్వ శాఖ కానీ అనుమతులు ఇవ్వడానికి నిబంధనలు లేవు. కనుక ప్రాజెక్టుకు అనుమతులు పొందాలంటే నికర జలాల కేటాయింపులు తప్పనిసరి. ప్రభుత్వం ఈ విషయంపై మేధోమధనం చేసిన అనంతరం 90 టీఎంసిల నికర జలాలను తెలంగాణ వాటా నుంచే కేటాయించుకునే అవకాశం ఉండని తేలింది. చిన్న నీటి పారుదల కోసం బచావత్ ట్రైబ్యూనల్ తెలంగాణకు కేటాయించిన 90 టీఎంసిల నీటిలో 45 టీఎంసిలకు మించి కృష్ణ బేసిన్లో వినియోగం జరగడం లేదని తేలింది. ఈ నీటిని పాలమారు ప్రాజెక్టుకు కేటాయించ వచ్చుని భావించడం జరిగింది. కర్రాటుక ప్రభుత్వం కూడా ఈ రకమైన సేవింగ్స్ ను అప్పర్ భద్రా ప్రాజెక్టుకు కేటాయించుకున్నది. ఇక గోదావరి ట్రైబ్యూనల్ అవార్డు ప్రకారం పోలవరం ప్రాజెక్టు ద్వారా 80 టీఎంసిల గోదావరి జలాలను కుడి కాలువ ద్వారా కృష్ణ దెల్ప అవసరాలకు తరలించుకోవచ్చ. ఆ మేరకు కృష్ణ నీటిని నాగార్జునసాగర్ ఎగువన పోలవరం ప్రాజెక్టును కేంద్ర జల సంఘం అనుమతించిన రోజు నుంచే మహారాష్ట్ర 14 టీఎంసిలు, కర్రాటుక 21 టీఎంసిలు, అంధ్రప్రదేశ్ 45 టీఎంసిలు బేసిన్లో ఉండే అయికట్టు అవసరాలకు, తాగునీటి అవసరాలకు వినియోగించుకోవచ్చ. కర్రాటుక అప్పర్ భద్రా ప్రాజెక్టుకు ఈ వాటాలో కూడా కొంత నీటిని కేటాయించింది.

కర్ణాటక అవలంబించిన పద్ధతిలోనే తెలంగాణ ప్రభుత్వం కూడా మైనర్ ఇరిగేషన్లో 45 టీఎంసిల మిగులు జలాలను, పోలవరం నుంచి తరలించే నీటిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ వాటా 45 టీఎంసిలు.. మొత్తం 90 టీఎంసిలను పాలమూరు రంగారెడ్డి ప్రాజెక్టుకు పునర్ కేటాయింపులు (బ్రిజెష్ కుమార్ ట్రీబ్యూన్ల్ అంతిమ తీర్పుకు లోటిది) చేస్తూ జీవోనంబరు 246ని 18.8.2022న జారీ చేసింది.

రాష్ట్ర విభజన తర్వాత నాగార్జున సాగర్ ఎగువన ఉన్నది తెలంగాణ మాత్రమే. నాగార్జునసాగర్ ఎగువన కృష్ణా బేసిన్లో ప్రాజెక్టులు కలిగి ఉన్న రాష్ట్రం తెలంగాణం. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రానికి ఉన్న ప్రాజెక్టులు అన్నీ కూడా బేసిన్ అవలకు నీటిని తరలించేవి. కాబట్టి ఈ 45 టీఎంసిల నీటిపై పూర్తి హక్కు తెలంగాణ రాష్ట్రానికి ఉన్నది. ఈ రకమైన విశేషమణ్ణో పాలమూరు-రంగారెడ్డి ప్రాజెక్టుకు మొత్తం 90 టీఎంసిల నికర జలాలను కేటాయించి డిఫిర్ తయారు చేసి కేంద్ర జల సంఘానికి, పర్యావరణ మంత్రిత్వ శాఖకు సెప్పెంబర్ 2022 లోనే సమర్పించడం జరిగింది. ఇదే విషయాన్ని బ్రిజెష్ కుమార్ ట్రీబ్యూన్ల్ కు కూడా తెలియజేయడం జరిగింది. ఈ జీవో పై కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ కృష్ణా ట్రీబ్యూన్లో కేసు వేసి జీవో అమలు కాకుండా అడ్డుపడే ప్రయత్నం చేసింది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ట్రీబ్యూన్లో అంధ్రప్రదేశ్ వాదనలను తిప్పికొచ్చింది. తెలంగాణ వాదనతో అంగీకరించిన ట్రీబ్యూన్ల్ ఏపి కేసును కొఱ్చి వేసింది. ఈ తీర్పుతో ప్రాజెక్టుకు కేంద్ర జల సంఘం అనుమతులు సాధించడానికి మార్గం సుగమం అయ్యంది. ఇది ధర్మ విజయం.

ప్రాజెక్టుకు కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి సాధించిన అనుమతులు :

- అటవీ అనుమతి తేదీ 25.01.2019
- కేంద్ర వన్య ప్రాణి సంరక్షణ బోర్డు అనుమతి తేదీ
- కేంద్ర విద్యుత్ ప్రాధికార సంస్ (CEA) అనుమతి:తేదీ 17.03.2023
- సెంట్రల్ సాయిల్ & మెటీరియల్ రీసర్చ్ స్టేషన్ (CSMRS)
- అనుమతి : తేదీ 05.06.2023
- కేంద్ర గిరిజన మంత్రిత్వ శాఖ (MoTA) అనుమతి:తేదీ 17.07.2023
- కేంద్ర భూగర్భ జల బోర్డు (CGWB) అనుమతి:తేదీ 28.07.2023
- పర్యావరణ అనుమతికి EAC కేంద్ర పర్యావరణ అటవీ మంత్రిత్వ శాఖకు సిఫారసు తేదీ 10.08.2023

పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం ప్రత్యేకతలు :

- 12.30 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు, 70 మండలాల్లో 1226 గ్రామాలకు తాగునీరు
- సోర్స్ : శ్రీశైలం జలాశయం

● లభ్య పొందే జిల్లాలు : 6 (నాగర్ కర్ణాల్, మహబూబ్ నగర్, నారాయణ పేట, రంగారెడ్డి, వికారాబాద్, నల్గొండ), అసెంబీ నియోజకవర్గాలు : 19

- ప్రతిరోజు లిఫ్ట్ చేసే జలాలు : 2 టీఎంసిలు
- లిఫ్ట్ స్టేబిలు : 5, రిజర్వ్ యర్లు : 6
- మొత్తం నీటి నిల్వ సామర్థ్యం : 67.74 టీఎంసిలు
- ఒక పంపు గరిష్ట సామర్థ్యం : 145 మెగావాట్లు, మొత్తం 34 పంపుల సామర్థ్యం : 4900 మెగావాట్లు
- నీటిని లిఫ్ట్ చేసే గరిష్ట ఎత్తు : 672 మీటర్లు
- సారంగమార్గం పొడవు : 61.57 కిలోమీటర్లు, ప్రధాన కాలువల పొడవు : 915.47 కిలోమీటర్లు
- తాగునీటికి వినియోగం : 7.15 టీఎంసిలు, పరిశుమల వినియోగానికి కేటాయింపులు : 3 టీఎంసిలు, సాగునీటి కోసం కేటాయింపులు : 75.94 టీఎంసిలు

● ఏదుల పంప్ హౌజ్ వద్ద ఆసియాలోనే అతి పెద్దదైన భూగర్భ సర్జ పూల్.

● అత్యధిక సామర్థ్యం గల పంపుల వినియోగాలో కాళేశ్వరం రికార్డును అధిగావించి 145 మెగావాట్లు సామర్థ్యం మహా బాహుబలి మోటర్ల వినియోగం

- మూడు పంప్ హౌజ్లలో 145 మె.వా భారీ సామర్థ్యం కలిగిన 34 పంపులను ఏర్పాటు చేయడం ప్రపంచంలో ఇది ప్రథమం.
- ఈ భారీ మోటార్లను దేశియ దిగ్జిటల కంపనీ, కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్ బీహార్చెంటిల్ తయారుచేయడం విశేషం

అన్ని అడ్డంకులను అధిగమించి పాలమూరు రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకం ప్రారంభం కావడం శుభ సూచకం. 6 దక్కిణ తెలంగాణ జిల్లాలకు, 19 నియోజకవర్గాలకు, 70 మండలాల్లో 1226 గ్రామాలకు ఈ ప్రాజెక్టు వరదాయనిగా మారబోతున్నది. ప్రైవేటరాబాద్ రాష్ట్రం రూపొందించిన ప్రాజెక్టుల ద్వారా మహబూబ్ నగర్ కోల్హోయిన నీటి వాటా తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పొందింది. జూరాల, రాజ్యాలిబండ, ఊకచెట్టి వాగులకు ట్రీబ్యూన్ల్ కేటాయించి నీరు 37.84 టీఎంసిలు, కల్వకుర్తికి 40 టీఎంసిలు, నెట్టెంపాదుకు 22 టీఎంసిలు, పాలమూరుకు 90 టీఎంసిలు, మొత్తం 189.84 టీఎంసిల కృష్ణా జలాలు ఉమ్మడి మహబూబ్ నగర్ జిల్లాకు దక్కడం గమనించదగ్గ విశేషం. ఇది తెలంగాణ ఒక రాష్ట్రంగా ఏర్పడినందున దక్కిన ఫలితం. అందుకు ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్ సంకల్పం తోడయ్యింది. ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో మహబూబ్ నగర్, రంగారెడ్డి, నల్గొండ జిల్లాలు అనుభవించిన 60 ఏండ్ల నీటి గోనకు పాలమూరు ప్రాజెక్టు తప్పకుండా ఒక పరిష్కారం కానున్నది.

- శ్రీరంగావ్ దేవపాండే, m : 94910 60585
e : irrigationosd@gmail.com

“మన గతపు జీవనాధారమైన అద్భుతమైన నదులను అందమైన భవిష్యత్తు కోసం కాపాడుకుండాం”

ఫశిం ఫర్ బెట్ హైదరాబాద్ ఆధ్వర్యంలో మూసీ లవర్ బెడ్ వద్ద, మంచిరేపుల బ్రాడ్, నాల్సింగి, హైదరాబాద్ సందర్భంలో ద్వారా నిర్వహించబడుతున్న ప్రపంచ నదుల దినోత్సవం ప్రపంచ జలమార్గాల వేడుక లక్ష్యం:

ఇది మన నదుల యొక్క అనేక విలువలను ప్రతిబింబిస్తూ, ప్రజల్లో అవగాహన పెంచడానికి మరియు ప్రపంచవ్యాప్తంగా అన్ని నదుల మెరుగైన నిర్వహణ కై కృషి చేస్తుంది. దాదాపు ప్రతి దేశంలోనీ నదులు అనేక ముఖ్యాలను ఎదుర్కొంటు న్నాయి. మన క్రియాల్సీల భాగస్వామ్యం ద్వారా మాత్రమే రాబోయే నంపత్సరాల్లో వాటి భవితవ్యాన్ని మనం కాపాడుకోగలం.

సంక్లిష్ట చరిత్ర:

2005 లో, ఐక్యరాజ్య సమితి మన నీటి వసరులను మరింత వెరుగ్గా చూసుకోవాల్సిన ఆవశ్యకత గురించి మరింత అవగాహన కల్పించడంలో సహాయపడటానికి వాటర్ ఫర్ లైఫ్ దశాబ్దాన్ని ప్రారంభించింది. దీని తరువాత, అంతర్జాతీయంగా ప్రసిద్ధి చెందిన “రివర్ అడ్కెట్” మార్క్యూ ఏంజెల్స్ ప్రారంభించిన ప్రతిపాదనకు ప్రతిస్పందనగా “ప్రపంచ నదుల దినోత్సవం” స్థాపన జరిగింది. 1980 నుండి వశిష్ఠ కెనడాలో మార్క్యూ ఏంజెల్స్

స్థాపించి నాయకత్వం వహించిన బిసి రివర్స్ డే విజయం ఆధారంగా నదుల దినోత్సవం ను జరుపుకోవడానికి ఒక గ్లోబల్ ఈవెంట్ ప్రతిపాదన రూపొందించబడింది. ప్రపంచ నదుల

దినోత్సవ కార్బ్రూక్మాన్ని వాటర్ ఫర్ లైఫ్ దశాబ్ద లక్ష్యాలకు బాగా సరిపోతుందని ఐక్యరాజ్యసమితి ఏజన్సీలు భావించి ప్రతిపాదనకు ఆమోదం తెలివింది.

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న నదీ బెత్సాహికులు కలిసి డబ్బుత్తెద్దీ ప్రారంభ ప్రపంచ నదుల దినోత్సవ (WRD) కార్బ్రూక్మాన్ని నిర్వహించారు. 2005లో

జరిగిన ఆ మొదటి కార్బ్రూక్మం గొప్ప విజయాన్ని సాధించింది మరియు డజన్ కోర్టీ దేశాలలో రివర్స్ డే జరుపుకున్నారు. అప్పటి నుంచి ఈ కార్బ్రూక్మం కొనసాగుతూనే ఉంది. దీనిని ప్రతి నంపత్సరం సెప్టెంబరు నాల్గవ ఆదివారం జరుపుకుంటారు. గత నంపత్సరం, 100 దేశాలలో కొన్ని మిలియన్ మంది ప్రజలు మన నదుల, జలమార్గాల యొక్క అనేక విలువలను జరుపుకున్నారు.

వ్యవస్థాపకుడు ప్రసిద్ధ “రివర్ అఫ్సెట్” మార్క్ ఏంజలో గురించి:

కెనడాలోని బ్రిటిష్ కొలంబియాలోని బర్మాబీకి చెందిన మార్క్ ఏంజలో అంతర్జాతీయంగా ప్రసిద్ధి చెందిన నదీ పరిరక్షకుడు. బ్రిటిష్ కొలంబియా ఇన్స్టిట్యూట్ అఫ్ పెక్కాలబీ (బిసిపటి)లో రివర్ ఇన్స్టిట్యూట్కు క్రైర్ ఎమెరిటస్‌గా వ్యవసారిస్తున్నారు. మార్క్ ఫిష్, వైల్డ్ లైఫ్ అండ్ రిక్రియేషన్ ప్రోగ్రామ్‌కు సుదీర్ఘ కాలం అభివృత్తిగా కూడా ఉన్నారు. గత నాలుగు రశాబ్దాలుగా నది పరిరక్షణ ప్రయత్నాలకు గుర్తింపుగా ఆర్డర్ అఫ్ బ్రిటిష్ కొలంబియా, ఆర్డర్ అఫ్ కెనడా (తన దేశ అత్యున్నత పురస్కారం) రెండింటినీ అందుకున్నారు. మార్క్ ఏంజలో అనేక ఇతర పురస్కారాలలో ఐక్యరాజ్యసమితి సీవార్డ్ షిప్ అవార్డు మరియు నేపసల్ రివర్ కన్సర్వేషన్ అవార్డు ఉన్నాయి. సైమన్ ఫ్రేజర్ విశ్వవిద్యాలయం నుండి గౌరవ డాక్టరేట్ లభించింది. 2019లో, మార్క్ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా జలమార్గాలను రక్షించడానికి చేసిన సుదీర్ఘ ప్రయత్నాలకు గుర్తింపుగా ట్రైంట్ విశ్వవిద్యాలయం నుండి గౌరవ డాక్టరేట్ను ప్రధానం చేసింది.

వాటర్ వారియర్ ప్రాఫెసర్ వేదకుమార్ మణికొండ, ఛైర్మన్, ఫోరం ఫర్ బెటర్ ప్రైదరాబాద్ నైర్మత్వంలో మరియు ప్రపంచ నదుల దినోత్సవ సంస్ ఆధ్వర్యంలో దక్కన్ పోరిబేస్ అకాడమీ ట్రైన్ మరియు జెబీఆర్ ఆర్టిషెక్చర్ కాలేజ్, ప్రైదరాబాద్ సహకారంతో 24.9.2023న ప్రపంచ నదుల దినోత్సవాన్ని పురస్క రించుకుని ఉదయం 7 గంటల నుంచి “మూనీ నది సందర్భం” కార్యక్రమాన్ని, మూనీ నది ఒడ్డున, ప్రైదరాబాద్, నార్సింగ్లోని మంచిరేవుల వంతెన పద్ధ నిర్వహించారు. ఈ సందర్భంగా చారిత్రక మూనీ నది ఫోటో ఎగ్జిప్సన్ కూడా ఏర్పాటు చేశారు.

ప్రపంచ నదుల దినోత్సవాన్ని ప్రతి సెప్టెంబర్ 4వ ఆదివారం జరుపుకుంటారు. అంతర్జాతీయంగా ప్రసిద్ధి చెందిన నదీ సంరక్షకుడు, ప్రపంచ నదుల దినోత్సవం వ్యవస్థాపకుడు శ్రీ మార్క్ ఏంజలో ప్రారంభించారు. ప్రపంచ నదుల దినోత్సవం ప్రపంచ జలమార్గాల వేదుక. ప్రపంచ నదుల దినోత్సవం ప్రజల్లో మన నదుల యొక్క అనేక చారిత్రాత్మక విలువలను, ప్రాముఖ్యతను తెలియచేయాలికి, ప్రపంచవ్యాప్తంగా అన్ని నదుల మెరుగైన నిర్వహణ, దానికి మనం చేయవలసిన కృషిపై అవగాహన

పెంచడానికి దోహదం చేస్తుంది.

ప్రైదరాబాద్ లోని బాబుఖాట్ పద్ధ సంగమించి ముందుకు సాగి వాదేవల్లి, కృష్ణ నదిని దాతే “ESA-MUSI” నది చరిత్రను Prof.Er. వేదకుమార్ మణికొండ సభికులకు వివరించారు. ఉస్కాన్ సాగర్ సరస్వ, హిమాయత్ నగర్ సరస్వ రిజర్వ్యాయర్ నిర్మాణం గురించి వివరించారు. హరితపోరం పథం ద్వారా చెట్లు నాటి పచ్చదనాన్ని పెంచారు. అనేక ఎస్టేబీల్ ఏర్పాటు మరియు చెత్త తొలగింపు యూనిట్లను ఏర్పాటు చేసి మూనీ నదిని మురుగునిటి సుంచి పరిశుభ్రంగా ఉంచేందుకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపడుతున్న కార్యక్రమాలను యువతకు వివరించారు. నదిని పరిశుభ్రంగా ఉంచాల్సిన బాధ్యత కేవలం ప్రభుత్వంపై మాత్రమే లేదని, పోరసమాజం, సంస్థలు ఈ లక్ష్మింతో సమానంగా నిమగ్నం కావాల్సిన అవసరం ఉండని ఆయన ఉధాచించారు.

కొన్సిల్ శ్రీమతి నాగపూర్ సభనుద్దేశించి ప్రసంగిస్తూ మూనీ నది పరిరక్షణలో తన వంతు సహకారాన్ని అందిస్తామని హామీ ఇవ్వారు. ఎఫ్.బి.పోచ్ ఉపాధ్యక్షులు శ్రీ ఎం.పోచ్.రావు, ఎఫ్.బి.పోచ్ జనరల్ స్క్రూబరీ శ్రీమతి శోభాసింగ్, జి.బి.ఆర్ కాలేజ్ ఆఫ్ ఆర్టిషెక్చర్, ఆస్క్ ఫర్ గ్రామర్ సూక్ష్మ, హిమాయత్ నగర్, పలు పారశాలల విద్యార్థులు, స్థానిక సీనియర్ సిటిజన్సు, పర్యావరణవేత్తలు తదితర ఇతర సామాజిక సమూహాలు పాల్గొని మూనీ నదిపై వారి అభిప్రాయాలను, దాని పరిరక్షణ అవసరాన్ని వ్యక్తం చేశారు.

అనంతరం మంచిరేవుల బ్రిష్టీ వెంబడి, మూనీ నది ఒడ్డున పాదయాత్ర నిర్వహించి ఇక్కాలు ప్రతి నెలా మూనీనది బడ్ వెంబడి పోల్చి రోజున ‘శామ్-ఎ-మూనీ’ (SHAAM-E-MUSI) సాంస్కృతిక సమావేశం నిర్వహించాలని నిర్ణయించారు.

మూనీ నదిని ఉత్తమ రూపంలో ఉంచాలని విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, పోరసమాజం, ఎఫ్.బి.పోచ్, దక్కన్ పోరిబేస్ అకాడమీ ట్రైన్ సభ్యులు, ఇతరులు ప్రతిజ్ఞ చేయడంతో కార్యక్రమం ముగిసింది.

- కట్టా ప్రభాకర్,
m: 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

ప్రకృతి జీవనవేదం బతుకమ్మ

అనంతవిశ్వం భగవంతుని నృష్టి, ఒక అద్భుతం, వచ్చింపనలవికాని అందమైన కావ్యం. మానవ మేధస్సుకు అందని రహస్యాల పొత్తం. తరతరాలకు తరగని విజ్ఞాన సంపదల కడంబం. ఇంతటి గొప్ప నృష్టిలో పంచభూతాలతో కూడిన అందమైన ప్రకృతి అనంత కోటి జీవరాశులకు ఆధారభూతం. అందులో మానవ జన్మ ఒకటి. మనిషి భౌతిక దేహం పంచభూతాలమయం. కనుకే అనాది నుంచి నేటి వరకు మానవ పరిణామక్రమం ప్రకృతితో మమేకమై ఉన్నది.

భారత దేశం వేదభూమి, కర్మభూమి, తపో భూమి. మన మహర్షులు అందించిన గొప్ప సంపద వేదాలు, పురాణాలు, ఉ వనిషత్తులు, ననాతన ధర్మ సూత్రాలు మరెన్నో. భారతీయులు వీటి ఆధారంగా వరిస్తితులకు అనుగుణంగా తమ తమ ప్రాంతాలకు తగినవిధంగా సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు, ఆచార వ్యవహారాలు, జీవనశైలిని ఏర్పాటు చేసుకొని జీవనం సాగిస్తున్నారు.

మరాణాల ప్రకారం దేవుళ్ళందరూ ఒకరే అయినా వారి రూప రేఖలు, వారిని కొలిచే విధానం, వారి భక్తి విశ్వాసాలు ప్రాంతీయ ఆచారాలకు తగ్గట్టగా వారి వారి పండుగలు చేసుకోవడం అన్నది తరతరాలుగా వస్తున్న ఆచారమే. ఇదే క్రమంలో తెలుగువారు తమ ఆచారంగా చేసుకునే ‘బతుకమ్మ’ పూల పండుగ, ప్రకృతి పండుగ. ఇది తెలంగాణ సంస్కృతి సంప్రదాయాలకు చిహ్నంగా, తెలంగాణ రాష్ట్ర పండుగగా జరుపుకోవడం ఆనవాయితీగా మారింది.

బతుకమ్మ:

మానవాలి మనుగడకు ప్రకృతి చాలా ముఖ్యమని ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా చెపుతూ, సమైక్యతను కూడా చాటి చెపుతుంది బతుకమ్మ. పసుపు గౌరీదేవి సమేతంగా, ప్రకృతికి నిర్వచనంగా పంచభూతాల సాక్షిగా, బంధు మిత్ర సపరివారంగా పట్ల, పట్టణ ప్రజలందరూ కలిసి జరుపుకునే ఒక గొప్ప పండుగ. భగవంతుడిపై విశ్వాసం భక్తిభావం ఉట్టివడే విధంగా, చక్కని సాహిత్యంతో, చరిత్ర నేపథ్యంగా రాసిన పురాణ, జూనపద, వీరగాధలను పాటలుగా పాడడం వలన వారిలో ఉత్సేజం పెల్లుబికి మనుషులు చైతన్య

వంతులుగా అవుతారు. ఈ పాటల వల్ల ప్రజల జీవన విధానాలు, గుణగణాలు, వారిలోని రాగదేశాలు, చరిత్ర, పురాణాలలోని ఘుట్టలు తెలుసుకునే అవకాశం కలుగుతుంది.

బతుకమ్మ పండుగలో సమాజానికి ఉపయోగపడే ఎన్నో గొప్ప విషయాలు మనుషుల జీవన శైలిని తెలిపే ఆచార వ్యవహారాలు నవ్వుక్కుత, మానవ నంబంధ బాంధవ్యాలు, ఆరోగ్య రహస్యాలులాంటి ఎన్నో గొప్ప గుణాలు ఉన్నాయి. కనుకే ప్రకృతి జీవనవేదంగా బతుకమ్మను తెలంగాణ ప్రజలేగాక దేవవిశేశాల్లో ఉన్న తెలుగువారందరూ జరుపుకోవడం వలన ఇది అత్యంత ప్రసిద్ధి పొంది, సంప్రదాయాత్మకమై మానవాలికి సందేశాత్మకంగా విరాజిల్లుతుంది.

తెలంగాణ చ్ఛాదయం -

బతుకమ్మ

‘బతుకమ్మ బతుకు / గుమ్మడి పూలు పూయగా బతుకు / తంగెడి పసిడి చిందగా బతుకు/ గునుగు తురాయా కులుకగ బతుకు/ కట్ల సీలిమల చిమ్మగా బతుకు’ అని ప్రజాకవి కాళీజీ తెలంగాణ వారసత్వ సంపద బతుకమ్మ పండుగ విశిష్టతను తెలియచేశారు. బతుకుతో ఇంత ప్రత్యక్ష సంబంధమున్న పండుగ మరొకటి లేదు. ప్రకృతిలో నిచిడికృత్యైన నిసర్గ సాందర్భాన్ని తెలంగాణ గుమ్మం ముందు నిలిపిన పండుగ బతుకమ్మ.

ప్పుం పునరుత్పత్తికి ప్రతీక, మానవ సమాజం ధరిత్రిపై అవిచ్ఛిన్సంగా కొనసాగడానికి స్ట్రీకి ప్రకృతి కల్పించిన ప్రత్యేక ధర్మం సంభాసోత్సుత్తి. తల్లి కడుపులో శిశువు పెరుగుదలతో పాటు దాని జీవన సారాలన్నీ బొడ్డు తాడు ద్వారానే తీరుతాయి. ఈ బొడ్డు తాడుకు, మహాత్మాన్ని, దైవత్మాన్ని అపాదించి రూపం కలిపిన్నే బొడ్డెమ్మ అవుతుంది. ఈ మహాన్ని పవిత్ర కృతజ్ఞతను వ్యక్తం చేసుకోవడం కోసం పూలను బత్కుమ్మగా, బొడ్డెమ్మగా కాలిచే అద్వితీయ సాంప్రదాయం కేవలం తెలంగాణకే సాంతం.

తెలంగాణ అంటేనే జాతర, పండుగలు, బహుజన దేవతారాధన. ఇక్కడి చెట్టు, పుట్టు, చేను, చెలక, పిట్ట, పుప్పు అన్నింటికి ఒక చరిత్ర ఉంటుంది. కాళీజీయుల సామ్రాజ్య పాలకులు తెలంగాణ అంతటా చెరువులను తవ్వించడం ఒక ప్రధానమైన

వనిగా పెట్టుకున్నారు. చెరువులను అభివృద్ధికి ప్రతీకలుగా భావించారు. అప్పటినుండి ఈ సాంప్రదాయాన్ని జానపదులు కాపాడుతూ వస్తున్నారు. చిరు మార్పులతో అనాటి పండుగను నేటికి జరుపుతున్నారు. ప్రజలు సుఖికంగా ఉంచేది చెరువుల వల్లే కాబట్టి అందరూ కలిసి ఏడాదికొకసారి చెరువులకు ఘూలతో కృతజ్ఞతలు చెప్పేవారు. అందుకే బతుకమ్మ చెరువుల పండు.

పండుగ జరిపే నాటికి పర్మరుతుపు ముగింపులో ఉంటుంది. చెరువులు, కుంటలు నీలి బంగారంతో నిండి ఉంటాయి. ఎటు చూసినా ఆకుపచ్చ రంగు ఉంటుంది. రకరకాల పుష్పాలు విరబూసి నేలపై సింగిడి ఏర్పడుతుంది. బతుకమ్మలో వాడే గుసుగు, తంగేడు, గుమ్మడి లాంటి అనేక పుష్పాలు చెరువు నీటిని శ్థితిచేస్తాయి. పండుగ కొనసాగుతున్న 18 రోజులు పంచే ఘలహోరాలలో పుష్పులమైన ఖనిజ, విటమిన్ పోషకాలు సమ్మిగ్నిగా ఉంటాయి. లయబద్ధమైన పాదపు కడలికలు, లలితమైన చప్పటి మోతలు, అధ్యతమైన సారస్వత విలువలు గల పాటలతో రసరమ్మ మోహనరాగాలతో ఒక అల్యాకీక ప్రవంచంలో విహారిన్నట్టున్న అనుభూతి కలుగుతుంది. ప్రేమలు, ఆప్యాయతలు, మానవ సంబంధాలను చిక్కపరిచే బతుకమ్మ చిరకాలం వద్దిలుతూనే ఉంటుంది.

బతుకమ్మ.. తొమ్మిది రోజులు..

తొమ్మిది నైవేద్యాలు ఇలా..

- మొదటి రోజు - ఎంగిలిపూల బతుకమ్మ
- రెండో రోజు - అటుకుల బతుకమ్మ
- మూడో రోజు - ముద్దపప్పు బతుకమ్మ
- నాలుగో రోజు - నానే బియ్యం బతుకమ్మ
- ఐదో రోజు - అట్ల బతుకమ్మ
- ఆరవ రోజు - అలిగిన బతుకమ్మ
- ఏదో రోజు - వేపకాయల బతుకమ్మ
- ఎనిమిదవ రోజు - వెన్నముద్దల బతుకమ్మ
- తొమ్మిదో రోజు - సద్గుల బతుకమ్మ

ముఖ్యంగా పల్లెల్లో అయితే పోటూ పోటీగా భిన్న రుచులను తయారు చేసి మరీ వడ్డిస్తారు. ఇంట్లో చేసుకున్న ఏ పంటకమయినా.. మరో నలుగురికి పంచి వారితో తినిపించడం బతుకమ్మ పండుగలో కనిపించే సంతోషకరమైన సన్నిహితం. తొమ్మిది రోజుల బతుకమ్మ సంబరంలో కనిపించే ముఖ్యమైన ప్రసాదాలు ఇవి.

మొదటి రోజు : ఎంగిలిపూల బతుకమ్మ..

బతుకమ్మ మొదటి రోజు పెత్తర అమావాస్య నాడు

జరుపుకొంటారు. ఆరోజు నువ్వులు, బియ్యం పిండి, నూకలు కలిపి నైవేద్యం తయారు చేస్తారు. పండుగకు ముందు ఆయా పుష్పాలన్నీ వివిధ కీటకాల పరాగ సంపర్కం కారణంగా ఎంగిలి పడ్డాయని తలవి మొదటి రోజు బతుకమ్మను ఎంగిలిపూల బతుకమ్మగా వ్యవహరిస్తారు. ఆరోజు నువ్వుల సద్గిని అందరితో పంచుకుంటారు.

రెండో రోజు : అటుకుల బతుకమ్మ..

రెండో రోజు అటుకుల ప్రసాదం చేస్తారు. సప్పిడి పప్పు, బెల్లం, అటుకులు కలిపి అమ్మవారికి ఇష్టంగా వడ్డించే నైవేద్యం ఇది.

మూడో రోజు : ముద్దపప్పు బతుకమ్మ..

మూడో రోజు ముద్దపప్పు బతుకమ్మ. ముద్ద పప్పు, పాలు, బెల్లంతో వేడివేడిగా నైవేద్యం తయారు చేసి అమ్మవారికి సమర్పిస్తారు.

నాలుగో రోజు : నానచియ్యం బతుకమ్మ..

నాలుగో రోజు నాన బియ్యం బతుకమ్మ. నాన బెట్టిన బియ్యంను పాలు, బెల్లంతో కలిపి ఉడికింది ప్రసాదంగా తయారు చేస్తారు.

ఐదో రోజు : అట్ల బతుకమ్మ..

ఐదోరోజు అట్ల బతుకమ్మ. అట్ల లేదా దోశలను అమ్మవారికి నైవేద్యంగా వడ్డిస్తారు.

ఆరవ రోజు : అలిగిన బతుకమ్మ

ఆరో రోజు అలిగిన బతుకమ్మగా జరుపుకొంటారు.

ఆరోజు అమ్మవారికి అలకగా చెప్పుకుంటారు. ఉపవాసం పాటిస్తారు

వెదో రోజు : వేపకాయల బతుకమ్మ..

వెదోరోజు వేపకాయల బతుకమ్మ. బియ్యంపిండిని బాగా వేయించి వేపపండ్లగా తయారుచేసి అమ్మవారికి నైవేద్యంగా సమర్పిస్తారు.

ఎనిమిదవ రోజు : వెన్నముద్దల బతుకమ్మ..

ఎనిమిదో రోజు వెన్నముద్దల బతుకమ్మ. నువ్వులు, వెన్న లేదా నెయి బెల్లం కలిపి వెన్నముద్దల నైవేద్యంగా వడ్డిస్తారు.

తొమ్మిదో రోజు : సద్గుల బతుకమ్మ..

బతుకమ్మ నవరాత్రి ఉత్సవాల్లో చివరి రోజును సద్గుల బతుకమ్మగా జరుపుకొంటారు. తొమ్మిదోరోజు పెరుగన్నం, చింతపండు పులిపూరు, కొబ్బరన్నం, నువ్వులన్నం అనే ఐదురకాల నైవేద్యాలు తయారు చేసి అమ్మవారికి నివేదిస్తారు.

- ఎసికె. శ్రీహరి

m : 9849930145

e : ackvs08@gmail.com

ప్రకృతితోనే భద్రమైన భవిష్యత్తు

భూమి మీద ఉన్న సకల జీవకోటికి ప్రకృతి అధారం. ఇది సృష్టి, లయలకు కారణమైన ఒక శాశ్వతమైన మౌలిక ప్రమాణం. ఈ రోజు మనం చూస్తున్న ప్రకృతి నుమారు 450 కోట్ల సంవత్సరాలలో అభివృద్ధి చెందిందని జీవాస్త్ర చరిత్ర చెబుతోంది. దార్యిన్ సిద్ధాంతం ప్రకారం జీవ పరిషామానికి, జీవుల వికాసానికి ప్రకృతి పుట్టినిల్లు. మనం ఫీల్చేగాలి, తాగే నీరు, తినే ఆపరం, పండించే నేల, భూమిలోని ఖనిజాలు, రాయి, కాంతి, ఉష్ణం, చెట్లు, జంతువులు అన్నీ ప్రకృతిలో భాగాలుగా ఉంటూ సమతుల్యతను కాపాడుతున్నాయి. ప్రకృతి మన మనుగడకు తోడ్డుతూ రోజువారి జీవన వినియోగానికి ఉపయోగపడే అనేక అవసరాలను నిస్పారంగా తీర్చుస్తున్నది. అందుకే ప్రకృతిని తలి అని అంటారు. ప్రకృతి మనకు భౌతికావసరాలనే కాకుండా మానసికోల్సను, మనశ్శాంతి, మానసిక ఆరోగ్యం, రసాత్మకత అంతిమ అనందం ఇవ్వడానికి ఉపయోగపడుతుంది. ప్రపంచంలో భారతీయ పర్మావరణ సంస్కృతి మహాన్నతమైంది.

అనాది నుండి కూడా భారతీయులు ‘ప్రకృతిని ఆవిష్కరించు కోవడం ద్వారా మనల్ని మనం ఆవిష్కరించుకోవచ్చు’ అనే సైతిక తాత్పొక చింతనను కలిగివుండి. ప్రకృతిని మనం రక్షిస్తే అది మనల్ని రక్షిస్తుంది అనే భావశతో ప్రకృతిని ఆరాధిస్తూ, కాపాడుతూ ప్రకృతితో సామరస్య జీవనం గడిపేవారు. కానీ ఈ చరణర జగత్తులో భాగమైన నేఱి ఆధునిక మానవుడు అభివృద్ధి, విలాసవంతమైన జీవితం, శాస్త్ర పురోగతిల నెపంతో నేడు తనతో పాటు ప్రకృతిలో కోట్లాది జీవరాశులున్నాయని, ప్రకృతి సమస్త జీవరాశుల ఉమ్మడి ఆస్తి అనే విచ్ఛక్షణను కోల్పోయి ప్రకృతిపై దాడి చేస్తూ అడవుల విధ్వంసం, ఆపాస ప్రాంతాల విధ్వంసం జీవ వైవిధ్య విధ్వంసం లాంటి రకరకాల విధ్వంసాలకు పాల్పడుతున్నాడు. ఈ కారణంగా ప్రకృతి ప్రమాదంలోకి నెట్టివేయ బడటంతో అసంఖ్యక వృక్ష జంతు జాతులు అంతరించిపోతున్నాయి.

జీవించే హక్కును సైతం హరించి వేస్తున్న ప్రకృతి విధ్వంసం అనే సమస్య అణుబాంబు కన్నా ప్రమాదకరమైనదని పర్మావరణవేత్తలు భావిస్తున్నారు. ఈ నేపథ్యంలో ప్రకృతి సంరక్షణ గురించి ప్రజల్లో అవగాహన పెంచానికి, సుస్థిరాభివృద్ధిని ప్రోత్సహించానికి ప్రపంచ దేశాలన్నీ ప్రతి సంవత్సరం జులై 28న ప్రపంచ ప్రకృతి సంరక్షణ దినోత్సవం (పర్ట్ల్ నేచర్ కంబర్స్ ఎస్సెస్ డె) నిర్వహిస్తున్నాయి. గత సంవత్సరం ప్రకృతితో సామరస్య జీవనం గడపటం అనే నినాదంతో నిర్వహించగా, ఈ సంవత్సరం 28 జులై 2023న ఫారెస్ట్ అండ్ లైస్ హుడ్ - నస్టేనింగ్ పీపుల్ అండ్ ప్లానేస్ అనే ఇతివృత్తంతో ప్రపంచ దేశాలన్నీ ప్రకృతి సంరక్షణ దినోత్సవాన్ని జరుపుకున్నాయి.

ఈ రోజు ప్రధానంగా అసాధారణ వాతావరణ మార్పులు, భూతాపం, తీవ్రమైన చలి, బిసోన్ పొర క్లీట్సు, అడవుల కొర్మిచ్చు, సునామీలు, కొండ చరియలు విగిపడటం, ఎల్ నినో, -లానినో పరిస్థితులు, హీట్ వేవ్స్, తుఫానులు, వరదలు, కాలుఘ్యం, కోవిడ్ - 19 లాంటి మహామార్గి, వ్యాధులు ప్రబలండం వంటి తీవ్ర పర్మావరణ సమస్యలు, -పరిపూర్వ మార్గాలు, సహజ వనరుల సంరక్షణ, జీవ వైవిధ్య సంరక్షణల గురించి వర్షానీయాంశాలుగా ఉంటాయి. ఈ సందర్భంగా పలు అంతర్జాతీయ పర్మావరణ పరిరక్షణ సంస్థలతో పాటు జాతీయ పర్మావరణ పరిరక్షణ సంస్థలు కూడా 2030 సంవత్సరాన్ని మైలురాయిగా ఎంచుకొని, వారు రూపొందిస్తున్న పలు పరిశోధన అంశాలతో కూడిన పర్మావరణ వ్యాపోల అమలు, వాటి లక్ష్మసాధనకు పాలకులు, ప్రజలు సమష్టిగా నిరంతరం కృషి చేయాలని లేనిచోసమీప కాలంలో ప్రకృతి విలయం తప్పదని చేస్తున్న హెచ్చరి కలను పరిగణనలోకి తీసుకోవలసిన ఆవసరం ఎంతైనా ఉంది.

నేచర్ -2030 ప్రోగ్రామ్ అనేది జంటల్రేవనల్ యానియన్ ఫర్ కష్టర్సేస్స్ ఆఫ్ నేచర్ (ఐముసియన్) అనే పర్మావరణసంస్థ ప్రవేశపెట్టిన ఒక బృహత్తరమైన ప్రకృతి సంరక్షణ కార్బ్రక్టమం. ఐయుసియన్ అనేది 1400లకు పైగా ప్రభుత్వం, శౌరసమాజ సంస్థల సభ్యత్వం, 15000 లక్ష పైగా పర్మావరణ నిపుణులను కలిగిన ప్రపంచంలోని అతిపెద్ద, అత్యంత వైవిధ్యమైన నెట్వర్క్ కలిగిన అంతర్జాతీయ పర్మావరణ పరిరక్షణ సంస్థ. దీని ప్రధాన కార్బ్యులయం స్విట్జర్లాండ్లో ఉంది. ఈ సంస్థ ప్రతి నాలుగేండ్రకు ఒకసారి పరల్ కష్టర్సేస్స్ కాంగ్రెస్ (డబ్బుసిసి) సమావేశాలను నిర్వహిస్తూ ప్రకృతి వనరులు జీవ వైవిధ్య సంరక్షణ, పునర్దశాలే లక్ష్మీలుగా పర్మావరణ వ్యాపలను రూపొందిస్తూ ప్రపంచ దేశాలకు మార్గ నీరేశనం చేస్తుంది. ఒకే ప్రకృతి, -ఒకే భావిష్యత్తు (వన్ నేచర్ -వన్ ఫ్యాచర్) అనే నినాదంతో నేచర్ -2030 ప్రోగ్రామ్ ను లాంచ్ చేసి 2021-2030 కాలాన్ని ప్రకృతి పునర్పద్ధరణ దశాబ్దంగా ప్రకటించింది.

2020 తర్వాత వాతావరణ పరిస్థితులు, గ్లోబల్ డైపర్సిటీ, సుస్థిరాభివృద్ధి అంశాల ప్రాంతికిన నేచర్ - 2030 ప్రోగ్రామ్ ఎజెండాను రూపొందించింది. ఈ పదేండ్ర కాల వ్యవహరిలో 2030 నాటికి భూభాగం నీరు, సముద్రాలు, వాతావరణం, జీవ వైవిధ్యములను, మానవ ఆరోగ్యం, మానవ శైయన్సులతో సమస్యలుం చేసి సమగ్ర సుస్థిరాభివృద్ధి దిశగా ప్రోత్సహించాలన్నే ఈ ప్రోగ్రామ్ ముఖ్య లక్ష్మి. ఈ ప్రకృతి పరివర్తనాత్మక మార్పుకు రిక్స్యూజ్స్, రిపేర్స్, రిసోర్స్, రిస్టోర్స్,

రికనెక్ట్ అనే ఐదు (5 -ఆర్స్) క్రాన్ కబింగ్ వాహకాలు సహాయకారులుగా ఉపయోగపడుతాయి. ఈ నేపర్ -2030 ప్రోగ్రామ్ అజెండాలోని అంశాలను 2021 సెప్టెంబర్లో ప్రార్థనలోని మార్పీల్లలో జరిగిన వరల్డ్ కన్ఫరెంషన్ కాంగ్రెస్ సదస్యు ఆమోదించి ఈ ఎజండా అంశాల అమలుకు ప్రపంచ దేశాలన్నీ కృషి చేయాలని కోరింది.

ప్రకృతి విధ్వంసాన్ని అడ్డకోవడంలో మానవుని ఘోర వైఫ్యల్యాన్ని నేటికే పలు పరిశోధనలు, అధ్యయనాలు ఎత్తిచూపుతూనే ఉన్నాయి. పారిశామిక విప్పవం కంటే ముందు ఉప్పోట్టుతో పోలిస్తే సగటు ఉప్పోట్టుతో వచ్చే 2030 నాటికి $1.50^{\circ}C$ మేర పెరిగే అవాశం ఉండని ప్రపంచ వాతావరణ సంస్థ (డబ్లుయంబ) తన అన్యుపల్ క్లేమ్స్ స్టాటస్ రిపోర్ట్ - 2022లో పేర్కొంది. 2030 నాటికి భూభాగం, జల భాగాలలో కనీసం 30శాతం భూభాగాన్ని పూర్తి స్టోయలో పరిరక్షించేందుకు 30 బై 30 ప్రణాళికను అమలు చేయాలని కెనడాలో జరిగిన మాంట్రియాల్ జీవ వైవిధ్య సదస్యు -2022 తీర్మానించింది. వాతావరణ దుప్తుభావం మల్ ఎక్కువగా నష్టపోతున్న పేద, బలహీన దేశాలకు లాన్ అండ్ డ్యూమేజి ఫండ్సు అందించడం ద్వారా వాతావరణ న్యాయం కొరకు కృషి చేయాలని కూడా ఈ సదస్యు కోరింది.

నానాటికే పెరుగుతున్న ఉప్పోట్టుతలు, భూతాపం వల్ల భూ ఉపరితలం వేడక్కడమే కాకుండా సముద్రాల అడుగు భాగం కూడా వేడెక్కుతున్నట్లు అమెరికాకు చెందిన నేషనల్ ఓప్పీయానిక్ అట్టాస్పియరిక్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ (య్స్టేట్స్ ఐఎస్) తన తాజా అధ్యయనం 2023లో తెలిపింది. ఈ కారణంగా వాతావరణంలో అనూహ్య మార్పులు సంభవిస్తాయని, కర్మన ఉద్ధారాలైన కార్బన్ దై ఆట్టెడ్, మీథేన్ వంటి గ్రీన్ హాస్ట్ వాయువులు, ఉప్పోట్టుతలు అందోళనకలిగించే స్టోయలో పెరుగుతాయని, రుతువులు గతి తప్పుతాయని, సముద్ర మట్టాలు, సముద్ర ఉపరితల ఉప్పోట్టుతలు సముద్రాలలో ఆమ్ల త్వం నానాటికే పెరిగిపోయి దాదాపు 14% జీవులు అంతరించి పోతాయని ఆ నివేదిక తెలిపింది. భూతాపం హీల్ వేవ్ కారణంగా 2030 నాటికి ఆర్టిఫిషిక్ మహాసముద్రం మంచ రహిత సముద్రం (ఐఎస్ ట్రై ఓషన్) గా మారుతుందని లండన్ నుండి ప్రచురితమవుతున్న నేపర్ కమ్యూనికేషన్స్ జర్నల్, జూన్ 2023 సంచికలో పేర్కొంది.

ఫలితంగా భారీ ఎత్తున జీవులకు ముఖ్య తప్పదని తెలుస్తోంది. ఈ భూగ్రహంపై ప్రకృతి వినాశనానికి మానవుడే ప్రధాన కారకుడని ఈ తాజా పరిశోధనలన్నీ కూడా తేటత్తెల్లంజేస్తున్నాయి. కనుక కనీసం 2050 నాటికైనా ప్రకృతితో సుస్థిరమైన సామరస్య జీవనం అనే ఆశయాన్ని సాధించుటకు 2030 సంవత్సరం నాటికి ప్రకృతి వనరుల విధ్వంసాన్ని జీవ వైవిధ్య వినాశనాన్ని పూర్తిగా అపాలని అందుకు ప్రపంచ దేశాలన్నీ తగు కృషి చేయాలని యుఎన్బ ఇబీవల పిలుపునిచ్చింది. అందుకే ఇలాంటి ప్రకృతి విరుద్ధ వాతావరణ పరిస్థితులు మానవాళి భవిష్యత్తును ప్రశ్నార్థకంగా మారుస్తున్న ప్రస్తుత తరువాంలో మరింత అవగాహనతో పరిష్కార మార్గాలు కనబరవకపోతే

ముందుతరాలు మనల్ని క్షమించవ.

ప్రకృతి మనల్ని రక్షించేది మాత్రమే కాదు, హద్దులు మీరితే ప్రకోపించి శిక్షిస్తుంది కూడా.

ఈ పర్యావరణ తాత్క్విక భావనను అర్థం చేసుకొని ప్రజలు, పాలకులు ప్రకృతి వనరుల శోషణకై తపూతపూడకుండా ప్రకృతి వనరుల పోషణకై తగు కృషి చేయాలి. ప్రపంచ దేశాలన్నీ పొరిస్ పర్యావరణ ఒప్పంద ఒడంబడికలను అమలు పరచాలి. పేద, బలహీన దేశాలకు వాతావరణ న్యాయం (క్రైస్తువీయ జస్టిష్) కలుగుటకు తగు చర్యలు చేపట్టాలి. ప్రజల్లో శాస్త్రీయ సామాజిక బాధ్యతను (సైంటిఫిక్ సోషల్ రెస్పోన్స్ బిలిబిలీ) మరింత పెంచుటకు కృషి జగగాలి. అడవుల నరికివేతను, అటవి జంతువులను చంపటం అరికట్టాలి. చెట్లను విరివిగా నాటాలి. అదివాసీ చట్టాలను గౌరవించి చెట్ల పరిరక్షణ బాధ్యతను స్థానికులకే అపుగించాలి. వ్యవసాయంలో రసాయన ఎరువులు పెస్టి సైంట్రిస్ట్, వీడిసైంట్రిస్ట్లను విపులవిడిగా వాడకుండా, సహజ ఎరువులు వాడి, సేంద్రియ వ్యవసాయాన్ని ప్రోత్సహించాలి.

పెరుగుచున్న జనాభాకు తగ్గట్టుగా సౌరశక్తి, పవనశక్తి, అలల శక్తి వంటి సాంప్రదాయీతర ఇంధన వనరులను అందుబాటులోకి తేచాలి.

వాయు కాలుష్య నివారణకు పెట్రోల్, డీజిల్ వాహనాల స్థానే ఎలక్ట్రిక్ వాహనాలను ప్రోత్సహించాలి. ప్లాస్టిక్ భూతాన్ని తరిమేయాలి, సింగిల్ యూఐ ప్లాస్టిక్ వస్తువులను ఉత్పత్తి చేయడం, వాడకంపై గల నిపేధాన్ని కలిసంగా అమలు చేయాలి. నీటి ఆహార వ్యధాను అరికట్టాలి. పర్యావరణ ఉద్యమాలలోని ప్రజా సంకేమ అంశాలకు తగ్గట్టుగా తగు నిర్మయాలు తీసుకోవాలి.

విద్యార్థులకు ప్రజలకు వన మహాత్మవం, స్పచ్చ భారత్ ప్రాజెక్ట్ ట్రైగర్ మాంగ్రావ్ ఫర్ ప్ర్యాచర్, ప్రాజెక్ట్ ఎలిపొంట్ క్రోకడ్లోర్ ప్రాజెక్ట్ సీట్లోర్ ప్రాజెక్ట్ సహజ వనరుల పొదుపు, ప్లాస్టిక్ వినియోగం, పర్యావరణ కాలుష్యం వంటి ప్రకృతి సంరక్షణ అంశాలపై సదస్యులు అవగాహన కార్బన్ మాలుల్లోని ప్రజా సంకేమ అంశాలకు తగ్గట్టుగా తగు నిర్మయాలు తీసుకోవాలి.

3 -ఆర్గ్ సూత్రంలోని దెండ్యూస్, రియూజిల్, రి సైకిల్ పద్ధతులు మనిషి నిరంతర జీవితంలో భాగం కావాలి. రేకును తుంచి వువ్వు అందాన్ని ఎప్పుడికీ ఆస్యాదించలేము అన్న ప్రముఖ భారతీయ తత్త్వవేత్త రవీంద్రనాథ్ టాగోర్ మాటలు ఎంత సత్యమో ప్రకృతి వినాశనానికి పాల్చుతుండు మానవుడు భద్రంగా జీవించలేదు అన్నది కూడా అంతే నిజం. కావున 'ప్రకృతిని జయించాలి' అనే ఆలోచనను మానుకొని నూతన హరిత సాంకేతిక ఆవిష్కరణలతో ప్రకృతి సంరక్షణకు, పర్యావరణ పునరుద్ధరణకు, పునఃప్రతిష్ఠకు పాటుపడుతూ ప్రకృతితో కలిసి సామరస్య జీవనం గడవలమే ప్రథమ కర్తవ్యంగా భావించి ఆచిరించినపుడు మానవుడు ప్రకృతిలో సుదీర్ఘ కాలం భారంగా జీవించగలడు.

- డా॥ భారత రహిందర్

m : 9912536316

(మన తెలంగాణ సాజన్యంతో)

వీరగల్లు

ఉమాదేవి

అంతులేని ముడి (పెట్రోగ్రేఫ్)

గణపతి(జైనం)

కొత్త చరిత్ర నీది ‘ఉమ్మెదా’!

తెలంగాణాలో అడుగుగున చారిత్రక ప్రదేశాలు. వేలయేండ్ల చరిత్ర మొస్తున్న రాతిగుహలు, దేవాలయ శిథిలాలు, శిల్పాలు, శాసనాలు... ఎక్కడ పిడికెడు మళ్ళీని ముట్టుకున్న మానవవికాస పరిమళాలు గుబాళిస్తాయి. ఎంత అద్భుత చరిత్రను తన కడుపున దాచిందో ఈ నేల. ఒక్కాక్కు క్షేత్రం ఒక్కాక్కు ప్రత్యేకతతో నవ, నవోన్మేఘ విశేషాలతో రంగమెక్కుతుంది తెలంగాణ చరిత్ర. కొంచెం ఇష్టంతో, కొంచెం మర్యాదతో చరిత్రను అన్నిషించేవారికి తెలుసు చిన్నరాతిముక్క నుంచి బృహద్దేవాలయాల దాక కొత్త తెలంగాణ చరిత్రే.

నిజమాటాద్ జిల్లా నందిపేట మండలం ఉవ్వెడ ఒక చారిత్రక గ్రామం. ఉమ్మెద అనేది పాత ఉమ్మెడ, కొత్త ఉమ్మెద అని రెండు గ్రామాల ఉమ్మడి రూపం. గోదావరినది ఒడ్డున ఉన్న ఈ పూరిలో చారిత్రక పూర్వాయుగం నుంచి మధ్యాయుగాల దాక జరిగిన మానవ సాంస్కృతిక పరిణామాల క్రమాన్ని చూడవచ్చు.

ఉమ్మెడ గ్రామం శ్రీరంసాగర్ ప్రాజెక్టులో ముంపుకు గుర్తెంది. ఇప్పుడున్నది కొత్త గ్రామం. ఉమ్మెడకు ఆ పేరు ఆ గ్రామంలో వెలసిన ఉమామహాశ్వరాలయంపల్లినే వచ్చిందని గ్రామస్తుల కథనం. ఉమామహాశ్వరాలయం ఏకకాటం. గర్భగుడి, అంతరాళం, అర్ధమంటపాలతో నిరూపించున్నది. గర్భగుడిలో వర్షులాకారంలో, అంచులున్న పానవట్టం మీద బాణవింగం ప్రతిష్ఠించబడివుంది. గర్భగుడిలో శివలింగానికి వెనక అమృదేవత శిల్పం ఉంది. ఈ దేవత చతుర్మణి. పరహస్తాలలో త్రిశాలం, ధమరుకం, నిజహస్తాలలో ఖద్గం, రక్తపాత్రలున్నాయి. ఇది దుర్మారూపం. తననే ఉమాదేవి అని పిలుస్తున్నారు. అంతరాళం ద్వారానికి కుడిపక్కన కుడివైపు తొండంతో లలితాసనంలో ఉన్న

దేవాలయ మంటపం, నంది

చతుర్మణిదైన గణపతి శిల్పం ఉంది. ఇది జైనశిల్పాలై. కిరీటాలు, పెద్దమీసాలతో కనిపించే ద్వారపాలకులలో ఒకరు గడ, మరొకరు దండం ధరించి నిలుచున్నారు. వారు ద్విభూజులు. గుడి మంటపం

16స్తంభాలతో, కక్షాసులాలతో, 3 తోవలతో ఉన్నది. స్తంభాలమీద పుష్పాలు, హంస, ఏనుగు, ఏనుగులు అభిషేకిస్తున్న శివలింగం వంటి అర్థ శిల్పాలు చెక్కబడి వున్నాయి. గర్భగుడి ముఖద్వారం మీద లలాటబింబంగా ఏనుగులు అభిషేకిస్తున్న శివలింగముంది. అంతరాళం ద్వారంపైన లలాటబింబంగా వినాయకుడున్నాడు. అర్థమంటపంలో 16స్తంభాలు, కక్షాసులాలతో 3తోవలు తీయబడి వున్నాయి. స్తంభపోదికలపై భారవాహకులుగా ప్రీలను చెక్కారు. అలయం మంటపం ఉత్తరద్వారానికి పైన జైనతీర్థంకరుడు అభినందుని లాంఘనమైన కోతులు చెక్కబడ్డాయి. మంటపంలో భువనశిల్పంగా చక్రం కనిపిస్తుంది. (సిద్ధాస్యాయరెడ్డి)

గుడిముందు దీపాలంకరణకు దివ్యేలుచెక్కిన ఎత్తైన దీపస్తంభమున్నది.

ఉమామహాశ్వరాలయానికి కొంత దూరంలో పాత గ్రామానికి అతిసమీపంలో ఉన్న రాతిగుట్టలను కాలబైరపుని గుట్టలంటారు. ఇక్కడే కాలబైరపస్వామి గుడి వుంది. కైరవుడు చతుర్మణి. ధమరుకం, త్రిశాలం, ఖద్గం, రక్తపాత్రలతో త్రిభంగిమలో చెక్కబడిన శిల్పం. కైరవునికి కుడివైపు చాముండి, ఎడమవైపు గణపతి, రెండు వర్షులాకారపు పానవట్టాలపై బాణవింగాలు ప్రతిష్ఠించబడి, వాటికెదురుగా నంది శిల్పాలున్నాయి.

కాలబైరపగుట్టలో ఎన్నో రాతిగుండ్లు, వాటిచేత ఏర్పడ్డ గుహలున్నాయి. రాతిగుండ్ల మీద శిల్పాలున్నాయి.

			
రాతిబొద్దులు- నక్కలూళి	నూరుడుగుంటలు (కొత్తరాతియుగం)	ఉమ్మెడ కళ్యాచీ చాటక్స్ మలి శాసనం	ఉమ్మెడలో తొలి శాసనం

శాసనాలున్నాయి. ఒకచోట జైన గణపతి, అదేరాతిగుండు మీద తలపై కిరీటం, చెవులకు కుండలాలు, మెడలో హోలు, జంధ్యం, నీచేబంధంతో, చేతుల్లో కత్తి, దాలు ధరించిన సరసర్పురూపంలో నాగశిల్పముంది. ఇంకాకచోట సర్పం చెక్కిపుంది. ఇంకాక రాతిగుండు మీద గణపతి, కార్ట్రికేయుని అర్థశిల్పముంది. అక్కడ కనిపించే విడి శిల్పాలలో రాష్ట్రకూటటైలిలో చెక్కిన గణపతి విగ్రహం, హనుమంతుడు, గరుడుడు, రాముడు, గుహలయంలో చతుర్భుజి అయి త్రిశాలం, ధఘరుకం, ఖడ్గం, రక్తపాత్రలలో నుభానసంలో మణిమకుటం ధరించి కూర్చున్న దేవత శిల్పముంది. గుడిబయట గోదావరినది ఒడ్డున చతుర్భుజి స్థంభానికి 4పెట్టల 4తలలు, 5వది స్థంభశీర్షంపై ఊర్ధ్వముఖంగా పంచముఖంఊంజనేయ శిల్పం చెక్కిపుస్తది. ఈ శిల్పం చెక్కిన తీరు అరుదైనది.

ఇవన్నీకాక పాత గ్రామంలోని అలయ నమీవంలో విల్లమ్ములు, కత్తి ధరించిన ఎక్కటి ఒకరు, రెండవది విలుకాడు, మూడవ వీరగల్లు బరిసెతో దొంగలను దునుమాడి గోరక్షణ చేసి అమరుడైన యోద్ధ రాష్ట్రకూటటైలిలో వున్న శిల్పంతో మూడు వీరగల్లుల శిల్పముంది.

ఉమ్మెడ కాలబైరవస్యామిగుట్ట చుట్టూ ఎన్నోరాతిగుండ్లు, సహజసిద్ధమైన రాళ్యపేర్పుతో ఏర్పడ్డ గుహలున్నాయి. పరుపు బందరాళ్లున్నాయి. ఒక పరుపుబందమీద 23 రాతిబొద్దు (cupules) లున్నాయి. వీటి అమరిక నక్కలూళిని సూచించే విధంగా వుంది. చరిత్రకారుడు కెపిరావు ఇవి 4వేల సంవత్సరాల కిందటి బృహచ్ఛిలా యుగానివిగా భావిస్తున్నానన్నారు. ఇంకా పాతవి కావచ్చని చరిత్రబృందం భావిస్తున్నది. మరొక చోట రాతిబొద్దులున్నాయి. అంతేకాదు ఇప్పటికి వేల సంవత్సరాల పూర్వపు కొత్తరాతియుగానికి చెందిన నూరుడుగుంటలు పదుల నంఖ్యలో ఉన్నాయి. ఇవి ఉమ్మెడలో వేలయేండ్నగా మానవాసాలుండేవని చెప్పుడానికి నిదర్శనాలు.

ఉమ్మెడలో లభించిన కళ్యాచీచాటక్స్ పొలనాకాలంనాటి రెండు శాసనాలు కొత్తపాఠి. అపింకా ప్రచరించబడలేదు.

ఉమ్మెడ తొలి శాసనం:

ఉమ్మెడ కాలబైరవస్యామి గుడి సమీపాన రాతిగుండుపై కళ్యాచీచాటక్స్ ప్రభువు త్రిభువనమల్ల రువ విత్రమాదిత్యాడు (1008-1014) పంప పెర్మానడి కాలానికి చెందిన శాసనం తెలుగున్నడ లిపిలో, కన్నడభాషలో, 17పంక్తులలో చెక్కబడింది.

సత్యరత్నాకర బిరుదాంకితుడు సోమరస పుణ్యంకొరకు మహో ప్రధాని పల్లవరస శక సం. 933 షాల్యాజ మాస పౌర్ణిమ ఆదిపారంశాదు అంటే 1012 ఫిబ్రవరి 10న చంద్రగ్రహణ సందర్భంగా సోమనాథుని కాళ్యాకడిగి 60మర్తురుల భూమిని భట్టప్రిత్తిగా, సర్వసమస్యం (సకలజన హూజనీయం)గా దానం చేసినట్లు ఈ శాసనంలో వివరించబడినది. 5వ విత్రమాదిత్యాని శాసనం మరొకటి నంగాచెడ్డి జిల్లా నందికందిలో లభించింది. తెలిసినంతవరకు ఇది అతని పేరునున్న రెండవ శాసనం అవుతుంది. ఇప్పటికే ప్రచురితమైన నిజమాబాద్ జిల్లా శాసన సంపుటిలో ఈ శాసనం లేదు.

ఉమ్మెడ శాసన పాతం:

- స్వస్తి సమస్త భువనాశ్రయ శ్రీప్రిథ్వీవల్లభ మ
- రాజాధిరాజపరమేశ్వర పరమభట్టారక స
- త్వాంత్రయకులతిలక చాటక్యాభరణం త్రిభువనమల్ల
- శ్రీమద్విత్రమాదిత్యదేవర చష్టశేయ బిడినోళ్ విజే
- య రాజ్యగేయుత్తిరే . . . సమధిగత పంచమహోశబ్ద మహోమండలేశ్వర
- గంగాకులతిలకం కలికాలకర్ణ వివేకబ్యాహస్పతి సత్యరత్నాకరం శ్రీమత్తీవరన
- సీవరతావిరో స్వస్తి గంగాజలజాత వప్ర వచ్చిత్రీకృతేత్త మాంగీయరప్ప
- శ్రీమంన్యిబ్యావియాద నకవర్ష 933నేయ విరోధకృత్పుంవత్సరద పాల్యణ(ద)
- సోమగ్రహణవాదిత్యవారదన్న శ్రీబల్లవరసం సమస్త ప్రధానరుమా
- తీంయ మగ్గిణి(య) ప్రత్తనాలతొలగొట్టిమ్మలేయ భట్టసామ్య దఱు
- (వ)త్త మత్త కొల్యాం మహోరాజపట్లలనిపిపొకొల్లపేయ
- సోమనాథకాల(చ్చి) సర్వసమస్యగుట్ట స్వస్తి సమస్తరాజ్య ప
- ర నిరూపితమహోమాత్య పదవి విరాజమానం రప్ప శ్రీమా
- ల్యల్లపయ్యంగల మగం మహోరాజ భట్టర మల్లీశ్వరద శంహి
- మరకానేప్పికత పాదవర్గలన్నిభ్వర్గే సత్త ఈకొట్ట స్వస్తరత్తాం
- పరదత్తాం వాయోహరేత పసుం(ధర) షష్టివర్ష సహస్రాణి
- విష్ణేయ జాయతే శ్రీమిః

ఉమ్మెడ మలి శాసనం:

ఉమ్మెడ కాలబైరవస్యామి దేవాలయం సమీపంలో

పంచముభాంజనేయ
స్వామి

శమామ హేశ్వరాలయం

గుడిలో బాణపింగం, అమృదేవత

కాలబైరవస్వామి గుడి

గణపతిగుండు మీద కళ్యాణీ చాటుక్కులనాటి 2వ శాసనంలో 1వ జగదేకమల్లుని పాలనాకాలంలో శక సం. 939, పింగళ సం. ఆశ్వయుజ శుద్ధ షష్ఠి ఆదివారం అనగా క్రి.శ.1017 సెప్పెంబరు 29వ తేదీన మండలేశ్వరుడు కొంగుణవమ్మకు ధర్మాపుగా మహారాజ గోపాలపురం నందగిరినాధునికి, మయురపించధ్వజ లాంఘనం గల కుమారమల్లుడు, అంకకారుడు సోమరన యమ, నియమ, స్వాధ్యాయ, ధ్యాన, నమాధి సంపన్నుడైన ప్రసన్నాచార్యునికి గురుదక్షిణగా మెట్లభూమి, తరిభూమిని దానం చేసాడని వివరించబడ్డది. అప్పాంగయోగ నిరత్తుడైన గురువు గురించి చెప్పే పంక్తులు బాసర కాలాహనుమాన్ శాసనంలో

కూడా

సౌధారణంగా జైనగురువులను వర్ణించేక్రమంలో ఈ మాటలను పేర్కొంటుంటారు.

శాసన పాతం:

1. శ్రీ.....లస్సజ....
2. కామినిజన మో.....న మళ్లులు..... శ్రీ.. మహోద ప
3.క గుణత్రయాచరణ క..ల..... స్వామి సమస్త భువనాశ్రయ...
4. ...రాజధిరాజవరమేశ్వర పరమభట్టారక నత్యాశ్రయ కులతిలక చాటుక్యాభరణ శ్రీ
5. జ(గ)శేకమల్లదేవ చంద్ర... గిరీపిఱల ద్విజయరాజ్యగేయుత్త....
6.న.....సమనా (సలు)త్తమిరే స్వామిశక పరిస 939నేయ పింగళ
7. (సం)పత్సర ఐశ్వరు సుద్ధ (6) ఆదిత్యవార స్వామి సమధిగత మహాశబ్ది..
8. ..మళ్లుశేశవరం కొంగుణవమ్మ దమ్మ మహారాజం కొపాలపుర పరమి
9.నస్తగిరినాధం కంపి(బ)ళపత్తి..... మయురపించధ్వజ
10.చ లాంఘనం కొమ్మరమల్లం... మాణిక్యం గణ్ణగుణ
11. చరణం జయదంకకాఱం శ్రీమత్తేమయ్యరస...స్వామి
12. యమనియమస్వాధ్యాయధ్యానసమాధి సంద
13.పు... మత్తుసన్నాచార్య(గ్ర)జాద..... గేయాల్ గురుదక్షిణ
14. ట్ల భూమి పల... స్నయ్యదలకరియకేయమే(గ్ర)... నాల్స్త్రపిరియ క

15. యిందంపదపలోకరియ ఈయి మత్త..... క... కణకేత్తు...
16. పే(పీ)అగ్గట్లి మత్త..... కరచం మత్త...మంగళ మహాశ్రీ స్వదత్తం పరద
17. త్తాం వాయోహారంతు వసుంధర షష్ఠిర్పుర్ష సహాప్రాణి విష్ణుయా జాయతి
18.మతిణిసముద్ర విషధర భువనంయేర చంద్రార్జు తారాయావదం....
19. ..రతి మణికటా రిగ్యూజస్వాము... జాయ(వ)తి..... ప్రతినిధి
20. తి.. రమర శ్రీగీతావతే శ్రీగంగసోమవిజయతే భువనేపూ..... తేస్సుమతి

నిజామాబాద్ జిల్లా చరిత్రకారుడు, తరతరాల బోధన్ చరిత్ర పుస్తకచయిత సిధ్ధసాయిరెడ్డి ఉమ్మెడును దర్శించి మొదటి శాసనాన్ని చదివే ప్రయత్నం చేసారు. ఆ శాసనపాతం లభించలేదు. తన ‘తర, తరాల బోధన్ చరిత్ర’ గ్రంథంలోని పే.84,204లలో ఉమ్మెడు శాసనం గురించి, అంబిక శిల్పం గురించి పేర్కొన్నాడు. సాయిరెడ్డి స్వయంగా తన చేతులతో ఉమ్మెడు చరిత్రను రాసి గ్రామస్తులకు యచ్చాడు. ఈ విషయాలే వివిధప్రతికల్లో కథనాలుగా ప్రచంరించబడ్డాయి.

ఉమ్మెడలో శాసనాలను గుర్తించి, స్పష్టమైన శాసనభింబాలను తీసి, నాకు శాసనాలను చదివే అవకాశం కల్పించిన మా కొత్త తెలంగాణ పరిత్రఖ్యందం పరిశోధక సభ్యులు అస్పైంట్ ప్రొఫెసర్ కటకం మురళి, టీచర్ బలగం రామోహన్ వల్లనే ఉమ్మెడు చరిత్ర వెలుగు చూస్తున్నది. గ్రామస్తులతో మాట్లాడి, రెండువారాలపాటు ప్రతి చారిత్రక ప్రదేశాన్ని సందర్శించి, విషయసేకరణ జరిపి ఉమ్మెడకథా రచనకు ముఖలకాలైన అన్యేష్టకులు మురళి, రామోహన్ స్తు. గ్రామ సర్పంచ రాముడ పోశెట్టి, ఉమ్మెడు గ్రామానికి చెందిన కసిగంటి బొర్ర ముత్తను, నిజామాబాద్ కు చెందిన రిషి భర్మాద్ కర్, టీచర్ గుమ్మడి చంద్రశేఖర్, వానల్పుడ్ పంచాయతీ సెక్రెటరీ చాట్ల గాయత్రి, విద్యార్థి రాథోడ్ ప్రవీత్, వటోలి గ్రామ అడబ్లాక్ నగేష్ చరిత్రఖ్యందానికి ఎంతగానో సహకరించారు. ఈ పరిశోధనలో పాల్గొన్న ప్రతి ఒక్కరికి పేరు, పేరునా ధన్యవాదాలు.

- శ్రీరాముల్లా హరగోపాల్,

m : 99494 98698

e: akshara25@gmail.com

బంజార చరిత్రకు దిక్కుచి - రంజోల్ కథాగాన ప్రదర్శనలు

భారతదేశంలో ఎన్నో పురాతన సంస్కృతులు కలవు. ప్రతీ సంస్కృతి వాటి నియమ నిబంధనలను ఆచార వ్యవహారాలను కలిగి ఉన్నాయి. భరత భూమిలో గోండ్వాన ప్రత్యేకమైన ఆచార వ్యవహారాలు, సాంప్రదాయాలు కలిగి ఉన్నది. మానవుడు అదిమ మానవులుగా ఉన్నవ్యాదు నమాజంలో నత్సంబంధాలు ఏర్పరుచుకున్నారు.

తెలుగు రాష్ట్రాలలో 35 గిరిజనతెగలు తమ ప్రత్యేక ఉనికిని చాటుకున్నాయి. ఇక్కడి భాగోళిక పరిస్థితుల ప్రభావం వారి జీవనవిధానంపై కొంత ప్రభావం చూపుతుంది. గిరిజనులలో ఆధికశాతం తెగలు ప్రత్యేకభాషతో తమ వైవిధ్యాన్ని కలిగియున్నా సమాజ నేపథ్యంతో ప్రత్యేకతను చాటుకుంటుస్సుందున వీరు జరుపుకునే పండుగలు, దేవతలు, వ్యక్తుల విలువలు ఒకే రీతిలో కనిపిస్తాయి. వంశపారంపర్యంగా కొనసాగుతూ వస్తున్న వ్యక్తుల పాత్రలు తమ తెగకు ప్రాతినిధ్యం వహించేవిగా ఉంటాయి. తమ వ్యక్తిత్వాన్ని తాము అనుసరిస్తూ మిగతా వారంతా అనుసరించేలా చాటడం వారి బాధ్యత. ఈ బాధ్యతలో గౌరవమే ముఖ్యమైనది. కాబట్టి దాన్ని కాపాడుకునే ప్రయత్నం ఉంటుంది. గిరిజన తెగ నాయకుడు మొదలుకొని సమూహ ప్రజలకు సమాచారాన్ని చేరవేసే వ్యక్తి వరకు, తమ కట్టుబాట్లను అమలు చేసే విషయంలో ప్రత్యేక విధి విధానాలు అనేవి ఉంటాయి. ఇవి వంశపారంపర్యంగా కొనసాగుతూ వస్తుంటాయి. అమలు చేసేవారు సమాజంలో ఒక భాగంగానే ఉంటూ, సమాజానికి ఆదర్శంగా నిలువాల్సి ఉంటుంది.

ఒత్తే గిరిజన తెగల్లోని కొన్నింటికి ఉపతెగలు ఉన్నాయి. ఇది పని

విభజనను బట్టి జరుగవచ్చు. గిరిజన సంస్కృతిలో భాగంగానే ఉపతెగలు తమ ధాతృకులం లేదా పోషిత కులం జొన్నత్యాన్ని దశ దిశలా వ్యాపిచేసే క్రమంలో ఉపతెగల్లోని కొన్ని తెగలకు చెందినవారు ఆల్రిత తెగులుగా స్థిరపడిపోయి ఉండవచ్చు. జీవనోపాది కోసం ఈ ఆల్రిత తెగలకు చెందినవారు కళాప్రదర్శనసే వృత్తిగా స్వీకరించి కొందరు ఆల్రిత కళాకారులుగా, మరికొందరు ఆల్రితేతర లేదా వృత్తికళాకారులుగా స్థిరపడ్డారు. ఆల్రిత కళాకారులు నియమిత తెగను మాత్రమే ఆశ్రయిస్తుండగా, వృత్తి కళాకారులు ప్రత్యేకమైన తెగతో లేదా గోత్రమతో సంబంధం లేకుండా కొన్ని గిరిజన తెగలను ఆశ్రయించి కళాప్రదర్శనల ద్వారా జీవనోపాది పొందుతారు. ఇలా గిరిజన తెగల్లో ఆల్రిత తెగలుగా లేదా ఆల్రిత కళాకారులుగా పేరొందిన వారిలో గోండులకు పరదాన్, తోటి, కోయలకు ధోలి, పట్టిద వాళ్లు ఉన్నారు. వీరు ధాతృకులాలకు నంబంధించిన చరిత్రను, వంశకీర్తిని ప్రదర్శనల ద్వారా తెలియచేస్తూ విజ్ఞానాన్ని, వినోదాన్ని పంచుతున్నారు. వీరు పోషిత కులం కట్టుబాట్లను అతిక్రమించకుండా సంస్కృతిలో భాగంగానే స్వీకరిస్తూ వారి మెప్పును పొందుతూ ముందుకు సాగుతున్నారు.

ఆధునిక శాస్త్ర సాంకేతిక పరిజ్ఞానం రోజురోజుకు పెరుగుతున్న నేపథ్యంలో జానపద మరియు గిరిజన వృత్తి కళాకారులు సైతం పోషిత కులం ఆదరణకు దూరమవుతూ బతుకెళ్లదీనున్నారు. మిగతా గిరిజన తెగల్లో కొన్నింటికి ఉపతెగలు ఉన్నట్టుగానే బంజారా/లంబాడ గిరిజనులకు కూడా ఉన్నారు. వాటిలో గోర్ బంజారా, భాట్ బంజారా, ధాడి బంజారా, నావి

బంజారా, ననార్ బంజారా, దమ్మడియా బంజారాలను పేర్కొనవచ్చు. వీరిలో భాట్ / భాట్స్ బంజారా, ధాడి బంజారాలు మాత్రమే లంబాదలకు ఆశ్రిత తెగలుగా చెపుతారు. మిగతావారు ఆయా వృత్తులను చెప్పి సేవలందిస్తారు. ఐతే భాట్ బంజారా, ధాడి బంజారా తెగలు వేరు వేరు. అయినా, వారి పోషితకులం మాత్రం బంజారా గిరిజనులే. ఈ రెండు ఆశ్రిత తెగలు తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా అన్ని జిల్లాల్లో వ్యాప్తి చెంది ఉన్నప్పటికి, కళనే వృత్తిగా స్వీకరించిన సంప్రదాయ కళాకారులు మాత్రం కొన్ని జిల్లాలకే పరిమితమై ఉన్నారు. భాట్ బంజారా కళాకారులు వరంగల్, ఖమ్మం, నల్గొండ, కరీంనగర్, నిజాముఖాద్, అదిలాబాద్ జిల్లాలలోను ఉండగా, ధాడి బంజారా కళాకారులు కేవలం నల్గొండ జిల్లాలో మాత్రమే ఉన్నారు.

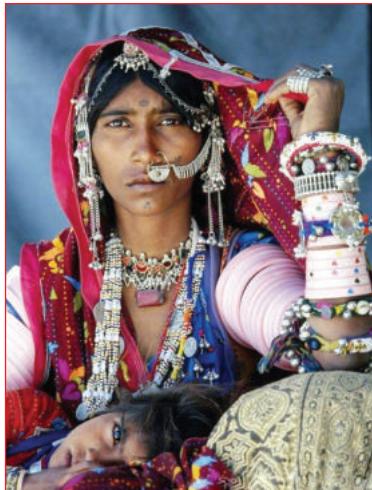
మహాస్వత గిరిజన సంస్కృతి గల బంజారా గిరిజనులకు ఆశ్రిత తెగలైన భాట్ బంజారాలలో ఎంతో మంది సంప్రదాయ వృత్తి నైపుణ్యం గల కళాకారులు ఉన్నారు. వారిలో భట్టు రంజోళ్లను సుప్రసిద్ధ కళాకారుడుగా చెపువచ్చు. ఇతను సంప్రదాయ కథాగాన ప్రదర్శనలో ఎన్నో ప్రయోగాలు చేసి భట్టు కథాగాన కళారూపాన్ని దిశదిశలా వ్యాపి చేయడంలో తన వంతు పాత్రను పోషించాడు. కథల ద్వారా బంజారాల చరిత్రను, వారి గోత్రాలు ఇంటిఫేదను, వంశీకుల గొప్పతనాన్ని, సంస్కృతి సంప్రదాయాలను, ఆచార వ్యవహారాలను కనులకు కట్టినట్టుగా కథల రూపంలో ప్రదర్శిస్తూ గొప్ప కళాకారునిగా భూతిని గడించాడు. ఈ కథలను కూడా బంజారాల పండుగలు, నోములు, ప్రతాలు, పూజలు మరిము పెట్టి వంటి ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు, సందర్భాల్లో ప్రదర్శించి పోషక కుల గిరిజనులైన బంజారాల మన్సులు పోందుతుండటం గొప్ప విషయం.

భట్టు రంజోళ్ ఒక సంప్రదాయ గిరిజన వృత్తి కళాకారుడు. ఇతడు బంజారా భాషలో కథాగాన ప్రదర్శన ఇస్తే ప్రేక్షకులు మంత్రముగ్గులు కావల్సిందే. బంజారాల మాణిక చరిత్రకు ఒక దిక్కనిచిగా నిలిచాడు. భవిష్యత్ తరాలకు ఇతని కథాగానాలు మార్గనిర్దేశకంగా మారాయి. ఇతను గొంతెత్తి కథాగానం చేస్తుంటే చుట్టూ ఉన్న పల్లెలు, తండ్రావాసులు తన్నయత్వం చెందవలసిందే.

తెలంగాణకే పరిమితమైందనుకున్న ఈ గిరిజన కళారూపాన్ని విశ్వవ్యాప్తం చేసి ఎంతో మంది కళాశ్రీయుల, పరిశోధకుల, ఆధికారుల మనసులు దోషుకున్నాడు. మారుమాల ప్రాంతంలో పుట్టి పెరిగిన ఈ కళాకారుడిని వెలికి తీయడంలో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, జానపద గిరిజన విజ్ఞాన వీరం పాత్ర వెలకట్టలేనిది. అంతటి మహేశాస్వత గిరిజన సంప్రదాయ వృత్తికళాకారుడు భట్టు రంజోళ్ గురించి దక్కన్ ల్యాండ్కు పరిచయం చేయడం ఆనందంగా భావిస్తున్నాను.

భట్టు రంజోళ్ తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని జయశంకర్ భూపాలపల్లి జిల్లాలోని భూపాలపల్లి మండలం. సుబ్బకుపల్లి గ్రామ పంచాయితీ పరిధిలోని భట్టుపల్లి గ్రామంకు చెందిన కళాకారుడు. తెలంగాణలోని పలు తండల్లో రంజోళ్ తన కథాగాన ప్రదర్శన ద్వారా బంజారా జాతి వంశచరిత్ర, మూల వంశోష్ట్వత్తి, గోత్రాలు, ఇంటిపేర్లు మొదలైనవి గానం చేస్తాడు. ఆదేవిధంగా గోర్ బంజారాల పండుగలు, నోములు, ప్రతాలు, పూజలు వంటి మొదలైన ప్రత్యేక సందర్భాలలో కథాగానం చేస్తూ తన ప్రతిభా పాటపాలతో పోషిత కులాన్ని రంజింపచేసి వారిచే ప్రతిఫలాన్ని తీసుకుంటాడు. ఇలా భట్టు రంజోళ్ తరతరాలుగా వారి తండ్రి తాత ముత్తాతల నుండి సంక్రమించిన కళను అందిపుస్తుకొని గత 50 సంవత్సరాలుగా బంజారాలకు కథలు చెపుతాడు. తెలంగాణలోనే గొప్ప కళాకారుడుగా రాణిస్తూ గిరిజన, గిరిజనేతరులతో ప్రశంసలు అందుకుంటున్నాడు. వృద్ధిరాజ్ చౌహన్, రాణా ప్రతాపసింగ్ రాథోద్, రాజారీసాల్ఫ్, హతీరామ్ భావాజీ చరిత్ర, అమర్సింగ్ రాథోద్, కనన్సింగ్ పేశాదా, లాకాపులాకీ, దోలారాజ్య, విరంధేసుమ్మా, సేవాల్ మహరాజ్, రామాయణం, భారతం, సాతీభవానీ కథలు, తీజీపండుగ చరిత్ర, సీత్లా భవానీ చరిత్ర, మేరమ్మతల్లి చరిత్ర, దేవ్గురూజీ చరిత్ర, రాజ్బోజ్రాజ్ చరిత్ర మొదలైన కథలను కథాగానం చేయగల సమర్థుడు రంజోళ్. ఆయా కథల్లోని చారిత్రక, హస్య, శృంగార, రౌద్ర, భయానక, భీభత్సం వంటి రసాలను సందర్భాన్ని బట్టి కథాగానంలో ప్రవేశపెట్టి ఆద్యంతం ప్రదర్శన రక్తికట్టించగల సమర్థుడుగా పేరొందాడు. కథల్లో బంజారాల మూల సంస్కృతిని

ఆచారాలను, సంప్రదాయాలను ప్రతిబింబించేలా ప్రదర్శించడం, కథల్లో సామాజికాంశాలను, సామెతలను, పొదువుకథలను ప్రవేశపెట్టి కథను ఆద్యంతం ఆసక్తిగా తిలకించేలా చేసిన నిపుణత కలిగిన కళాకారుడుగా ప్రసిద్ధి చెందాడు. అలాగే రంజోళ్ళకు లంబాడి, తెలుగు, హింది, గుజరాతి భాషల్లో కథలు చెప్పగల బహుముఖ భాషా పరిజ్ఞానం ఉండటంతో దేశవ్యాప్తంగా ప్రదర్శించడానికి వీలు కలిగింది. ఒక్కాక్కు కథను సుమారుగా 24గంటలు ఏకధాటిగా ప్రదర్శించే ప్రతిభా సంపత్తి ఈయనకే స్వంతం. అంతే కాకుండా బంజారాజాతిలోని ఆరు వర్గాలకు చెందిన వంశోప్తత్తు కుల పురాణాలను ప్రరథించడంలో ఈయనకు ఈయనే సాటి. ఇప్పటి వరకు సుమారుగా 2వేల ప్రదర్శనలు ఇచ్చాడు. ప్రదర్శనలో రబాబ్ వాయించడంతో పాటు తాళులు, చిరుతలు, డప్పు, లంగారా, సారంగీ, గజ్జెలు వంటి వాయిద్యాలను ప్రవేశపెట్టి కథకు నూతనత్వాన్ని సంతరించి తన కథలకు తానే ప్రచారకర్తగా నిలిచాడు. బంజారాల మౌలిక సంవదను తరతరాలకు అందించాలనే ఉద్దేశ్యంతో, తన కళ తనతోనే అంతరించకుండా ఉండేందుకు దాదాముగా 100 మంది కళాకారులకు శిక్షణ ఇచ్చి ప్రదర్శించే స్థాయికి తీసుకువచ్చాడు. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో కేవలం 12 భాట్సు కళాబృందాలు మాత్రమే మనగడలో ఉన్నాయి. జిల్లాస్థాయి, రాష్ట్ర, జాతీయస్థాయిలో ప్రదర్శనలు ఎన్నో ఇచ్చాడు. 2002 సంవత్సరంలో ప్రపంచ గిరిజన దినోత్సవం సందర్భంగా ధీటీలో ఇచ్చిన ప్రదర్శన ఇతనికి

మంచి గుర్తింపును తెచ్చింది. పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం జానవద గిరిజన విజ్ఞానపీఠం జిల్లాస్థాయి, రాష్ట్రస్థాయి కళోత్సవాలు నిర్వహించగా తన ప్రతిభతో ఆకట్టుకున్నాడు. హైదరాబాద్ ఇంగ్లీష్ అండ్ ఫారిన్ లాంగ్స్ ఐస్ఎస్ యూనివర్సిటీ (ఇఫ్స్) చేపట్టిన ప్రాజెక్టులో భాగంగా వలు ప్రదర్శనలు ఇవ్వడవే కాకుండా దాక్యమెంటేషన్ కూడా చేయడం జరిగింది. ఇంకా ఆల్ ఇండియా రేడియో, దూరదర్శక కేంద్రాలలో ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు. రాష్ట్రస్థాయి బంజారా గిరిజనసంఘాలు స్థానిక సంస్థలు తన ప్రతిభను మెచ్చి వలుమార్లు నన్నానించాయి. భాట్సు కళాకారునిగా భవిష్యత్తు తరాలకు బంజారా ముఖ సంస్కృతిని, మౌలిక సంవదను పరిరక్షిస్తూ వస్తున్న భట్టు రంజోళ్ళ నేటి యువతకు మార్గదర్శకంగా నిలుస్తున్నాడనటంలో ఎలాంటి ఔతిశయోక్తి లేదు.

పరిశోధకులు, విద్యావేత్తలు భాట్ బంజారా వృత్తి కళాకారులను ఆశ్రిత కళాకారులుగా గుర్తించగా, భాట్ బంజారాలోని యువకులు, కళాకారులు, బంజారా సంక్షేమ సంఘం రాష్ట్ర ప్రతినిధులు మేము ఆశ్రిత కులానికి సంబంధించిన వారం కాదని, బంజారా ఉప తెగగా గుర్తించాలని డిమాండ్ చేస్తున్నారు.

- డా॥ గడ్డం వెంకన్,

m: 9441305070

e: gaddamvenkanna@gmail.com

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

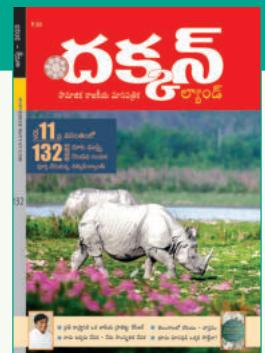
మన దక్కన్ల్యాండ్ మానవత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్గ్యానియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహా సహకారాలు కోరుతున్నాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

మహబూబ్ నగర్ జిల్లా

గ్రామ నామాలు - ప్రత్యేక రూపాలు

మానవదు అడుగుపెట్టిన ప్రతి చోటుకు పేరు ఉంటుంది.

ప్రప్రథమంగా దీనికి ప్రాధాన్యం వహించేది అక్కడి నైసర్గిక స్థితిగతులు. అవి చెట్టు చేమలు, కొండ కోసలు, నదులు, వాగులు వంకలు, నైసర్గిక, స్థితి గతులతో పాటు సామాజిక, చారిత్రక అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవడం జరుగుతుంది. స్ఫలనామాన్ని అధ్యయనం చేయటం ద్వారా, ఆ పేరు పెట్టడం ద్వారా ఇతర కారణాలూ తెలుసుకునే

అవకాశం ఉంటుంది. స్థలానామ విజ్ఞానం పేరుతో అధ్యయనం చేసేది గ్రామ నామాధ్యయనమే. ఇందులో మానవ నాగరికత నంస్కారికి సంబంధించిన ఎన్నో అంశాలు ఇమిడి ఉంటాయి.

మహబూబ్ నగర్ జిల్లా నామాన్ని పాలమూర్గానూ

వ్యవహారిస్తుండడం ఎందరికో తెలిసిన విషయం. క్రీ.శ.1883లో నైజాం నవాబ్ అయిన మీర్ మెహబూబ్ అలీ పాపా కాలంలో పాలమూర్గా జిల్లా కేంద్రంగా ఏర్పడి మహబూబ్ నగర్ గా మారిందని చారిత్రక కథనం ఉన్నది. ఉమ్మడి జిల్లాగా ఉన్నప్పుడు దాదాపు 1700 వరకు గ్రామాలు ఉన్నాయని తెలుస్తున్నది. ఇక్కడ సాహిత్యాన్ని సుసంపన్చుం చేసిన సాక్ష్యాలైన్నో ఉన్నది. ఈ జిల్లాలోని కొన్ని ప్రాంతాలు ఖల్సాలనే పేరుతో నేరుగా నైజాములచే పాలించబడగా, అమరచింత (ఆత్మకూరు) గద్వాల, గోపాల్ పేట, జిట్టప్రోలు (కొల్లాపూర్), వనపర్తి సంస్థానాలు హిందూ రాజుల ఏలుబిలో కప్పగం కట్టే పరతులపై పాలనాధికారం కొనసాగింది.

ఈ జిల్లా గ్రామ నామాల నిర్దారణకు ఓ ప్రత్యేకత ఉంది. చాలా గ్రామాల పేర్లకు చివర పాడు అనే పేరు ఉంటుంది. పాడు అనే రూపాలు అన్ని కృష్ణ, తుంగబహు నదుల మధ్య ప్రదేశంలో ఉండడం విశేషం. ఈ మధ్య ప్రదేశాన్ని దోషభి' అని అంటారు.

అలంపురం, గట్టు, గద్వాల, ధరూర్, మల్కకల, మానోపాడు మండలాల గ్రామ నామాలు ఈ దోషభి క్రిందకు వస్తేయి. ఈ జిల్లాలో లభించిన శాసనాలు కన్సడ్, హళగున్డ, సంస్కృత, తెలుగు భాషలో కలవు. క్రీ.శ.3వ శతాబ్దం నుండి 19వ శతాబ్దం వరకు

ఉన్న చారిత్రక, సాంస్కృతిక విషయాలను బయలు పరుస్తున్నాయి. ఈ ప్రాంతం కన్సడ్, తమిళ రాజ్యాలు ఏలిన రాజుల ఆధినంలో ఉండడం వలన కొన్ని గ్రామ నామాల పేర్లు కన్సడ్ భాషలోనూ, తమిళ భాషలోనూ కనబడుతవి. ఉదాహరణకు సత్యహళ్ళి అను గ్రామ నామంలో హళ్ళి అనునది కన్సడంలో గ్రామాన్ని సూచిస్తుంది. ఇట్లగే కున్ని గోవిందహళ్ళ, నాచహళ్ళి, నీలహళ్ళి, మళ్లీల్, రాంయకోడు వంటి రూపాలు కనబడుతవి. తమిళ భాషకు ఉదాహరణగా పాలాయి, మద్దారు, కురుమూర్తి, వల్లారు, వెల్లాల, వంగూరు రూపాలు కనబడుతవి.

వృక్షాలు, నన్యాలు, జంతులు, వక్షీలు, సరీస్పులు, కీటకులు, వంశ, కుల అనేక విభాగాల గ్రామ నామాలతో పాటు మత సంబంధమైనవి కూడా ఉన్నాయి.

ఈ జిల్లాలో బౌద్ధ జైన మతాలే కాకుండా శైవ మత ప్రాబల్యం కనబడుతుంది. యుద్ధవీరుల త్యాగానికి ప్రతీకగా వీరగల్లులు ఉన్నవి. ప్రత్యేకంగా గ్రామ నామాల రూపాలు ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు వీరాపురం, వీరాయి పల్లి, ఈరదినై, ఈరబ్బండ.

ప్రత్యేక కథనాలు:-

అమవగల్లో:- ఆమన అనే తమిళ పదానికి జైన అని అర్థం.

ఈ ప్రాంతంలో జైన ప్రాశ్వరం అధికముగా ఉన్నందున జైన మతం ప్రభావంతో ఈ గ్రామ నామం ఏర్పడి ఉండవచ్చనని స్థానిక కథనం.

గణపురం:- ఈ జిల్లాలో ప్రసిద్ధమైన

గిరి దుర్గాలలో గణపురం కోట ఒకటి. భిల్లా అంటే ఉర్కూ భాషలో కోట అని అర్థం. దీనిని భిల్లా గణపురం గానూ వ్యవహరించడం విశేషం.

గోపాల్ పేట:- జిల్లాలోని

సంస్థానాలలో ఒకటి. వనపర్తి సంస్థానాధికు దైన వెంకట రెడ్డి ఇక్కడ కోటను నిర్మించి, తన సోదరుడైన రంగా రెడ్డికి నూతన

సంస్థానంగా ఇచ్చేను. వెంకట రెడ్డి తన తండ్రి పేర గోపాల్ పేటగా మార్చారని స్థానిక కథనం.

నాగర్ కర్నూలు:- ప్రస్తుతం జిల్లా కేంద్రంగా ఉన్నది. 1904 ప్రాంతంలో నాగన్న, కందన్న ఇరువురు అన్నదమ్ములు ఈ

ప్రాంతంలో నాగనోలు, కందనోలు అనే గ్రామాలు నిర్మించినట్లు తెలుస్తోంది. ఆ తర్వాత ఈ రెండు గ్రామాలు కలిసిపోయి నాగన కందనోలుగా పిలువ బడింది. కందనోలు కర్మాలుగా మారినట్లు నాగనోలు నాగర్ కర్మాలుగా మారిందని కథనం ఉన్నది.

గద్దాల: ప్రస్తుతం జిల్లా కేంద్రంగా ఉన్నది. 17వ శతాబ్దం ఆరంభంలో సోమ భూపాలుడు నిర్మించిన ప్రాంతమిది. ఘూడూరును పాలనా కేంద్రంగా పాలించిన పాకనాటి రెడ్డు గద్దాల కోటును కట్టారట. కోటు నిర్మాణ అనంతరం రాజధానిని ఘూడూరు నుండి గద్దాలకు మార్పినారట. గద్దాలను గద్దాల అనే పేరుతో ఘూర్పు ఫిలిచే వారట.

ఇంకా అడ్డాకుల, ఊర్మిండ పేట, కల్పకోల్, కొడంగల్, కొత్తకోటు, కోయిల్ కొండ, కోస్తి, తలకొండపల్లి, నారాయణపేట, పానగల్, పెంబ్చురు, బీఎస్ పల్లి, మిడ్సీల్, వసపర్తి వంటి అనేక ప్రశ్నేక కథనాలను, ప్రాంతాలను విస్తృతంగా చర్చించవచ్చు.

ఈ ప్రాంత గ్రామ నామాలపై రాష్ట్ర కూటులు, చాకుక్కులు, చోళులు, వల్లపుల పాలనా ప్రభావం కనబడుతుంది. కందూరి చోదుల పాలనా ప్రభావంతో, ఆ కాలం నాటి శాసనాలలో ఉప్పునూతల, గంగామరం, జడ్పుర్ల, పాలెం, మామిళ్ళపల్లి రాచూరు, లింగాల వంటి గ్రామ నామాల ప్రస్తావనలు కనబడుతవి. మల్యాల వంశీయుల ప్రభావంతో నుండి వడ్డెమాన్, భూత్మార్ ప్రస్తావనలున్నవి.

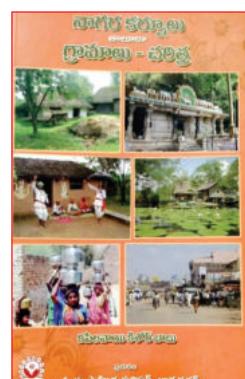
గ్రామ నామాలు ప్రస్తుత/ఘూర్పు రూపాలు. ఈ జిల్లా గ్రామ నామాలు భౌగోళిక సంబంధాలతో పాటు జాతి, కుల, మత, ప్రాంత, ప్రాచీన రాజవంశాల పేర్లు కూడా సంకరించుకున్నాయి. కొన్ని గ్రామాల పేర్లు తమ ఘూర్పు పేర్ల స్థానంలో అపట్టంశంతో కూడిన కొత్త పేర్లు రూపు దిద్దుకున్నాయి. జిల్లాలోనీ శాసనాల ఆధారంగా వాటి ఘూర్పు పేర్లు ప్రస్తుత వ్యవహారంలో వండే పేర్లు కొన్ని భిన్నంగా ఉన్నవి.

అమరచింత-అబ్బచింత, అలంపూర్ -హోమలాపురం, అల్లంపల్లి-అల్లంపల్లి, ఎల్లంపల్లి, ఆమ్రాబాద్-అమరావతి, అవంచ-అలమంచె, ఇర్సిన్-ఇరువెన్ను, ఇటిక్కాల-ఇటికెల, ఉజ్జీళ్ళ-బజ్జీపుళజ్జ, ఉదరసరసం-రుద్రసరముద్రం, ఎక్కాసుపురం-ఏక శిలామరం, కదుమూరు-కదంబమరం, కల్యకోల్-కలువకొలను, కవలకుంట్ల-కొకుంట్ల, కుడికిళ్ళ-కూటకుళ్ళ, కేశంపేట-బక్కరపల్లె, గోరిటు-గంటయ్యపల్లి, గోపాల్ పేట-బండ్లపల్లి, చాకలి పల్లి-సాగుపాటుపల్లి, చిన్న దగడ-చిన్నదేవునిగుడి, జిన్నారం-జైనారామం, తక్కుశిల-తక్కుశిల, ధరూర్-దౌరఘారు, నుండి వడ్డెమాన్-వర్ధమానపురం, నర్య-నరవాడి, నాగర్ కర్మాలు-నాగుల కందనవోలు, నెల్లికాండ-

తుమ్ములకుంట, పులిజాల-పులిజల, పుల్లారు-పులానూరు, ఘూడూరు-ఘూండుపరం, పెంట్లువెల్లి-పంటలవెల్లి, బల్లానిపల్లి-బల్లాలపల్లి, భూత్మార్ బుద్ధపరం, మళ్ళీ-మగతల, మరికల్-మరికల్లు, మున్న నూరు-ముని పురము-మునివల్లె, రాజోలి-రాజవోలు, లాలుకోటు-లకాకులకోటు, సింగోటు-సింగపట్టణం పంటి అనేక గ్రామ నామాలు కనబడుతవి. ఉమ్మడి మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా పరిధి చాలా విస్తృతమైనది. అయినా కొండను అడ్డంలో చూపినట్లు ఈ చిన్న వ్యాసంలో ఆ ప్రయత్నం చేశాను.

పరిశోధనాత్మక కృషి:- ఉమ్మడి మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా స్థాయిలో ప్రామాణికమైన పరిశోధనాత్మక కృషి జరిగింది. తెలంగాణ ప్రాంతంలోని గ్రామ నామాల అంశంలో మెట్టమెదడటగా ఉస్సునియా విశ్వవిద్యాలయంలో జరిగింది. నాగర్ కర్మాలు తాలూకా గ్రామాలు చరిత్ర అను అంశంతో ఆచార్య బిరుదురాజు రామరాజు గారి పర్యవేక్షకణలో కపిలవాయి కిశోర్ బాబు గారు 1983లో యం.ఫిల్. స్థాయి పరిశోధన చేశారు. ఉస్సునియా విశ్వవిద్యాలయంలోని 2008 సంవత్సరంలో ఆచార్యకే. రుక్కుధీన్ గారి పర్యవేక్షకణలో డా. ఎ. వెంకట ప్రసాద్ గారు

2008 సంవత్సరంలో మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా గ్రామ నామాల అంశంతో పిపోవ్.డి. స్థాయి పరిశోధనాత్మక కృషి చేశారు. సిద్ధాంత గ్రంథంగా కాకపోయినా పరిశోధనాత్మక కృషి కనబడుతున్న మరో గ్రంథం ఉమ్మడి మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా గ్రామ నామాల ఒక పరిశీలన. ఈ విషయంతో డా. యం. రాములు గారు ఏప్రిల్ 2003లోనే ముద్రణ రూపంలోకి తెచ్చారు. అనంతరం జనవరి 2021లో కొత్త ఎడిషన్ ని వెలువరించి అందరికి అందుబాటులోకి తెచ్చారు. ఉమ్మడి మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా ప్రస్తుతం ఐదు జిల్లాలుగా విభిషించి ఉన్నది. ఈ విభజన అనేది విశ్వవిద్యాలయ స్థాయి పరిశోధకులకు, బెస్సాహికులకు సమాచార సేకరణ, వరిశోధన, వరిష్టరణ వివయ వివరణ సులభతరమవుతుంది. ఈ మార్గంలో భవిష్యత్తులో మరింత కృషి జరగాలని, అందరికి అందుబాటులోకి రావాలని ఆశిద్ధాం.

ఆధార గ్రంథాలు

- ఉమ్మడి మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా గ్రామ నామాల ఒక పరిశీలన : డా. ఎం. రాములు.
- కందూరి చోదుల శాసనములు చరిత్ర సంస్కరితి : బి.ఎన్.శాస్త్రి.
- నాగర్ కర్మాలు తాలూకా గ్రామాలు - చరిత్ర : కపిలవాయి కిశోర్ బాబు.
- నామ విశ్లేషణ : ఆచార్య యార్దగ్గ బాలగంగాధర రావు.

-డా॥ మండల స్టోమీ

m : 9177607603

e:mandala.smy@gmail.com

పుట్బాల్ దిగ్గజం హబీబ్ ఒక బ్రాండ్

కోల్కతాను ఊపేసిన ప్రైదరాబాద్ పుట్బాల్ ఆటగాడు

ప్రముఖ పుట్బాల్ మహ్మద్ హబీబ్ గురించి ఇప్పటితరం వాళ్ళకు తక్కువగా తెలిసుండాచ్చు. కానీ ఆయన ఘనతలు ఏంటే ఇలాంటి మేలి ఆటగాడు ఆడుతున్న తరంలో మనం ఎందుకు లేము అనిపిస్తుంది.

భారత మాజీ పుట్బాల్ ర్స్, అర్జున అవార్డ్ గ్రహీత మహ్మద్ హబీబ్ (74) కన్నుమూళారు. ఆయనకు భార్య, ముగ్గురు కుమార్లు ఉన్నారు. హబీబ్ స్వస్థలమైన ప్రైదరాబాద్లో ఇదొక మామూలు వార్త. కానీ కోల్కతాలో మాత్రం ఇదొక పెద్ద విపోదం. సాకర్ అంటే పడిచ్చే బెంగాలీలకు హబీబ్ ఒక సూపర్ స్టార్. 70వ దశకంలో ఆయన విన్యాసాలకు ఊగిపోయిన అప్పటి తరం సాకర్ ప్రియులు.. హబీబ్ ఘనతలను గుర్తు చేసుకుంటూ విషాదంలో మునిపిపోతున్నారు. హబీబ్ ఘనతల గురించి కథలు కథలుగా చెప్పుకుంటూ తీవ్ర భావేంద్ర్యానికి గురవుతున్నారు. ప్రపంచ సాకర్ చరిత్రలోనే అత్యంత గొప్ప ఆటగాళ్లలో ఒకడిగా పేరున్న పీలే సైతం హబీబ్ ఆటపై ప్రశంసలు కురిపించాడంటే ఆయన స్థాయి ఏంటో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

మనోడు.. పీలే మెచ్చినోడు

ఆది 1977వ నందత్తురం. మహ్మద్ హబీబ్ బెంగాల్ క్లబ్ మోహన్ బగాన్కు ఆడుతున్నాడు. ఈ క్లబ్తో స్నేహ పూర్వక మాయచ్ ఆదేందుకు న్యాయార్థకు చెందిన కాస్టోన్ క్లబ్ వచ్చింది. అది ఆషేషాషీ జట్టు కాదు. ఆల్ ట్రైం గ్రేట్ పీలేశో పాటు కార్లోన్ ఆల్వర్ట్, జార్జియా చినాగ్రియా లాంటి మేబీ ఆటగాళ్లతో నిండిన ప్రపంచ స్థాయి జట్టుది. మోహన్ బగాన్ ఇండియాలో బట్ట క్లబ్ అయినప్పటికీ.. ప్రపంచ ప్రమాణాలతో పోలిస్టే చాలా దిగువనే ఉంటుంది. ఈ రెండు జట్టు మధ్య పోరు అంటే ఏకపక్కంగా సాగుతుందని.. మోహన్ బగాన్ చిత్తుగా ఓడిపోతుందని విశ్లేషకులు అంచనా వేశారు.

కానీ అంచనాలను తలకిందులు చేస్తూ మోహన్ బగాన్.. కాస్టోన్ క్లబ్కు దీటుగా నిలబడింది. మాయచ్ ఆద్యంతం పోంగా పోంగా సాగింది. చివరికి స్టోరు 2-2తో సమమైంది. మాయచ్ ద్రా అయింది కానీ.. మోహన్ బగాన్ స్థాయికి ఈ ప్రదర్శన

చేయడమంటే గెలుపు కంటే ఎక్కువే. ఈ ఆటలో అత్యంత కీలక పొత పోషించిన ఆటగాళ్లలో మహ్మద్ హబీబ్ ఒకరు. ఆయన ఈ మాయచ్లో ఒక గోల్ కూడా కొట్టాడు. మాయచ్ అనంతరం పీలే.. హబీబ్ ప్రతిభ గురించి ప్రత్యేకంగా మాట్లాడాడు. హబీబ్ను వ్యక్తిగతంగా అభినందించాడు. పీలే పొగడటం వల్ల హబీబ్ గొప్పవాడు అయిపోలేదు. ఆయన ఘనతల గురించి చెప్పుకోవడానికి చాలానే ఉంది.

చిరస్తరణీయ క్లబ్ అవే

మిడిఫీల్డర్గా మూడు ప్రఖ్యాత క్లబ్లు మోహన్బగాన్, కస్ట్ బెంగాల్, మొహమ్మదాన్ స్పోర్టింగ్లకు ఆయన ప్రాతినిధ్యం వహించారు. హబీబ్ కెరీలో చిరస్తరణీయ క్లబ్ అవే 1977లో వచ్చింది. కోల్కతా ఈడెన్ గార్డెన్స్లో జరిగిన ఒక ఫ్రైండ్లీ మాయచ్లో హబీబ్ మోహన్బగాన్ తరఫున బిల్లోకి దిగగా... ప్రత్యేకి టీమ్ కాస్టోన్ క్లబ్లో ఆల్ట్ప్రైమ్ గ్రేట్ ఆటగాళ్ల పీలే, కార్లోన్ ఆల్వర్ట్ ఉన్నారు.

బెంగాల్ దత్తపుత్రుడు

60, 70 దశకాల్లో స్వరాయుగం మాసిన భారత పుట్బాల్ జట్టులో కీలక సభ్యుడు మహ్మద్ హబీబ్. భారత జట్టుకు 35 మాయచ్లో ప్రాతినిధ్యం వహించిన హబీబ్.. 11 గోల్ సాధించాడు. 1970 బ్యాంకాక్ అసియా క్రీడల్లో కాంస్యం గెలిచిన భారత జట్టులో హబీబ్ సభ్యుడు. హబీబ్ కంటే ముందు, తర్వాత ఎంతోమంది మేబీ ఆటగాళ్లను ప్పటికీ.. భారత పుట్బాల్ చరిత్రలోనే అత్యుత్తమ మిడిఫీల్డర్గా ఆయన్ని సాకర్ నిపుణులు పరిగణిస్తారంటే తనెంత గొప్ప ఆటగాడో అర్థం చేసుకోవచ్చు. భారత్లో హాలి తరం ప్రాపెషనల్ పుట్బాలర్లో హబీబ్ ఒకరు. ఆయన 60వ దశకంలోనే క్లబ్ పుట్బాలర్లో అడుగు పెట్టాడు. 1968లో మోహన్ బగాన్ తరఫున ఆయన క్లబ్ పుట్బాలర్లోకి అడుగు పెట్టాడు.

కస్ట్ బెంగాల్.. తదితర స్పోర్టింగ్ క్లబ్లకు కూడా ప్రాతినిధ్యం వహించినప్పటికీ.. మోహన్ బగాన్ తరఫున ఆయన ప్రదర్శనలు, సాధించిన విజయాలు చరిత్రలో నిలిచిపోయేవే. ఎందరో దిగ్గజ

ఆటగాళ్ల ఈ జట్టుకు ప్రాతినిధ్యం వహించినప్పటికీ.. మహృద్ హాబీబ్ తమ క్లబ్కు ఆడటాన్ని ఇప్పటికీ గర్వకారణంగా భావిస్తుంది మోహన్ బగాన్. ఈ క్లబ్తో పాటు ఈస్ట్ బెంగాల్కు అనేక మరపురాని విజయాలను అందించాడు హాబీబ్. కేవలం ఆయన ఆట చూటానికి లక్ష్ల మంది అభిమానులు స్టేడియాలకు తరలి వచ్చేవారంటే అతిశయాక్తి కాదు. కోల్కతా వాసులు ఆయన్ని ముద్దుగా ‘బడే మియా’ అని పిలుచుకునేవారు. పుట్టబాల్ క్లబ్లు హాబీబ్ను దక్కించుకోవడానికి క్లబ్లు ఖాళీ చెక్కులు పట్టుకుని ఆయన వెంట తిరిగేవట. ఒక సందర్భంలో మోహన్ బగాన్ నుంచి అడ్వెన్స్ చెక్కు అందుకున్న హాబీబ్ను ఎలాగైనా తమ క్లబ్కు ఆందించాలనే ఉద్దేశంతో ఈస్ట్ బెంగాల్ క్లబ్ ప్రతినిధులు.. కోల్కతా నుంచి ప్రాదరాబాద్లో ఉన్న హాబీబ్ కోసం ఇక్కడికి వచ్చి సంప్రదింపులు జరపడం విశేషం.

పుట్టీంది పెరిగింది ప్రాదరాబాద్లో అయినా.. బెంగాల్కు దత్తవుత్రుడిగా మారిపోయిన హాబీబ్.. ఓవైపు క్లబ్ పుట్టబాల్ ఆడుతూనే, మరోవైపు బెంగాల్ జట్టుకు కూడా ప్రాతినిధ్యం వహించాడు. ఆ జట్టుకు నాలుగు సంతోష ప్రోఫీలు అందించాడు. ఆటలో సాధించిన పేరు ప్రభ్యాతుల వల్ల ఎన్నో సంస్కలు హాబీబ్కు భారీ జీతాలతో ఉద్యోగాలు ఇప్పజూపినా హాబీబ్ ఒప్పుకోలేదు. కెరీర్ ముగిశాక కోచ్చగా మారాడు. మూడు దశాబ్దాల పాటు వివిధ క్లబ్లు, అకాడమీలో కోచ్చగా పని చేశాడు. కొన్నేళ్ల కిందట ఆయన డిమెన్షన్యూ బారిన పడ్డాడు. ఆ తర్వాత పార్టీస్సన్ బాధితుడిగానూ మారాడు. 74 ఏళ్ల హాబీబ్ అనార్గ్యంతో (ఆగస్టు 15, 2023) చికిత్స పొందుతూ స్వస్థలమైన ప్రాదరాబాద్లోనే కన్నమూశారు.

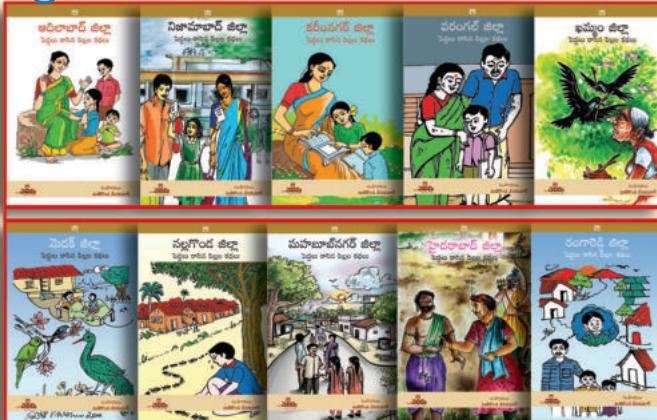
- ఎం.డి. కరీం

m : 9618644771

e: karreemmd76@gmail.com

చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషన్ల్ అకాడమీ ప్రమిలంచిన

పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు

(ఉమ్మడి పది జిల్లాలు)

10 పపుస్కాల సెట్ ధర రూ.350.

తగింపు ధర రూ.300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.

మరియు

‘భూపతి సదన్’ 3-6-716, ప్రైట్

నె. 12, హిమాయత్నగర్,

ప్రాదరాబాద్-500029

ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com

website : www.balachelimi.com

ప్రకృతే సౌందర్యం!

18

ప్రకృతే ఆనందం!!

మనిషే మాపాలిట మహో మహమృగురి!

(గత సంచిక తరువాయి)

మాలోని మనిషివే! మా మనిషివే నువ్వు!!

గొరిల్లా/

మన జాతిలోని (వాలిడికోతులు -apes) అన్ని జంపుతులకన్నా బాగా ఎదిగిన నీ మెదడు, కేవలం రెండు కాళ్లపై స్వేచ్ఛగా నడిచే (bipedalism) విధానం, పొందికొన బొటనవేలు మా నుంచి నిన్ను వేరుచేశాయి. ఇది సుమారు 25 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితం నాటి మాట! తర్వాత 16.8 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితం గిబ్బన్స్ (gibbons), 10 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితం మేము (గొరిల్లలు), 8 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితం చింపాంజీలు, బోనోబోస్ (bonobos) లు ఒక్కొక్కరుగా మీ నుంచి దూరమయ్యాం. మీ తెలివి తేటలతో దాదాపు పోటీపడే ఒరాంగెటాన్ (orangutan) వేరుపడి, అడవులకు పరిమితంగా ‘అటవి మనిషి’గా మీతో ముద్రవేసుకొని బిక్కు బిక్కుమంటూ జీవిస్తున్నాయి.

అయినా మీకు నమ్మకం కుదరకపోతే మీతో మాకు గల జన్మ సంబంధాన్ని చూడండి.

ఇలా గిబ్బన్స్ కిందిస్థాయి వాలిడి కోతులుగా (apes) మిగతావి మీతో సహ ఉన్నత స్థాయివి (greater apes)గా రూపొంతరం చెందాయి. ఇదంతా ఓ పరిణామ క్రమం అయినా,

పెరిగిన మీ తెలివి తేటలతో అపూర్వ సోదరులమైన మాకు ప్రాణ సంకటంగా మారింది. ముందు నా కథ దీనావస్థ చూడండి!

గొరిల్లాగా విలవటదే మా జాతి లోతట్టు అడవుల్లో, ముఖ్యంగా భూమధ్యరేఖ పైభాగాన గల ఆప్రికాలోని ఉష్ణమండల అడవుల్లో మీలాగా కుటుంబ జీవనాన్ని సాగిస్తాం. అప్పుడప్పుడు చీమల్ని, చెదలును తినడం తప్ప, మేమంతా శాఖాహారులమే (herbivorous). ఒకప్పుడు మా సంఖ్య అడవిలోని ఇతర పెద్ద జాతి జంపువులకన్నా అధికంగా వుండేది. నిజానికి ఒరాంగో మా స్వంతదేశమని భావిస్తాం. ఇప్పుడు పశ్చిమ సహారా ప్రాంతంలో 3,16,000 గా మీ గణంకాలు చెప్పుతున్నా, మా సంఖ్య అంతగా లేదు. ఇక తూర్పు సహారా ప్రాంతంలో కేవలం అయిదు వేలలోపే! నైజీరియా కూడా మాకు మాత్రదేశమే అయినా, 25 సంగా క్రితమే మాకు ఇక్కడ మరణశాసనం రాయబడింది.

మా మరణశాసనం ఎలా రాయబడిందో చూడండి! మా ఉనికి స్థానిక ఆప్రికా ఆదివాసులకు చిరకాలంగా తెలిసినా, బాహ్య ప్రవంచానికి 20వ శతాబ్దం ప్రారంభం దాకా తెలియదు. వెండటి సారి మా గూర్చి వాన్ బెరింగే (Von Beringe) గుర్తించినట్లుగా రికార్డులున్నాయి. ఈ విషయం తెలిసిన అమెరికా నేచురల్ హిస్టరీ (American Museum of Natural History) శిల్పకారుడు, ప్రకృతి ప్రేమికుడైన కార్ల్ ఆకెలె (Carl Akeley) ను మా మాదిరి (specimen)ల సేకరణకై మధ్య ఆప్రికా అడవులకు

మానవుడితో వాలిడి కోతుల జన్మసంబంధం

- గిబ్బన్ - 96%
- ఒరాంగెటాన్ - 97%
- గొరిల్లా - 98%
- చింపాంజీ - 99%
- బోనోబోస్ - 99%

మానవుని అంతర్భాగాలు 1,065 కాగా ఇందులో...

- మానవజాతివి - 312
 - చింపాంజీవి - 396
 - గొరిల్లావి - 385
 - ఒరాంగెటాన్వి - 354
 - కిందిస్థాయికోతులవి - 113
- (ఆర్థర్ కియిత్ శాప్రజ్జుడి (Arthur Keith)) పరిశేధన ప్రకారం

జంతుత్వం (animallism) చాటిన అక్తర్ ఇమామ్!

ఓ భూమి!

నీ నుంచి మేం ఏంతీసుకున్నా!

వెంటనే దాన్ని పునర్ధర్థిస్తా!

గుండెకాయ లాంటి ఏ ఆవాసాన్ని

మేం ధ్వంసం చేయం!! (అధర్ష వేదం)

ఈ వేదసూక్తిని నిజం చేసాడో జంతు ప్రేమికుడు.

పాట్టుకు చెందిన ఇమామ్ అక్తర్కు మోతి, రాణి అనే రెండు ఏనుగులున్నాయి. కోవిడ్ నేపథ్యంలో తనకేమన్నా జరుగుతే, తను ప్రాణంగా పెంచుకుంటున్న ఏనుగులు అనాధలైతాయని, ఆహారానికి, ఆరోగ్యానికి ఇబ్బందులు రావచ్చని భావించి, తన ఆస్తిలో సగాన్ని కుటుంబ సభ్యులకు (కొడుకు నేరస్థదని - ఇప్పలేదు), మిగతా అయిదు కోట్ల విలువైన ఆస్తిని తన ఏనుగుల పేరున రాశాడు. 2020లో ఏనుగులతో సహా ఉత్తరాఖండ్లోని రాంనగర్కు వెళ్లి, ఆసియా ఏనుగుల పునరావాన మరియు అటవి జంతువుల సంస్ (AERWAT) ను స్థాపించాడు. తనకేదైనా జరుగుతే, తను ధారాదత్తం చేసిన ఆస్తితో వాటి ఆలనా, పాలనా చూడాలని, ఉత్తరాఖండ్ ప్రభుత్వానికి రాసి ఇచ్చాడు. భయపడినట్టుగానే ఆస్తి గొడవతో, అక్తర్ నవంబర్ 2021లో హాత్య గావించబడ్డాడు.

తర్వాత 35 సం॥ల వయస్సులో మోతి చనిపోగా, 28 సం॥ల రాణి ఇప్పుడు ఎక్కుక వారనురాలుగా, అటవిశాఖ అధికారి ఇప్రూవ్ భాన్ పర్యవేక్షణలో వుంటున్నది. ఆస్తి పాట్టులో, రాణి ఉత్తరాఖండ్లో ఉండడమే ఇప్పుడో సమస్య!

(ఇదే సందర్భంగా The Elephail Whispers అనే డాక్యుమెంటరీ సినిమాకు ఆస్టర్ రావడం, ఇందులో తమికనాడుకు చెందిన ఇద్దరు వృద్ధ దంపతులు(బొమ్మన, బెల్లి) అనాధ ఏనుగుల్ని చేరడిని రక్షించడం ఇందులోని కథాంశం కావడం గమనార్థం!)

వంపించబడ్డాడు. ఆ విధంగా అయిదు తుపాకి గుళ్ళతో ఓ అయిదిగుర్చి వధించి మా చర్చాల్ని ఒలిచి, మూర్జియంలో గారిల్లా మారు రూపంగా (stuffed) అమెరికాలో ప్రదర్శించబడ్డాయి. మా మానాన మేం బతుకీడుస్తుంటే, చెట్ల పైనుంచి మా శవాల్ని కిందవడేలా చేసాడు అకెలె. మా రోదనలు అడవి అంతా ప్రతిధ్వనించినా మీ జాతికి కనికరం లేదు. మా మంచితనం గూర్చి సంవత్సరంపాటు మా గుంపుతో కలిసి జీవించిన స్కూలర్ (G. Schaller) కు తెలుసు. తర్వాత స్నీడిష్ ప్రిన్స్ విల్హెల్మ్ (Wilhelm) రాజువేట అనే క్రీడలో 14 మంది మా సహచరులను ఇదే

ప్రాంతంలో కాల్చి చంపాడు. అలాగే అమెరికాకు చెందిన బర్బ్రిడ్జ్ (Burbridge) మరో 10 గారిల్లాలను పొట్టున పెట్టుకున్నాడు. అలా అయిదు సంవత్సరాల కాలంలో పర్వతప్రాంతపు చివరి గారిల్లాతో సహా 54 మందిమి చంపబడ్డాం.

పోతే తిరిగి మరికొన్ని చర్యాలు కావాలని అకెలెను మూర్జియం అధికారులు కోరితే, మనసు మారిన అకెలె మా సంరక్షణకై గొంతెత్తాడు. ఆయన ప్రయత్నంతో బెల్లియన్ జంతుశాస్త్రజ్ఞులు, ఇతర దేశాల ప్రకృతి ప్రేమికుల బత్తిడితో జెలియన్ అధికారులు, మా ఆవాస (ఆప్రీకా) ప్రాంతంలో అల్బర్ట్ జాతీయ పార్కును (Albert Natural Park) ఏర్పాటు చేసారు. బాధకరమైన విషయమేమంటే, మాపై వేట సాగించినా, మా పట్ల కరుణ చూపి, మా రక్షణకై క్షమించేన అకెలె 1926లో మమ్మల్ని చూడడానికి వస్తూ మార్గమధ్యలోనే చనిపోవడం ఓ విషాదం!

మా ప్రాంతంలోనే ఆయన్ను సమాధి చేసినా, సమాధి చుట్టూ తుపాకి గుళ్ళము మోగిస్తూ మా అంతానికి చేయసి ప్రయత్నం లేదు. ఆప్రికా స్వయంత్రం పొందిన తర్వాత పార్కు పేరును కిపు(Kivu) జాతీయ పార్కుగా మార్చి, మా జాతిని జాతీయ సంపదగా ప్రకటించడం ఓ సంతోషప్రాంతమైన వార్తనే!

మిగతా మా అనుంగు సోదర జాతి గూర్చి: (బరాంగీ టాన్)

మలేషియా వాసులు అడవి మనిషిగా (men of the forest) పిలిచే ఒరాంగీటాన్లు

ఇంగోనేషియా, మలేషియా వర్షపు అడవుల స్థావరంగా జీవించే ఈ జాతి ఇప్పుడు

బొర్నోయా (Borneo), సుమత్రా దీపులలో కూడా కనపడుతాయి.

శతాబ్దం క్రితం వీటి సంఖ్య 2,30, 000 పైగా వుంటే, బొర్ని యోలో 1,04,700గా, సుమత్రాలో 7,500

వున్నట్లుగా గంభాకాలు చూపుతున్నాయి.

2017లో తపనులి (Tapanuli) దీవిలో సుమారు 800 వరకు వున్నట్లు తేలింది. వీటి కనుమరుగు ప్రమాదకరస్థాయి నుంచి అత్యంత ప్రమాదకరస్థాయికి దిగజారడానికి కారణం, వీరి ఆవాసాల్ని దెబ్బతియడం, గనుల్ని తప్పడం, వీటిని చంపడం ప్రదర్శన శాలలకి వాటిని పట్టుకెళ్ళడం, వేటాడి చంపడం ప్రధాన కారణాలు. సుమారు 45 సం॥ల జీవించే ఈ జాతి

బరాంగో

నిర్వంధంలో 3-4 సం॥ కూడా బతకడం లేదు. అమెరికా, యూరప్ దేశాల్లో వీటిని ప్రదర్శించడానికి ప్రతి సంవత్సరం 100కు పైగా ఒరాంగీటాన్లను పట్టి తేవడం జరుగుతున్నది. అలాగే వీటి చర్యాల కోసం మ్యాజియంలో నమూనా కోసం, ప్రతి సంవత్సరం 3 వేలకు పైగా వధించబడుతుండడంతో, వీటిసంఖ్య రమారమి 50 వేలు కూడా లేకుండా పోయింది.

ముద్దుగుమ్మ చింపాంజీ:

మొత్తం వాలిడి కోఱుల జాతిలో ముద్దుగా, చిన్నారిగా కనపడే

చింపాంజీ - మీ నుంచి సమాధానం కావాలి

చింపాంజీలు కొంతదూరం మీలాగా నడవగలవు కూడా. చెట్ల కొమ్ములకు వేలాడుతూ, ఊగుతూ హోయిగా జీవించే ఈ జాతి ఇప్పుడు విపత్తుర స్థితిలో వున్నది. ఇవికూడా అప్రికా ఉపషమండల అడవులలో ఒకప్పుడు మూడు లక్షలకు పైగా వుండేవి. ఇవి పసిపాపల్లా అగుపించడంతో మానవజాతి వీటిని ఒక అటబొమ్మగా చేసి, జంతు, సఫారి ప్రదర్శనశాలల్లో పెద్ద పెద్ద హోటలల్లో పెట్టి ఆకర్షించడం, అతిధులకు అభివాదం చేయించడం, ప్రేక్షకులకు వినోదాన్ని కల్గించడం చేయిస్తున్నారు. సహజ సిద్ధంగా సుమారు 40 సం॥ల పాటు జీవించే చింపాంజీలు నిర్వంధంలో కేవలం 3-4 సం॥ కూడా బతకడం లేదు. వీటి స్థానంలో తిరిగి కొత్త వాటిని తేవడంతో వీటి సంఖ్య కూడా లక్షకు పడిపోయింది. రాబోయే రోజుల్లో ఈ సంఖ్య మరింతగా తగ్గి పూర్తిగా భూమిపై నుంచి కనుమరుగయ్యే ప్రమాదం కూడా వుంది.

ముగింపు:

మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితమే మీలాగా ఈ భూమిపై పురుడు పోసుకున్న మా జాతి గూర్చి మీకు 19వ శతాబ్ది మధ్య భాగం నుంచే తెలిసింది. ఆయా ప్రాంతాల ఆదివాసీల ద్వారా మా గూర్చి తెలసుకున్న వారు మమ్మల్ని దెయ్యాలని భావిస్తే, అడవి మనుషులని మరికొందరు చెప్పుకునేవారు. కొన్ని దేశాల్లో మా పట్ల ఆరాధన భావం కూడా వుండేది. ఇలా 1830లో ఒరాంగీటాన్, 1836లో చింపాంజీలు లండన్ జూ కు పరిచయం చేయబడగా, 1855లో నన్ను (గౌరిల్లా) యూరప్లో పరిచయం

వేప చెట్టుకే తెగులస్తే...?

వేపచెట్టు అనగానే భారతీయులతో పాటు, దక్కిణ, తూర్పు ఆసియా దేశాల ప్రజలకు ఎనలేని గౌరవం కలుగుతుంది. ఈ చెట్టు వేర్ నుంచి మొదలుకొని, ఆకుల చిగురు, పుష్ప, కాయలు ఔషధగుణాల్ని కలిగి వుండడమే! దీని నుంచి లభించే ద్రవం (కళ్ళు), కూడా ఆరోగ్యరీత్యా మంచిదనే భావనవుంది. అన్ని ప్రాంతాల జనం దీన్ని ఏదో రూపంలో వాడుతూ వుంటారు. అందుకే ఈ చెట్టుకు ఇంటి వాకిళ్ళ నుంచి, అన్ని మత ప్రదేశాల్లో, చేళ్ళ గట్టపైన ప్రత్యేక స్థానం లభించింది. చివరికి దీని కలపను కూడా ఇంటి నిర్మాణాలకు వాడుతాయి.

ఇలాంటి విశేషగుణములున్న వేప ప్రధానంగా ఉప్ప మండల ప్రాంతాల్లో విరివిగా పెరుగుతుంది. రోగ నిరోధక శక్తి వుందని భావించే ఈ చెట్టుకే ఈ ముద్దున రోగం తగిలింది. డైబ్యాక్ (Dieback) అనే వ్యాధి ఆకుల్ని, కొమ్మల్ని పూర్తిగా జీవచ్ఛపంలా మార్చి, ఎండిపోయేలా చేస్తున్నది. 1990వ, రథకంలో డైప్రాడూన్ సమీపాన ఈ వ్యాధి సోకిన వేపచెట్లు కనపడ్డాయి. వేపకు రోగమెక్కడిది? అనే భావనతో అటవిశాఖ మిన్నుకుంటే, ఇది ఇప్పుడు దేశ వ్యాపితమయ్యింది. 2019లో గూల్లాలో తిరిగి బయట పడింది. అయితే నివారణ చర్యలు ఆశించిన ఘలిషాన్ని ఇవ్వడం లేదు. రోగినిరోధక మందుల్ని పిచికారి చేస్తే, వేప ఆధారంగా జీవించే పక్కలు, కీటకాలు పూర్తిగా నశించే ప్రమాదం కూడా వుంది.

రోగం ప్రబలినంకా ఆలోచించడం కన్నా, ఈ రోగాలు ఎందుకు వస్తున్నాయో ఆలోచిస్తే పర్యావరణ రక్షణకు అర్థం వుంటుంది. ఇదే డైబ్యాక్ వ్యాధి మనుషులకు సోకితే, భారతీకు తూర్పు ఆసియా దేశాలకు కోవిడ్సు మించిన ప్రమాదం తప్పక పోవచ్చు!

చేసారు. ఏది ఏవైనా తుపాకి గురి మాత్రం మమ్మల్ని వెంటాడుతూనే వున్నది.

డార్పిన్, వాలేస్ లాంటి పరిణామ సిద్ధాంత కర్తల చౌరవతో మేం మీ జాతివారం అని తెలిసినా, అభివృద్ధి చెందిన అమెరికాలో, 1925 దాకా డార్పిన్ సిద్ధాంతాన్ని బోధించడాన్ని నిషేధించిన ఫునశ మీది.

ఇప్పుడన్న మా మొర ఆలకించి, మా మానాన మమ్మల్ని బతకనిస్తే, మీరు కూడా మరో పదికాలాలపాటు జీవిస్తారు. లేదంటే, ఎకిపు కొమ్మనే నరుక్కున్న చందంగా మీ బతుకులుంటాయి.

- డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ర,

m : 9440116162

e : drglachaiah@gmail.com

దివినుండి భువికి దిగి వచ్చిన రోజు

మధ్యహస్తం 12 గంటలవుతుంది. ఇంటర్ లేకెన్ ప్రియన్ స్టేషన్ బయట నిలబడి పిక్ అప్ వ్యాన్ కై ఎదురుచూస్తున్నాడు.

12 దాటినా వ్యాన్ రాలేదు. ఫోన్ చేద్దామంటే కాల్ చార్జెస్ ఎక్యువని తీసుకురాలేదు. ఇంకో పాపగంటైనా వ్యాన్ జాడలేక పోవడంతో హామ్ముయ్య, డైవ్ కాన్సిల్ చేసుంటారు, ప్రమాదం తప్పిందన్న ఉపశమనం ఓ వైపు. ఇన్నేళ్ళ స్నైడ్వెచ్ చేయాలనే నా కల నెరవేర్పుకోలేక పోతున్నావనే దిగులు మరో వైపు. అవును, స్నైడ్వెచ్ నా కల.. చిన్ననాటి కల. డెంగ్య అనే కుర్రాదు ఆ సాహసం చేస్తా పారాచూట్ తెరుచుకోక ప్రాణాలు కోల్పోయిన విషాద దృశ్యం దూరదర్శన్లో చూసిన నన్ను ఇప్పటికీ వెంటాడుతూనే ఉంది. అయినా ఆ సాహసం చేయాలని కోరిక. ఆ కల కోరికై పట్టుదలగా మారింది.

కానీ నాకు ఆక్రోఫోబియా. అంటే ఎత్తులంటే భయం. మైనుండి కిందికి చూడాలంటే చచ్చేంత భయం. 16 ఏళ్ళ వయసులో ఇంటర్ చదివే సమయాన ప్రైదరాబాద్ జింబానా గ్రోండ్లో తొలిసారి జెయిల్ వీల్ ఎక్సైప్పుడు నా అవస్థ వర్షానాతితం. అది తిరిగే క్రమంలో కిందికి వచ్చేటపుడు దూరంగా పడి పోతానేమోని నేను కూర్చున్న ఇసుప కుర్చీని గట్టిగా పట్టుకుంటే దానికున్న గ్రీజు వెంత్తం నా బట్టలకంటుకుంది. గట్టిగా పట్టుకోవడమే కాకుండా పెద్దగా అరిచా, అపండని. జనం కేరింతలలో నా వేదన అరణ్ రోదనే అంఱ్యంది. జెయిల్ వీల్ తన సమయానుసారమే ఆగింది నన్ను నానా తిప్పలు పెట్టి ఓ పాపగంట తర్వాత. ఎత్తులంటే భయపడే నాలో సూర్యి నింపింది మాత్రం ఏ రెడ్ సైనా భయం లేకుండా ఎంజాయ్ చేసే నా కూతురు. ఆకాశాన్ని జయించి అంతెత్తున స్వేచ్ఛగా విహారించే పక్కలు.

నా కూతురు మూక్తికకి 8 ఏళ్ల వయసులో ఇద్దరం మలేసియాలోని జెంటింగ్ ఐలెండ్లో ఒక రైడ్ ఎక్యం. నేనేమో కళ్ళు మూసుకుని నా ముందున్న రాష్టు గట్టిగా పట్టుకుని భయపడుతూ ఉన్నా, ఎప్పుడాగుతుండా అది అని. తనేమో జిట్టు గాలికి ఎగురుతుంటే

చిరునవ్వులు చిందిస్తా ఆ రైడ్ని సంపూర్ణిగా ఆస్పూదిస్తుంది. అంత చిన్నది నిర్ఘయంగా ఆనందిస్తుంటే నేను భయంతో కుంచించుకు పోవడం సిగ్గునిపించింది. నాలో ఆలోచనలను నింపింది. నేనెందుకులా ఉండకూడదని. ఆ తరువాత అక్కడే స్నేహ షాట్ అనే రైడ్కి వెళ్ళా. దానిలో మనల్ని కుర్చీలో కూర్చీ బెట్టి ఓ 50 మీటర్ల ఎత్తుకు తీసుకెల్లి సడన్గా కిందికి డ్రావ్ చేస్తారు. గుండాగిపోయింది నేలమీద వడిపోతానేమోనని. కానీ పూర్తిగా కిందికాచేంగా ఆపేస్తారు. తర్వాత మెల్లగా పైకి కిందికి తిప్పి ఆపేస్తారు. ఆ రైడ్ నాలో భయం కొంచెం తగ్గించి తర్వాత హంకాంగ్ డిస్ట్రిక్టు వరల్డ్లో ఇంకొంచెం ఎక్కువ భయం కలిగిచే హాయర్ రైజర్ రైడ్ చేసేందుకు నన్ను పురికొల్పింది. అది సముద్రం ఒడ్డున జరిగే రోలర్ కోస్టర్ రైడ్. తేడా వస్తే ఎగిరి సముద్రంలో పడిపోతామన్నట్టుంది అది చూస్తుంటే. కానీ నేను అది ఎక్కినపుడు నన్ను నేను ఆకాశంలో స్వేచ్ఛగా విహారించే పక్కిలా ఊహించుకున్నా, ఎత్తులంటే కలిగే భయాన్ని ఇంకొంచెం తగ్గించుకుని పరిపూర్ణంగా ఆ రైడ్ని ఎంజాయ్ చేసా.

అలా నా ఆక్రోఫోబియాను జయించి స్నైడ్వెచ్ చేయాల్సిందే అని గట్టిగా నిర్ఱయించుకుని తొలత చెక్ రిప్లిక్ లోని ప్లార్కోలో చేయాలనుకున్నా కానీ అది గ్రూప్ ట్రూపెల్ అవడం వల్ల సగం రోజుకు పైగా వడుతుండడం వల్ల చేయలేకపోయా.

ఈసారి ఇంటర్నోట్ జల్లెడపట్టి పక్కా ప్లోన్ చేస్తా స్నైడ్వెచ్ చేస్తా ప్రకృతి అందాలు చూడడానికి అత్యంత సుందర ప్రదేశం ఇంటర్ లేకెన్ అని తెలుసుకుని అక్కడే ఆ సాహసం చేయాలనుకున్నా. ఇంటర్ లేకెన్ అంటే రెండు సరస్సుల మధ్య ఉన్న ప్రాంతమని అర్థం. అది చాలా అందమైన ప్రదేశం సాహస యూతికులకు ఇష్టమైన ప్రాంతం. నరస్సులలో విహారిన్నా ఆకాశంలోకి చూస్తే పారా స్క్రైఫర్లు స్నైడ్వెవల్లే కనబడతారు. కానీ స్విడర్లాండ్ లో కాలుమోపింది మొదలు ఒకటే జల్లు. మేఘావృతమైన ఆకాశంలో స్నైడ్వెచ్ ప్రమాదమని అనుమతించడంలేదు. ఆ ఐదు రోజులూ యూరో రైల్ పాన్ తీసుకుని

దక్షన్ ల్యాండ్

జాస్ట్రా, జెసీవా, మొంట్ టిల్సీన్, రైన్ ఫాల్, లేక్ లూసర్న్ అన్నీ తిరిగేసాం. యూరో రైల్ పాన్ ఉంబీరైలు, బస్సు, బోటు, మ్యాజియం ఎంట్రీ అన్నీ ట్రీ. అక్కడి త్రైయస్ పంక్షువాలిటీ చెప్పుకుని తీరాలి. 6 గంటలకంటే ఒక సెకను అటూ ఇటూ అన్న వాటీ ఉండదు. సరిగ్గా 6గంటలకు రైలు కడలాల్సిందే. రైళ్ళ కనెక్టివిటీ కూడా చాలా బాగుంటుంది. ఒక ప్రాంతం నుండి ఇంకో ప్రాంతానికి, అది దేశంలో ఏ మూలనున్నా చేరుకోవడం సులభం.

మా ట్రీప్ ముగిసే రెండు రోజుల ముందు వర్షం ఆగిపోయింది. దైవకి రిజిస్ట్రేషన్స్ తీసుకుంటున్నారు. నా పేరు నమోదు చేసుకుని పేమెంట్ చేసేసా.

ఆ సమయాన నాలో విరుద్ధ భావోద్ఘాట. గొప్ప సాహసం చేయబోతున్నాన్నను ఆనందం ఓ వైపు, ఆ ప్రయత్నంలో ప్రాణాలు కోల్పోయే ప్రమాదం ఉండన్న భయం మరో వైపు. ఆ అలోచనలు దైవకి ముందు రాత్రి నాకు నిద్రను కూడా దూరం చేసాయి. ఇక మంచంపై సమయం వ్యధా చేయటం నచ్చని నేను లేచి నా భయాందోళనలు తెలియక హాయిగా నిద్రిస్తున్న కుటుంబ సభ్యులను చూసుకుని (అది ఆధిరి సారి కావచ్చని కొంచెం ఎక్కువ సేపే) ఎంజిల్ బర్ స్టేషన్లో ఇంటర్ లేక్న్ పెళ్ళి రైలెక్కా స్నైడ్వెచ్ చేయడానికి. 13000 అడుగుల ఎత్తునుండి విమానంలో నుండి అమాంతం కిందికి దూకడానికి. బ్రికిట్సే ఆ సాహసం చేసిన లక్ష్మీల్లో ఒకడిగా గర్వంగా తిరిగి వెళ్తా లేదంటే చెక్క పెట్టేలో, సాహసిగా అనుకుని ముందుగేసా.

వాళ్ళ మధ్యాహ్నం 12 కల్లా ఇంటర్ లేక్న్ స్టేషన్ బయట నిల్చేమని మొయల్ పెట్టారు, పికప్ చేసుకోవడానికి.

వారు చెప్పినబ్బే మధ్యాహ్నం 12లోపే ఇంటర్ లేక్న్ స్టేషన్ చేరుకున్నా. చెప్పిన సమయం దాటి అర్థగా గంటవుతున్న వ్యాన్ రాకపోవడాన నా మదిలో జరగుతున్న సంఘర్షణకు తెరదించుతూ నీలి రంగుతో “స్నై డ్రైవ్ సివ్డ్జర్లాండ్” అని రాసున్న తెల్లబీ వ్యాన్ నా వైపు వస్తుంది. అది నాకు ఆక్షణాన మార్పురి వ్యాన్లా గోచరించింది. నా నీటివ దేహాన్ని మోసుకపోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్టు. ఆ అలోచనలను తీసి పడేసి నాకు నేను సర్ది చెప్పుకుని వెంటనే వ్యాన్ ఎక్స్ప్రెసా. అప్పటికే దానిలో ఇంకో నలుగురు ఉన్నారు. ఒక అమ్మాయితో సమా. అంతా నాకంటే చెన్నహాళ్ళి. వ్యాన్ డ్రైవ్ చేసేది కూడా అమ్మాయే. తను ఆ సంస్థ భాగస్వామి కూడా. నన్ను విష్ చేసి ఓ ఫాం నింపమని చేతికిచ్చింది. స్నై డ్రైవ్ చేస్తూ ప్రమాదవశాత్తూ నేను మరణిస్తే వారిని బాధ్యులను చేయనని ప్రమాణం. ఓ రకంగా కన్సెంట్ ఫర్ డెట్. మనసు దిటవుచేసుకుని వణికే చేతులతో సంతకం పెట్టా.

అరగంట ప్రయాణం తరువాత ఎయిర్ ష్ట్రీప్కి చేరుకున్నాం.

చుట్టూ ఎత్తైన మంచు కొండలు, కిందంతా పచ్చని పచ్చిక బయళ్ళ. ఆప్సోడకరమైన వాతావరణం. ఉల్లాసం ఓ పక్క ఆందోళన ఓ పక్క

నలుగురు నలుగురిని ఓ చిన్న విమానంలో ఎక్కిస్తున్నారు. అదేమా సాట్లు పడి రంగు వెలిసి ఎగరడం మాట అటుంచి అసలు కదులుతుందా ఆనుట్టుంది. మొత్తానికి అది భారంగా కడలి మెల్లగా ఎగిరి మేఘాల్స్కి కనుమరుగియ్యాంది. పది నిమిప్లైనా తిరిగి రాలేదు. భయం, ఎక్కడైనా కూలిపోయిందేమా అని. అంతలోనే రంగుల గాలిపటంలా ఆకాశంలో ఒకటి తరువాత మరొకటి ఇంకొకటి అలా నాలుగు ఆకారాలు. అవి పారాచ్యూట్లు. కింద నాతో పాటు చూస్తున్న స్నై డ్రైవ్ నిర్మాపకులు ధవ్వు అవ సైన్ చూపించారు. అవి మనవే అనుట్టుగా. కొంచెం క్రైర్యం పచ్చింది. రెండో రౌండోలో ఎక్కేద్దాం ఈ టెస్స్స్ భరించలేను అని నేనుకుంటే వాళ్ళేమా నాకు చివరి ట్రీప్ దాకా అవకాశం ఇవ్వలేదు.

ఇక నా వంతు పచ్చింది. పారాచ్యూట్ వీపుకి కట్టారు. క్లిప్పులు సరిగా ఉన్నాయా లేదో చూడమంటే మరేం పరవాలేదన్నట్టు నవ్వాడు నా టూండ్రమ్ డ్రైవర్, కీరాన్. విమానం ఎక్కించారు, అది 13000 అడుగుల ఎత్తుకు చేరే లోపు జాగ్రత్తలు చెపుతూ నువ్వు దూకదలచు కోకుంటే చెప్పు ఏం పరవాలేదు నీ డబ్బులు తిరిగిచేస్తాం అన్నాడు పైలెట్. మళ్ళీ సంఘర్షణ, క్రైర్యం చేసి దూకి చిన్ననాటి కల నెరవేర్పుకుందామా లేక బతుకబ్బుడా అంటూ బయటపడడామా అని. చివరికి విజయమైనా సరే వీర స్వారమైనా(సరకమైనా) సరి అని దూకటానికి సిద్ధమయా. విమానం డోర్ అంచుకు చేరుకున్నాం కూర్చుని జరుగుకుంటా. జంప్ అన్నాడు కీరాన్. గుండె దిటవు చేసుకుని దూకేసా ఏం జరిగినా సరే అనే తెగింపుతో. నా భయం పటాపంచలయ్యాంది. దూకిన మరుక్కణమే సంబరం. అధ్యుత అనుభూతి. పడిపోతున్నట్టు లేదు. స్నైడుగా బైక్ నదువుతున్నట్టుంది, చల్లబీ గాలిలో. చిన్న పిల్లాడిలా కేరింతలు కొట్టా. అలా ఓ రెండు నిమిపోల ప్రీ ఫాల్ తర్వాత ప్యారాచ్యూట్ తెరుచుకుంది. కింద ఆల్లంత దూరాన మంచుకొండలు, నీలి రంగు సరస్సులు, పచ్చిక బయళ్ళ సొందర్యాన్ని అస్యాదిస్తూ మెల్లగా నేలపై దిగిపోయాం.

పారాచ్యూట్ విప్పేసి విజయగర్వంతో వికరీ సైన్ చూపిస్తుంటే కీరాన్ ఫోటోలు తీసాడు.

ఆ అనిర్వాపనీయమైన అధ్యుత అనుభూతిని అవకాశం వస్తే మళ్ళీ అనుభవిస్తా, మళ్ళీ మళ్ళీ నెమరేసుకుంటా.

- డా॥ క్రీకాంత్

m : 9848081039

e: drsrikanth92@gmail.com

జీ20 సదస్సులో ఇద్దరు గిరిజన మహిళా రైతులు

దేశాధినేతులు, పలువురు అధికారుల హోజరయ్యే జీ20 శిఖరాగ్ర సదస్సుకు సామాన్య గిరిజన మహిళలకు ఆహ్వానం లభించింది. గిట్టుబూటు ధరలేకి, సకాలంలో వర్షాలు పడక తదితర కారణాల రీత్యా వ్యవసాయాన్ని వదిలేస్తున్న ఈ తరుంగంలో సంప్రదాయరీతిలో తృణధాన్యాలను పండించి చూపించారు. ఎందరో రైతులకు మార్గం చూపించారు. వారి విజయగాథను జీ20లో వినిపించేందకు ఈ ఇద్దరిని ఆహ్వానించారు. వ్యవసాయరంగానికి సంబంధించిన ప్రదర్శనలో భారత్ తరువున

ఒడిశా నుంచి ఈ ఇద్దరు మహిళలు ప్రాతినిధ్యం వచ్చించారు. ఈ ఇద్దరు సంప్రదాయ పద్ధతిలో తృణధాన్యాల సాగు గురించి ఆ సదస్సులో పాల్గొనే ప్రపంచనాయకులకు వివరించారు. వాటి ప్రయోజనాలు, పోషక విలువలు గురించి కూడా వివరించారు. ఇంతకీ అనలు ఈ ఇద్దరు మహిళలు ఎవరు? వారి విజయ గాథ ఏంటంటే..

రాయమతి ఫ్మివరియా

కోరాపుట్ జిల్లాలోని కుండ్ర బ్లాక్కి చెందని రాయమతి ఫ్మివరియా 124 రకాల తృణధాన్యాలను భద్రపరిచారు. ప్రపంచ స్థాయి శిఖరాగ్ర సదస్సుకు హోజరయ్యా.. తాను ఈ రంగంలో ఎలా విజయం సాధించిందో వివరించేందుకు జైపూర్లోని ఎంఎస్ స్టోమినాథన్ పరిశోధనా కేంద్రం నుంచి శిక్షణ తీసుకుంది. ఆమె దాదాపు 72 రకాల దేశీ పరి వంగడాలను, ఆరు రకాల విధి తృణధాన్యాలను నంరక్కించి విజయవంతమైన మహిళగా నిరూపించుకుంది. సేంద్రియ వ్యవసాయం ప్రాముఖ్యతపై అవగాహన కల్పిన్నా.. దాదాపు 2500 రైతులను ఈ వ్యవసాయంలోకి తీసుకొచ్చారు.

ఈ వ్యవసాయంపై రైతులకు శిక్షణ ఇవ్వడం కోసం 2012లో తన భూమిలోనే అగ్రికల్చర్ స్కూల్స్ కూడా ప్రారంభించారు. నంప్రదాయ వ్యవసాయ పద్ధతులను మరింత ముందుకు తీసుకువెళ్ళడానికి ఆమె చేసిన కృషికిగానూ ఆమెకు ఎన్నో సత్కారాలు,

అవార్డులు వచ్చాయి. ఇప్పుడూ ఈ ప్రతిప్పాత్మక జీ20 సదస్సుకు ఆమెకు ఆహ్వానం లభించింది. ఈ మేరకు మహిళా రైతు రాయమతి ఫ్మివరియా మాట్లాడుతూ.. ఈ సదస్సులో పాల్గొనే అదృష్టం రావడం చాలా సంతోషంగా ఉంది. సేంద్రియ వ్యవసాయం దాని ప్రయోజనాలు గురించి వివరించాను. గిరిజన మహిళగా ఈ శిఖరాగ్ర సమావేశంలో భాగం కావడం చాలా సంతోషంగా ఉందన్నారు రాయమతి.

మరో మహిళా రైతు సుబాస మోహనత

మయూర్ భంజ్ జిల్లాలోని జాష్మిహర్ బ్లాక్ పరిధిలోని గోయిలీ గ్రామంలో నివసించే సుబాస మోహనత కూడా ఆదివాసీ తెగకు చెందిన నిరుపేద మహిళ. ఒకప్పుడు ఆమె గ్రామంలో పరి సాగు చేసేవారు. ప్రకృతి వైపరిత్యాల వల్ల, ఇతర కారణాల వల్ల ఆ పంటలో విపరీతమైన నష్టాలను చూశారు అక్కడి ప్రజలు. ఇక వ్యవసాయ రంగాన్ని వదిలేద్దాం అనుకున్న సమయంలో ఒడిశా ప్రభుత్వం మిల్లెట్ మిషన్ తీసుకొచ్చింది.

చాలామంది మిల్లెట్ సేర్యం పట్ల ఆసక్తి కనబర్చు లేదు. అయినప్పటికి సుబాస వెనక్కి తగ్గలేదు. ప్రభుత్వం

ఇచ్చిన మిల్లెట్ మిషన్ పథకంలో పాల్గొని తృణధాన్యాలను పండించి ఇతర మహిళలకు ఆదర్శపంతంగా నిలిచేలా విజయం సాధించింది. 2018 నుంచి తృణ ధాన్యాలను సేంద్రియ పద్ధతుల్లో పండించడం ప్రారంభించారు. మంచి లాభాలు వచ్చాయి ఇక అప్పటి సుంచి ఆమె వెనుదిరిగి చూడలేదు. ఆమె ఎకరం భూమిలో 250 గ్రాముల రాగులను విత్తించి, ఎనిమిది క్షీంటాళ్ళను పండించింది.

అంతేగాదు ఆమె 2023 కల్గా ఎనిమిది ఎకరాల భూమిని లీజుకు తీసుకుని 60 క్షీంటాళ్ళ రాగులను పండించాలని భావిస్తోంది. ఈ ఏడాది మార్పిల్లో తృణధాన్యాలపై జరిగిన ప్రపంచ సదస్సులో మొహంత కూడా పాల్గొన్నారు. ఆ సందర్భంగా ప్రధాని మోదీతో ఆమె కొంతసేపు మాట్లాడే అరుదైన అవకాశం వచ్చింది. తాజాగా జీ-20 సదస్సులో పాల్గొనేందుకు ఆహ్వానం వచ్చింది. కాగా, పుడ్ అండ్ అగ్రికల్చర్ ఆర్సనేషన్స్, ఐక్యాజ్యసమితి ఈ ఏడాదిని అంతర్జాతీయ తృణధాన్యాల సంవత్సరంగా గుర్తించింది. ఈ నేపథ్యంలో జీ-20 సదస్సులో మిల్లెట్స్కు ప్రాధాన్యం కల్పించడంతో అందులో విజయవంతమైన ఈ గిరిజన మహిళా రైతులిద్దర్నీ ఆహ్వానించారు.

- దక్కన్ మ్యాస్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

తుగ్గగా జనకీరాచీ
లైప్ రిప్యూ కోలెక్షన్ - 2023

శసనగా ఒక ఊరుంది.

ఆ ఊరు పేరు రాజూరు. రాజూరి మధ్యలో నాలుగు బాటల కూడలి ఉంది. ఆ కూడలిలో రావి చెట్టు

ఒకటుంది. ఎత్తైన ఆ చెట్టు కొమ్మల్ని నాలుగు బాటల మీదికి విస్తరించుకుంది. ఆ చెట్టును అందరూ కొంగల రావిచెట్టు అంటారు. ఎందుకంటే ఆ చెట్టుకు పై భాగంలో కొమ్మకొమ్మనా కొంగలు గూళ్లు కట్టుకుని ఉంటాయి.

కొంగలు గూళ్లు కట్టుకోవడానికి తెచ్చుకున్న చిన్న చిన్న పుల్లలు ఒకోసారి కిందికి జారి నేలమీద పడిపోతాయి. వాటిని ఏరుకుని కాకులు కింది కొమ్మల్లో గూళ్లు కట్టుకుంటాయి.

పక్కలు గుడ్లు పెట్టి పొదిగే కాలంలో చెట్టుమీదంతా ఒక తిరణాల జరుగుతున్నట్టు సందడి సందడిగా ఉంటుంది.

గుడ్లను పొదిగే ఆడకొంగలు, వాటికి ఆహారం తెచ్చే మగ కొంగలు, చుట్టుపు చూపు కోసం వచ్చే పొరుగొళ్ల కొంగల్లో ఆ ప్రాంతమంతా తెల్లని తెరచావ వడవలు గాలిలో ఎగురుతున్నట్టు ఉంటుంది. రాత్రివేళ కొంగలన్నీ కొమ్మల్లో ఉన్నపుడు రావిచెట్టు తెల్లని పెద్ద పెద్ద పూలు పూసినట్టు ఉంటుంది.

కింది కొమ్మల్లోని కాకులన్నీ కొంగలపట్ల విధేయంగా ఉంటాయి. ఎందుకంటే కొంగలు తెచ్చుకున్న చేపల ఆహారంలో కొన్ని చేపలు ఒకోసారి జారి కిందపడి కాకులకు విందుగా దొరుకుతాయి.

మొదట్లో కాకులు ఆ చేపల్ని తీసుకోడానికి జంకేవి. భయం భయంగా పైకి చూసేవి. అది చూసి కొంగలు “ఫ్రాలేదు తీసుకోండి. మేం చెరువుకెళ్లి మళ్లీ తాజా చేపల్ని తెచ్చుకుంటాంలే” అనేవి.

అలా కొంగలూ కాకులూ సఖ్యంగా ఉండేవి.

అటు కొంగలవి ఇటు కాకులని గుడ్లన్నీ పిల్లలై కొత్త తరం వచ్చింది. ఒకసారి ఒక కాకిపిల్ల వాళ్లపు తెచ్చిన ఎంగిలి మెతుకుల్ని నోట కరుచుకుని మెల్లమెల్లగా ఎగిరి పై కొమ్మ మీదికి వెళ్లింది. అక్కడ దానికికా కొంగపిల్ల నేస్తం ఉంది.

దానికి తన నోబిలీని అన్నాన్ని చూపించి “తింటావా, చాలా బావుంటుంది” అంది.

కొంగపిల్ల ఆస్తిగా బైటికొచ్చి “వింటది?” అనడిగింది.

“అన్నం” అంది కాకిపిల్ల.

కొంగపిల్ల దగ్గరకొచ్చి అదేంటో అని చూడబోయింది.

అంతలో బైటికెళ్లిన కొంగపిల్ల తల్లి ఇంటికొచ్చింది.

“అయ్యయ్యా, ఏంటది?” అని తన పిల్లని ఆపింది.

అవతలి కొమ్మమీద గూడు కట్టుకున్న కొంగపిల్ల మేనత్త ఇదంతా చూడనే చూసింది. “చూసారా, కింది వరస వాళ్లతో స్నేహం వద్దని నేను ఎప్పటి నుంచే మొత్తుకుంటూటి విన్నారా? ఇవాళ ఎంగిలి వెతుకులు తెచ్చింది. రేమ ఏ అప్పద్ధమో తెచ్చి తినమంటుంది. భీభీ...” అని చీడరించుకుంది.

“ఏయ్ కాకిపిల్ల, పోవే. ఈసారి పైకి వచ్చావంటే కాళ్ల విరగ్గాడతాను” అంది కొపంగా.

కాకిపిల్ల భయంతో వణికిపోతూ కిందికొచ్చేసింది. తన చేసిన తప్పే మట్టో దానికి అర్థం కాలేదు. ఏడు పొచ్చేసింది. వెక్కి వెక్కి ఏడవసాగింది.

ఇదంతా వింటున్న రావిచెట్టు తొర్లోని చిలకమ్మ బైటికొచ్చి కాకిపిల్లని ఓదార్పుడానికి పచ్చని రెక్కల్ని విప్పి నాట్యం చేసింది. తోకున ఊపుతూ కాళ్లతో కొమ్మను పట్టుకుని గుండ్రంగా తిరిగింది. ఎవ్రని ముక్కుని రెక్కల్లో దాచుకుని హాతాత్తుగా బైటికి తీసి కాకిపిల్లని నవ్వించింది.

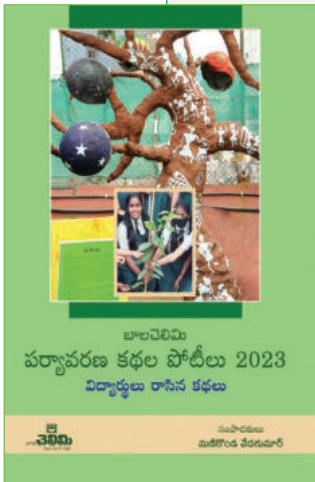
“ఏడవకు కాకిపిల్ల!” అందరం రెక్కలున్న పక్కలమే అయినా ఎవరి ఆహారం వాళ్లది. మేం చూడు, దోరముగిన పళ్లు తప్ప ఏమీ తినం. అలాగే కొంగలు నీటిలోని జీవుల్ని మాత్రమే తింటాయి. నువ్వు చిన్న పిల్లవు కదా, అందుకే నీకు ఇవేమీ తెలీదు. మీ అమ్మ వాళ్లకి బాగా తెలును ఇదంతా” అని ఊరుకోబెట్టింది.

ఆ ఎదుటి కొమ్మ మీద కూర్చుని రావి పట్లు కోసుకుని తింటున్న ఉడత ఒకటి తన కూడా ఏదో ఒకటి మార్చాడాలని “ఆ... మొన్నోక రోఱు విప్పిందో తెలుసా, నేను పై కొమ్మల్లో రావి పట్లు కోసుకోవడానిక్కేను. కొంగ పిల్లకటి గూళ్లోంచి తల బైటికి పెట్టి అదే పనిగా నా వైపు చూస్తోంది. ‘తింటావా’ అని రెండు కాయలు పట్టుకెళ్లి ఇవ్వబోయాను. వెనక నుంచి వాళ్ల నాన్న కొంగ తన ముక్కుతో రపీముని నా నెత్తిమీద ఒక్కబీచింది. నేను ఒక్క పరుగుతో కిందకొచ్చి పథ్ధాను” అంది కళ్లింతింతలు చేసుకుని అభినయించి చూపిస్తూ.

చిలకమ్మ, కాకిపిల్ల కిలకిలా నవ్వేయి.

- డా. వరలింగాం ఫోన్ : 9866467062

ముప్పు

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది బాల సాహిత్యమే. భాషకు సంబంధించిన ప్రాథమిక పరిజ్ఞానాన్ని అందించేవి కథలే. కొత్త కొత్త పదాలను పరిచయం చేసేది కథల పుస్తకాలే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో స్మఱణాత్మకతను పెంచుతాయి.

పిల్లలలో నైతికతను, సత్కమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను ఉమ్మడి కుటుంబాల్లో నాయనమ్మలు, అమ్మమ్మలు చేపే కథలు నెరవేర్చేవి. మారిన పరిస్థితులలో ఆ బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు.

ఈ మే నెలలో బాలచెలిమి వర్షావరణ కథల పోటీలు - 2023 నిర్వహించింది. తక్కువ సమయంలోనే, వేసవి సెలవులు అయినప్పటికీ విద్యార్థుల నుంచి మంచి స్పృధన లభించింది. 51 కథలు వచ్చాయి. కథలన్నీ చాలా బావున్నాయి. బాల సాహిత్య నిపుణులు ఈ కథలను చదివి, చర్చించి ప్రచురణకు 24 కథలు ఎంపిక చేశారు. ఈ కథల పోటీలు నిర్వహించి మరియు పుస్తక రూపొన్నిచ్చింది బాలచెలిమి. - వేదకుమార్ మణికొండ

“గోకులవనమనే” అందమైన గ్రామం. కల్పమం లేని మనుషులు. అంతేకాకుండా పరిశుభ్రతకు మారుపేరు. ఆ గ్రామం ఎప్పుడు చెట్లతో పచ్చగా కళకళలాడుతూ ఉండేది. దానికి కారణం ఆ ఊరి ప్రజలందరూ విద్యావంతులు. ప్రతి ఇంటికి ఇంకుడు గుంత ఉండేది. వృధా నీరంతా అందులోకి మరలించేవారు. తడ్వారా దోషులకు ఈగలకు నివాసం ఉండేది కాదు. అందుకే గ్రామస్తులందరూ ఆరోగ్యవంతులుగా ఉండేవారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి స్వచ్ఛ అవార్దు పొందిన గ్రామం గోకులవనం.

కొద్దిరోజుల తర్వాత ప్రభుత్వం వారి ఆదేశాల ప్రకారం గ్రామపంచాయతీ వారు ప్లాస్టిక్ కవర్లు ఎవరు వాడకూడదు అని పోచ్చరించారు. దుకాణాల్లోకి మార్కెట్లోకి వెళ్లినప్పుడు తప్పనిసరిగా బట్ట లేదా జ్యాట్ సంచులను తీసుకెళ్లాలని సూచించారు. ఒకవేళ ప్లాస్టిక్ వాడినట్లయితే 1000 రూపాయలు జరిమానా విధించారు. కానీ ప్రజలు జ్యాట్ బ్యాగుల స్థానంలో ప్లాస్టిక్ కవర్లు వాడారు. ఎంత చెప్పినా ప్రయోజనం లేకపోయింది ప్లాస్టిక్ భూమిలో కరగడు.

ప్రజలు వివరితమైన ప్లాస్టిక్ వాడడం వలన అనారోగ్యం పొలయ్యారు. దీనికి కారణం ప్లాస్టిక్ తగలబెట్టడం వల్ల ఆ పొగ శరీరంలోకి వెళ్లి అనారోగ్యానికి కారణం అయింది

ఒకరోజు పట్టుం నుండి పెద్ద దాక్టర్లు వచ్చి, గ్రామంలో ఉచితంగా వైద్య సేవలు చేస్తున్నారు. గ్రామస్తులందరికి పరీక్షలు చేయగా అందరికి జీర్ణకోశ, కాలేయ శ్వాస వంటి జబ్బులు ఉన్నట్లు నిర్ధారించారు. దీనికి కారణం ప్లాస్టిక్ వాడకం. దాక్టర్లు ఇవి తెలుసుకొని ప్లాస్టిక్ వల్ల కలిగే నష్టాలను గ్రామస్తులకు తెలియజేశారు. అవి విన్న గ్రామస్తులు తమ తప్పను తెలుసుకున్నారు. అప్పటినుండి ప్లాస్టిక్కు నివారించి జ్యాట్ బ్యాగులను వాడడం మొదలుపెట్టారు. ఆ రోజు నుండి ప్రజలు ఆరోగ్యవంతులై ఎప్పటిలాగానే, ఆ ఊరు ఆరోగ్యవంతమైన మనుషులతో కళకళలాడింది.

- వై. చెరి, ఫోన్ : 9441762105

VOL 12 వసంతంలో

134 ISSUES నూటి ముహ్రు
నాల్గువ సంచిక
పూర్తి చేసుకున్న దక్కన్ ల్యాండ్

వన్నెండు వసంతాల ప్రసాదం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆధిక్యాధికిన 'దక్కన్ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2023 అక్టోబర్ సంచికతో 134 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ కాల వ్యవధిలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాపి చేసి, పునర్న్యాజ అవసరాన్ని చాది చెప్పేందుకు 'దక్కన్ల్యాండ్' ఇష్టాదీ వరకు వెలువడిన సంచికలను (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022) సంకలనాలుగా (12 నెలలకు ఒక సంకలనంగా) రూపొందించి పొరకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో కూడా వచ్చే సంచికలను సంకలనాలుగా తీసుకు వస్తామని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తి కలవారు ఒక్క సంకలనాన్ని రూ. 400/-లకు పొందవచ్చు (పొర్చుల్ ఫార్మేలు అదనం).

సంకలనాలు పొందించుకు వూ చిరునాన్నా:

ఎద్దికీర్, 'దక్కన్ల్యాండ్'
3-6-712/2, సీత్ నెం. 12,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
ఫోన్: 9030626288
Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

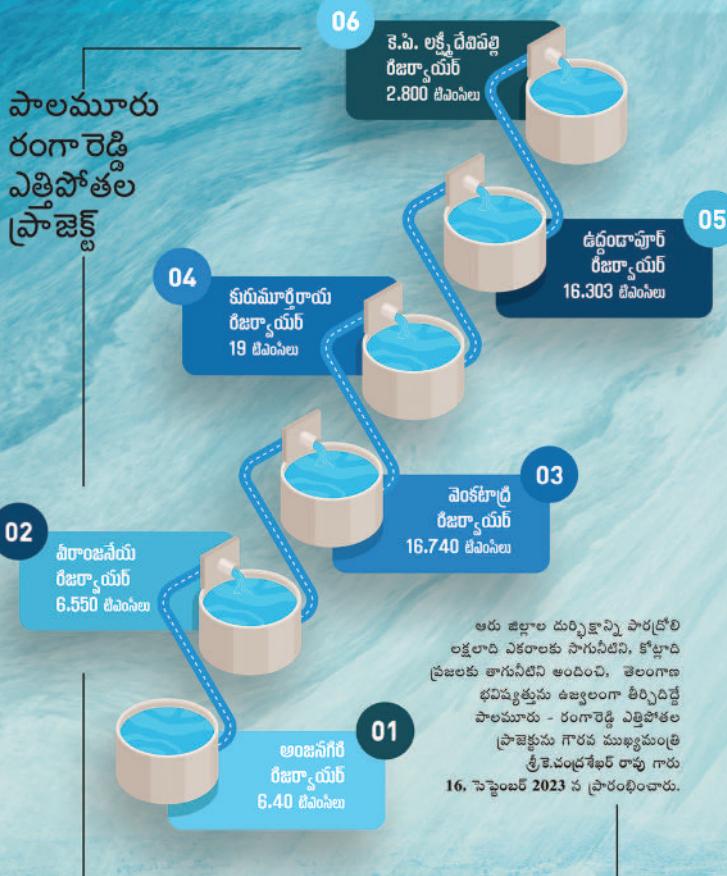

అన్నట్టు రాష్ట్రా వెల్లింపుకుసం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAK MAHINDRA BANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

కరువు కాటకాలు ఇక గతం.. పాలమూరు-రంగారెడ్డి ప్రాజెక్టుతో కృష్ణ జలాలకు స్వాగతం

ఆయ జలాల దుర్భుళ్లన్నే పారిశీలించుటకు ఏర్పాత నీటిని కొల్పాది ప్రజలకు ఆగుపీటిని అందించి, తెలంగాం భవిష్యత్తును రంగులంగా తీవ్రిదికై పాలమూరు - రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల ప్రాజెక్టును గారిన ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కంఠశేఖర రావు గారు 16. సెప్టెంబర్ 2023 న ప్రారంభించారు.

ప్రపంచంలోనే అతి భారీ వ్యాపారమైన క్రొన్కెట్ 145 మార్కెట్ పాపర్స్‌కు కలిగి 31 శాస్త్రాలలో పాపాలు లిస్టింగ్ క్రొన్కెట్ 75 మార్కెట్ పాపర్స్‌కు కలిగి 3 పాపలు

12.30 లక్షలు | 1226 గ్రామాలకు | ఆసిమాలోనే అతి పెద్ద పాపలు

కాపులీఫ్: 20ల పాపాలకు కలిగి 7.15 లీటర్లు | పాపిల్స్ పాపల విపోలాపికి 0.33 లీటర్లు

అనేక ఆటంకాలను అధిగమించి, అపోర్సాలను శేందించి, కృష్ణ జలాలను పొలాలకు తరలిస్తున్న ఈ రోజు తెలంగాంకు నిజమైన పండుగ రోజు.

**సీటి పార్యాదల మరియు
అయికట్టు అభివృద్ధి శాఖ, తెలంగాం ప్రభుత్వం.**

అంగారామాలు, కొండల బ్యాక్, సమాచార శార్ట్ సమాచారాలు, కొండల ప్రభుత్వం.